İDARE DERGİSİ

(Ağustos 1928)

L. a
1
655

اداره

داخلیه وکالتنك آیلق مجموعه‌سی
آغستوس 928

صایی : 5 بیل : 1

رسمی قسم

تعمیملر

ادارهٔ عمومیه

بحریه موزه‌سی مدیرسابقی بیکباشی محمدعادل بن رجب افندی‌قپودانك
بردها خدمت دولتده قوللانیلماسی حقنده

صایی
3743

928 / 8 / 4

بحریه موزه‌سی مدیرسابقی بیکباشی قاسم‌پاشالی محمدعادل بن رجب افندی قپودانك موزه‌ده محفوظ مجار زینت آلتونلریله بعض ذی‌قیمت اشیایی برقومیسیونجیه ترهین ودمیرباش اشیا دفترندن بعض صحیفه‌لری تبدیل ایله‌مك جرملریله مظنوناً بحریه دیوان حرب دائمیسنجه جریان

İDÂRE

Dâhiliye Vekâleti'nin Aylık Mecmû'ası

Ağustos [1]928

Sayı: 5 Yıl: 1

Resmî Kısım

Ta'mîmler

İdâre-i Umûmiyye

Bahriye Müzesi Müdîr-i sâbıkı Binbaşı Mehmed Adil bin Receb Efendi Kapudan'ın bir daha hizmet-i devletde kullanılmaması hakkında

Sayı: 3743 4/8/[1]928

Bahriye Müzesi Müdür-i sâbıkı Binbaşı Kasımpaşalı Mehmed Adil bin Receb Efendi Kapudan'ın Müze'de mahfûz Macar ziynet altınlarıyla bazı zî-kıymet eşyâyı bir komisyoncuya terhîn ve demirbaş eşyâ defterinden bazı sahîfeleri tebdîl eylemek cürmüyle maznûnen Bahriye Dîvân-ı Harb-i Dâimîsince cereyân

ایدەن محاکمەسی نتیجەسنده سالف الذکر آلتونلری ترهین ایلدیکی ثابت اولماسیله آلتی آی حبسنه وبرداها خدمت دولتده قوللانیلمامق اوزره تقاعده سوقنه دائر ویریلن قرار اکتساب قطعیت واجرای تقاعدی اخیراً تصدیق عالی‌یه اقتران ایلەمش اولدیغی بیانیله موماالیهك بر داها خدمت دولتده قوللانیلمامسی حقندەکی اشبو قرارك تعمیمی مدافعهٔ ملیه وکالت جلیلەسندن اشعار بیورولمقله تعمیماً تبلیغ اولونور أفندم .

طواس قضاسیله قلعهٔ طواس ناحیەسنك اسملری حقنده

صابی
3762 928 / 8 / 4

دکیزلی ولایتی داخلنده بولونان طواس قضاسنك اهالی آراسنده « پارانکومه » و (قلعهٔ طواس) ناحیەسنك دەسادەجه «طواس» نامیله یاد ایدیلمکده اولمسی معاملات و مراسلاتده بعض یاکلشلقلری موجب اولدیغی آکلاشیلدیغندن طواس قضاسی اسمنك « طواس » اسمیله و قلعهٔ طواس ناحیەسنك ده یالکز (قلعه) اولارق تسمیەسی موافق کورولدیکی تعمیماً تبلیغ اولونور افندم .

زراعت بانقەسی هیئت عمومیه انتخاباتنده مأمورلرینك مظهر تسهیلات اولملری حقنده

صابی
3813 928 / 8 / 7

هیئت جلیلهٔ وکیلەجه تصدیق بویورولمش اولان 1926 تاریخلی زراعت بانقاسی نظامنامهٔ اساسیسی موجبنجه هرسنه انتخابی لازم کلمکده اولان هیئت عمومیەنك بوسنەکی انتخاباتی آغستوس آینده اجرا اولوناجغندن

eden muhâkemesi neticesinde sâlifü'z-zikr altınları terhîn eylediği sâbit olmasıyla altı ay habsine ve bir daha hizmet-i devletde kullanılmamak üzere tekā'üde sevkine dâir verilen karâr iktisâb-ı kat'iyyet ve icrâ-yı tekā'üdü ahîren tasdîk-i âlîye iktirân eylemiş olduğu beyânıyla mûmâ-ileyhin bir daha hizmet-i devletde kullanılmaması hakkındaki işbu karârın ta'mîmi Müdâfa'a-i Milliye Vekâlet-i Celîlesi'nden iş'âr buyurulmakla ta'mîmen teblîğ olunur, efendim.

Tavas Kazâsıyla Kal'a-i Tavas Nâhiyesi'nin isimleri hakkında

Sayı: 3762 4/8/[1]928

Denizli Vilâyeti dâhilinde bulunan Tavas Kazâsı'nın ahâlî arasında "Parangume" ve (Kal'a-i Tavas) Nâhiyesi'nin de sâdece Tavas nâmıyla yad edilmekde olması mu'âmelât ve mürâselâtda bazı yanlışlıkları mûcib olduğu anlaşıldığından Tavas Kazâsı isminin "Tavas" ismiyle ve Kal'a-i Tavas Nâhiyesi'nin de yalnız (Kal'a) olarak tesmiyesi muvâfık görüldüğü ta'mîmen teblîğ olunur, efendim.

Zirâat Bankası Hey'et-i Umûmiyye intihâbâtında me'mûrlarının mazhar-ı teshîlât olmaları hakkında

Sayı: 3813 7/8/[1]928

Hey'et-i Celîle-i Vekîlece tasdîk buyurulmuş olan 1926 târihli Zirâat Bankası Nizâmnâme-i Esâsîsi mûcebince her sene intihâbı lâzım gelmekde olan hey'et-i umûmiyyenin bu seneki intihâbâtı Ağustos ayında icrâ olunacağından

اثنای انتخابده زراعت بانقه‌سی مأمورلرینك ولایاتجه مظهر معاونت وتسهیلات اولابیلمه‌لری اسبابنك تأمینی زراعت بانقاسی مدیریت عمومیه‌سندن اشعار وطلب اولونمقده‌در . اولوجهله معاونت مقتضیه‌نك تأمین ایفاسی تعمیماً تمنی اولونور افندم .

نامله‌رینه حساب جاری کشاد ایدیلن کوچوکلرك تاریخ تولدلری حقنده

صایی

3824 — 928 / 8 / 7

عدلیه وکالت جلیله‌سی ایتام تصفیه قومیسیونندن املاك و ایتام بانقه‌سنه مدور اولوب نامله‌رینه حساب جاری کشاد ایدیلن کوچوکلرك تاریخ تولدلرینك مقید اولمامسی حسبیله سنه غایه‌سنده فائض تحققنه امکان کوریله‌مامسندن دولایی ایتامك مغدوریتنی موجب بولوندیغی، بوخصوصك تأمینی ایچون مذکور بانقه‌دن قضا نفوس مأمورلقلرینه کونده‌ریله‌جك جدوللرده اسامیسی مقید کوچوکلرك تاریخ تولدلرینك مذکور جدوللره درجی و اسامیلری اولوبده محل اقامتلری مندرج بولونمامسی حسبیله جدوللرك اعاده‌سی جهتنه کیدیله‌یوب قضا محکمه‌سنه بالمراجعه محل اقامتلرینك تثبیتی ایله تولدلرینك تحقق ایتدیریلمسی ومذکور جدوللرك بلا نقصان بانقه‌نك آنقره‌ده‌کی ادارهٔ مرکزیه‌سنه ارسالی املاك و ایتام بانقه‌سی مدیریت عمومیه‌سندن طلب و رجا اولونمقله موجبنجه معامله اولونمسی تعمیماً تبلیغ اولونور افندم .

---

esnâ-yı intihâbda Zirâat Bankası me'mûrlarının vilâyâtca mazhar-ı mu'âvenet ve teshîlât olabilmeleri esbâbının te'mîni Zirâat Bankası Müdüriyet-i Umûmiyyesi'nden iş'âr ve taleb olunmakdadır. Ol vechile mu'âvenet-i muktezivyenin te'mîn-i îfâsı ta'mîmen temennî olunur, efendim.

Nâmlarına hesâb-ı cârî küşâd edilen küçüklerin târih-i tevellüdleri hakkında

Sayı: 3824 7/8/[1]928

Adliye Vekâlet-i Celîlesi Eytâm Tasfiye Komisyonu'ndan Emlâk ve Eytâm Bankası'na müdevver olup nâmlarına hesâb-ı cârî küşâd edilen küçüklerin târih-i tevellüdlerinin mukayyed olmaması hasebiyle sene gâyesinde fâiz tahakkukuna imkân görülememesinden dolayı eytâmın mağdûriyetini mûcib bulunduğu, bu husûsun te'mîni için mezkûr bankadan kazâ nüfûs me'mûrluklarına gönderilecek cedvellerde esâmisi mukayyed küçüklerin târih-i tevellüdlerinin mezkûr cedvellere derci ve esâmîleri olup da mahall-i ikāmetleri münderic bulunmaması hasebiyle cedvelleri iâdesi cihetine gidilmeyip kazâ mahkemesine bi'l-mürâcaa mahall-i ikāmetlerinin tesbîti ile tevellüdlerinin tahakkuk etdirilmesi ve mezkûr cedvellerin bilâ-noksân bankanın Ankara'daki idâre-i merkeziyyesine irsâli Emlâk ve Eytâm Bankası Müdüriyet-i Umûmiyyesi'nden taleb ve ricâ olunmakla mûcebince mu'âmele olunması ta'mîmen teblîğ olunur, efendim.

دیاربکرلی محمدحسن اوغلی جمعه و سائرهنك ولایت داخلنده بولنوب
بولنمادیغنك تحقیق واشعاری حقنده

صایی
3853 — 928 / 8 / 8

مملکتلرینه اعاده ایدیلهجك اشخاص لیستهسنده اسملری داخل اولوب دفتر مخصوصنده قونیهده بولندقلری محرر بولنمسنه مبنی وثیقهلری قونیه ولایتنه کوندرلمش اولان دیاربکرلی محمدحسن اوغلی جمعه ولی اوغلی عمر، ملاطیهلی حاجی احمد اوغللرندن عثمان اوغلی احمد، عمر اوغلی اسماعیل وکاختهٔ قضاسندن مامو اوغلی موسی نام شخصلرك قونیهده بولنمادقلری قونیه ولایتندن بیلدیرلمشدر. مومی الیهمك ولایت علیهلری داخلنده بولندقلری تقدیرده وثیقهلری کوندرلمك اوزره کیفیتك تحقیق واشعاری تعمیماً تبلیغ اولنور افندم .

اویوشدیرمجی مواد حقنده کی قرارنامه صورتنك لفیله

صایی
3862 — 928 / 8 / 9

اویوشدیرمجی مواد حقنده تنظیم اولونان قانونك مرعیته وضعنه قادار بو قبیل موادك مملکتمزه صورت ادخالی حقنده اجرا وکیللری هیئتنك 22 / تموز / 1928 تاریخلی اجتماعنده متخذ قرار اوزرینه تنظیم اولونوب باش وکالت جلیلهدن تبلیغ بویورلان قرارنامهنك مصدق صورتی لفاً و تعمیماً کوندریلدی افندم .

Diyarbekirli Mehmed Hasan oğlu Cuma ve sâirenin vilâyet dâhilinde bulunup bulunmadığının tahkîk ve iş'ârı hakkında

Sayı: 3853 *8/8/[1]928*

Memleketlerine iâde edilecek eşhâs listesinde isimleri dâhil olup defter-i mahsûsunda Konya'da bulundukları muharrer bulunmasına mebnî vesîkaları Konya Vilâyeti'ne gönderilmiş olan Diyarbekirli Mehmed Hasan oğlu Cuma, Veli oğlu Ömer, Malatyalı Hacı Ahmed oğullarından Osman oğlu Ahmed, Ömer oğlu İsmail ve Kahta Kazâsı'ndan Mamo oğlu Musa nâm şahısların Konya'da bulunmadıkları Konya Vilâyeti'nden bildirilmişdir. Mûmâ-ileyhimin vilâyet-i aliyyeleri dâhilinde bulundukları takdîrde vesîkaları gönderilmek üzere keyfiyetin tahkîk ve iş'ârı ta'mîmen teblîğ olunur efendim.

Uyuşdurucu mevâd hakkında karârnâme sûretinin leffiyle

Sayı 3862 *9/8/[1]928*

Uyuşdurucu mevâd hakkında tanzîm olunan kānûnun mer'iyyete vaz'ına kadar bu kabîl mevâddın memleketimize sûret-i idhâli hakkında İcrâ Vekîlleri Hey'eti'nin 22 Temmuz 1928 târihli ictimâ'ında müttehaz karâr üzerine tanzîm olunup Başvekâlet-i Celîle'den teblîğ buyurulan karârnâmenin musaddak sûreti leffen ve ta'mîmen gönderildi, efendim.

قرارنامه صورتی

6885

اویوشدیریجی مواد حقنده تنظیم ایدیلش اولان قانونك مرعیته وضعنه قادار صلاحیتدار اولمایان اشخاصك سوء استعمالنه مانع اولمق اوزره یالکز اجزاخانه‌لر و اجزا تجارتخانه‌لری صاحبلری نامنه پاکت وقیمتلی قوطو ایله مملکتمزه کلن طبی آفیون، مورفین، قوقائین، هه‌روئین وبونلرك ملحلرینك و $0,20 : {}^{0}/_{0}$ دن فضله مورفین و $0,10 {}^{0}/_{0}$ دن فضله قوقائین وهه‌روئینی حاوی مستحضراتك قبوللری وبونلردن بشقه‌سی نامنه کلن پاکت وقیمتلی قوطولرله هرکیمك نامنه کلیرسه کلسین بومواد مخدره‌یی محتوی قیمتلی مکتوب وقیمتسز نمونه‌لرك قبول ایدیلمه‌سی صحیه ومعاونت اجتماعیه وکالت جلیله‌سنك 2 کانون ثانی 928 تاریخ و $\frac{1}{132}$ نومرولو تذکرمسیله وقوع بولان تکلیفی و داخلیه وکالت جلیله‌سنك 15 – تموز – 928 تاریخ و $\frac{3317}{573}$ نومرولو مطالعه نامه‌سی اوزرینه اجرا وکیللری هیئتنك 22 تموز 928 تاریخلی اجتماعنده تصویب وقبول اولونمشدر .

---

407 نومرولو قرارنامه‌نك 1643 نومرولو تحریرات عمومیه ایله تبلیغ ایدیلمش اولدیغنه دائر

صایی

3989 — 928 / 8 / 15

19 / تموز / 928 تاریخ و 3429 نومرولو تحریرات عمومیه ایله تصحیحی بیلدیریلن 407 نومرولو قرارنامه 1 / نیسان / 928 تاریخ و 1643 نومرولو تحریرات عمومیه‌ایله تبلیغ ایدیلمشدر 19/تموز/928

-5-

Karârnâme sûreti

6885

Uyuşdurucu mevâd hakkında tanzîm edilmiş olan kānûnun mer'iyyete vaz'ına kadar salâhiyetdâr olmayan eşhâsın sûistimâline mâni' olmak üzere yalnız eczaneler ve eczâ ticârethâneleri sâhibleri nâmına paket ve kıymetli kutu ile memleketimize gelen tıbbî afyon, morfin, kokain, heroin ve bunların milhlerinin ve %0,20'den fazla morfin ve %0,10'dan fazla kokain ve heroini hâvî müstahzarâtın kabûlleri ve bunlardan başkası nâmına gelen paket ve kıymetli kutularla her kimin nâmına gelirse gelsin bu mevâdd-ı muhaddereyi muhtevî kıymetli mektûb ve kıymetsiz nümûnelerin kabûl edilmemesi Sıhhiye ve Mu'âvenet-i İctimâ'iyye Vekâlet-i Celîlesi'nin 2 Kânûn-ı Sânî [1]928 târih ve 1/132 numaralı tezkiresiyle vukū' bulan teklîfi ve Dâhiliye Vekâlet-i Celîlesi'nin 15 Temmuz [1]928 târih ve 3317/573 numaralı mütâla'anâmesi üzerine İcrâ Vekîlleri Hey'eti'nin 22 Temmuz [1]928 târihli ictimâ'ında tasvîb ve kabûl olunmuşdur.

---

407 numaralı karârnâmenin 1643 numaralı tahrîrât-ı umûmiyye ile teblîğ edilmiş olduğuna dâir

Sayı: 3989 15/8/[1]928

19 Temmuz [1]928 târih ve 3429 numaralı tahrîrât-i umûmiyye ile tashîhi bildirilen 407 numaralı karârnâme 1 Nisan [1]928 târih ve 1643 numaralı tahrîrât-i umûmiyye ile teblîğ edilmişdir. 19 Temmuz [1]928

تاریخو 3429 نومرولو تحریرات عمومیه‌ده 1943 نومرو کوستریلمسی نومرو یاکلشلغندن منبعث اولدیغی تعمیماً تبلیغ اولونور افندم .

1225 نومرولو قانونك 2 نجی ماده‌سنك تصحیحنه دائر

صایی	
3990	928/8/15

28 نیسان 928 تاریخ و 1664 نومرولو تعمیمه ذیلدر .

بعض دوائرك 1927 سنهٔ مالیه‌سی بودجه‌لرینه تخصیصات فوق‌العاده ومنضمه اعطاسنه وبعض دوائر بودجه‌لرنده منساقله اجراسنه و سائره‌یه متدائر اولان 1225 نومرولو قانونك ایکنجی ماده‌سی اصلنده [1927 سنهٔ مالیه‌می تجارت بودجه‌سنده (تشویق صنایع قانوننك اون برنجی ماده‌سی موجبنجه صناعی مؤسسه‌لره ویریله‌جك پریم) عنوانیله یکیدن آچیلان 639 نجی فصله (1,200,000) لیرا تخصیصات فوق‌العاده اولاراق وضع ابدیلمشدر] اولدیغی حالده ، تورکیه جمهوریتی ریاستی قلم مخصوص مدیریتندن مرسول مصدق صورتده تخصیصات مذکوره‌نك سهواً (200'000) لیرا اولاراق یازیلمش اولدیغی بالتدقیق آکلاشلمش وسهو واقعك تصحیحی مدیریت مذکوره‌نك 928/8/8 تاریخ و $\frac{4}{425}$ نومرولو جوابی تلغرافنامه‌سنده ازبار قلنمش اولدیغی باش وکالت جلیله‌دن تبلیغ و اشعار بویورولمقله مذکور مادهٔ قانونیه‌نك اولوجهله تصحیحی تعمیماً تبلیغ اولونور افندم .

[کیفیت 12 آغستوس 928 تاریخ و 962 صایلی رسمی غزته‌یه درج اولونمشدر]

---

târih ve 3429 numaralı tahrîrât-i umûmiyyede 1943 numara gösterilmesi numara yanlışlığından münba'is olduğu ta'mîmen teblîğ olunur efendim.

1225 numaralı kānûnun 2'nci mâddesinin tashîhine dâir

Sayı: 3990 *15/8/[1]928*

28 Nisan [1]928 târîh ve 1664 numaralı tamîme zeyldir.

Bazı devâirin 1927 sene-i Mâliyesi büdcelerine tahsîsât-ı fevka'l-âde ve munzamme i'tâsına ve bazı devâir büdcelerinde münâkale icrâsına ve sâireye mütedâir olan 1225 numaralı kānûnun ikinci mâddesi aslında [1927 sene-i Mâliyesi Ticâret büdcesinde (Teşvîk-i Sanâyi' Kānûnu'nun on birinci mâddesi mûcebince sınâ'î mü'esseselere verilecek prim) unvânıyla yeniden açılan 639'ncu fasıla (1200000) lira tahsîsât-ı fevka'l-âde olarak vaz' edilmişdir] olduğu hâlde, Türkiye Cumhûriyeti Riyâseti Kalem-i Mahsûs Müdüriyeti'nden mersûl musaddak sûretde tahsîsât-ı mezkûrenin sehven (200000) lira olarak yazılmış olduğu bi't-tedkīk anlaşılmış ve sehv-i vâki'in tashîhi müdüriyet-i mezkûrenin 8/8/[1]928 târih ve 4/425 numaralı cevâbî telgrafnâmesinde izbâr kılınmış olduğu Başvekâlet-i Celîle'den teblîğ ve iş'âr buyurulmakla mezkûr mâdde-i kānûniyyenin ol vechile tashîhi ta'mîmen teblîğ olunur efendim.

[Keyfiyet 12 Ağustos [1]928 târih ve 962 sayılı Resmî Gazete'ye derc olunmuşdur.]

صورت

عالی قرار هیئتنك وظیفه ر وضعیتی پیدرپی ورود ایتمکده اولان یوزلرجه اوراق و وثائقی بر بحق سنه کبی محدود بر زمانده تدقیق و انتاج ایتمکه منحصر بولوندیغی معلوم اولمسنه رغماً هیئت طرفندن دوائره یازیلان محررات و واقع استعلامات جوابلرینك اعطاسنده وایسته‌نیلان اوراق ووثائقك تودیعنده التزام سرعت ایدیلمه‌مکده‌اولدیغی و بو یوزدن مصلحت عامه متأثروبالنتیجه برچوقلرینك مغدور ومتضرر اولمسی طبیعی بولوندیغی جهتله اوزون مدت تأخیر معامله‌یه تحمل‌اولمایان هیئتك ایسته‌دیکی اوراق و وثائقك قابل اولدیغی قادار سرعتله تودیعی واستعلاماته جواب ویریلمسی اسبابنك استکمالی هیئت‌مشارالیها ریاستنك 12 - آغستوس - 928 تاریخلی و 30 نومرولو تذکره‌سنده اشعار ایدیلمکده اولدیغندن مقتضاسنك ایجاب ایدنلره اهمیتله امر و تبلیغنه مساعده بویورولماسنی عرض و رجا ایده‌رم افندم .

عالی قرار هیئتندن وقوع بولان استعلامات جوابلری حقنده

صایی
4048 928 / 8 / 18

باش وکالت جلیله‌دن وارد اولان 928 / 8 / 14 تاریخلی و $\frac{6}{3303}$ نومرولو تذکره صورتی بالایه نقل اولوندی . بر موجب امر واشعار عالی قرار هیئتنجه ایسته‌نیلن اوراق و وثائقك و وقوع بولان‌استعلام جوابلرینك بلا تأخیر اعطاسی اهمیتله و تعمیماً تبلیغ اولونور افندم .

صورت

13-آغستوس-927-26-کانون اول-927 تاریخ و $\frac{5092}{221}$ ، $\frac{8196}{384}$ نومرولو تذکرهٔ عاجزیه ذیلدر :

محاسبهٔ عمومیه قانونتك آلتمش بر و آلتمش اوچونجی ماده‌لری احکامی

-7-

Sûret

Âlî Karâr Hey'eti'nin vazîfe ve vaz'iyeti peyderpey vürûd etmekde olan yüzlerce evrâk ve vesâiki bir buçuk sene gibi mahdûd bir zamanda tedkīk ve intâc etmeğe münhasır bulunduğu ma'lûm olmasına rağmen hey'et tarafından devâire yazılan muharrerât ve vâki' isti'lâmât cevâblarının i'tâsında ve istenilen evrâk ve vesâikin tevdî'inde iltizâm-ı sür'at edilmemekde olduğu ve bu yüzden maslahat-ı âmme müte'essir ve bi'n-netice bir çoklarının mağdûr ve mutazarrır olması tabî'î bulunduğu cihetle uzun müddet te'hîr-i mu'âmeleye tahammülü olmayan hey'etin istediği evrâk ve vesâikin kābil olduğu kadar süratle tevdî'i ve isti'lâmâta cevâb verilmesi esbâbının istikmâli hey'et-i müşârun-ileyhâ riyâsetinin 12 Ağustos [1]928 târihli ve 30 numaralı tezkiresinde iş'âr edilmekde olduğundan muktezâsının îcâb edenlere ehemmiyetle emr ve teblîğine müsâ'ade buyurulmasını arz ve ricâ ederim, efendim.

Âlî Karâr Hey'eti›nden vukū' bulan isti'lâmât cevâbları hakkında

Sayı: 4048 *18/8/[1]928*

Başvekâlet-i Celîle'den vârid olan 14/8/[1]928 târihli ve 6/3363 numaralı tezkire sûreti bâlâya nakl olundu. Ber-mûceb-i emr u iş'âr Âlî Karâr Hey'etince istenilen evrâk ve vesâikin ve vukū' bulan isti'lâm cevâblarının bilâ-te'hîr i'tâsı ehemmiyetle ve ta'mîmen teblîğ olunur efendim.

Sûret

13 Ağustos [1]927, 26 Kânûn-ı Evvel [1]927 târih ve 5092/224, 8396/384 numaralı tezkire-i âcizîye zeyldir:

Muhâsebe-i Umûmiyye Kānûnu'nun altmış bir ve altmış üçüncü mâddeleri ahkâmı

موجبنجه ديوان محاسباته كوندرلمكده اولان مقاوله‌نامه و صورتلرينك قانوناً معين اولان مدت ظرفنده ارسال و بعض مقاوله‌لرده و بتخصيص حبسخانه‌لرك اكمك احتياجنه متعلق مقاولاتده متعهدبه مقدارينك درج ايديلمكده‌اولديغنه معاملات جاريه دولايسيله اطلاع حاصل ايديلمشدر. اون بيك ليرادن فضله مصرفى مستلزم مقاولاتك اجرادن اول ولايتلرده عقد اولونه‌جق بالعموم مقاولات ايله مستنداتنك برصورتلرينك ده يدى كون ظرفنده ديوانه ارسالى مقتضى اولديغندن بو بابده محاسبهٔ عموميه قانونندە مندرج و مصرح بولونان احكامه رعايت اولونماسى لزومنك و تأمينات قطعيه‌نك تعهد مقدارينه كوره اخذى مقتضى اولديغى جهتله مبحوث حبسخانه‌لر مقاوله‌نامه‌لرينه تعهد اولونان مقدارك تماماً تعيين و درجى ممكن اولامادیغى صورتده اعظمى مقدارك بالتخمين درجى خصوصنك ايجاب ايدنلره تعميماً امر وتبليغنه مساعده بويورولماسى ويزه وتدقيق قوميسيونى قراريله عرض ورجا اولونور افندم .

ديوان محاسباته كوندريلەجك مقاوله‌نامه‌لر حقنده

صايى
4049 — 928 / 8 / 18

ديوان محاسبات رياستنك 13 آغستوس 1928 تاريخلى و $\frac{5026}{75}$ نومرولو تذكره‌سى صورتى بالايه‌نقل اولونمقله‌موجبنجه ايفاى مقتضاسى تعميماً تبليغ اولونور افندم .

صورت

احضارات سفريه ايچون منابع عموميه‌دەكى وسائط نقليه و حيوان مقدارينك هر آن حقيقته قريب برحالده بيلنمسى احتياجى قطعيسنه بناءً 30 مايس

mûcebince Dîvân-ı Muhâsebât'a gönderilmekde olan mukāvelenâme ve sûretlerinin kānûnen mu'ayyen olan müddet zarfında irsâl ve bazı mukāvelelerde ve bi-tahsîs habishânelerin ekmek ihtiyâcına müte'allik mukāvelâtda müte'ahhedün-bih mikdârının derc edilmemekde olduğuna mu'âmelât-ı câriye dolayısıyla ıttılâ' hâsıl edilmişdir. On bin liradan fazla masrafı müstelzim mukāvelâtın icrâdan evvel vilâyetlerde akd olunacak bi'l-umûm mukāvelât ile müstenidâtının bir sûretlerinin de yedi gün zarfında dîvâna irsâli muktezî olduğundan bu bâbda Muhâsebe-i Umûmiyye Kānûnu'nda münderic ve musarrah bulunan ahkâma ri'âyet olunması lüzûmunun ve te'mînât-ı kat'iyyenin ta'ahhüd mikdârına göre ahzı muktezî olduğu cihetle mebhûs habishâneler mukāvelenâmelerine ta'ahhüd olunan mikdârın tamâmen ta'yîn ve derci mümkün olamadığı sûretde a'azmî mikdârın bi't-tahmîn derci husûsunun îcâb edenlere ta'mîmen emr ve tebliğine müsâ'ade buyurulması Vize ve Tedkīk Komisyonu karârıyla arz ve rica olunur efendim.

Dîvân-ı Muhâsebât'a gönderilecek mukāvelenâmeler hakkında

Sayı: 4049 18/8/[1]928

Dîvân-ı Muhâsebât Riyâseti'nin 13 Ağustos 1928 târihli ve 5026/75 numaralı tezkiresi sûreti bâlâya nakl olunmakla mûcebince îfâ-yı muktezâsı ta'mîmen tebliğ olunur efendim.

Sûret

İhzârât-ı seferiye için menâbi'-i umûmiyyedeki vesâit-i nakliyye ve hayvan mikdârının her ân hakīkate karîb bir hâlde bilinmesi ihtiyâc-ı kat'îsine binâ'en 30 Mayıs

1928 تاریخ و872 نومرولو قانون نشر واعلان ایدیلمشدی . بوقانونه نظراً هرمحله و هرقریه هیئت اختیاریه‌سی برآی ظرفنده‌کی وقوعاتی ، وکالتجه مبذولاً کونده‌ریلن وقوعات جدوللری اوزرنده ارائه وتثبیت ایده‌رك الیقین عسکرلك شعبه‌سی ویاتدارك وسائط نقلیه قومیسیونلری ریاستنه بیلدیره‌جك وبومقاملرجه صاحبلرینه ویریلمك اوزره تنظیم واملا ایدیله‌جك اولان قیدوثیقه‌لری هیئت اختیاریه‌لره تودیع ایدیله‌جکدی . شیمدی‌یه قادار یاپدیریلان تفتیشلرده بو قانون یالکز نفس ازمیرده تطبیق ایدیله‌بیلمش و أیی بر نتیجه‌ده ألده ایدیلمشدر . قانونك تمامئ تطبیقی ایچون ایجاب ایدنلره اکیداً تبلیغات لازمه اجراسنه امروه‌مساعده بویورولماسنی عرض ایده‌رم افندم .

احضارات سفریه جدوللری حقنده

صایی
4067

928 / 8 / 19

مدافعهٔ ملیه‌وکالت جلیله‌سنك 9 ـ آغستوس ـ 1928 تاریخلی و $\frac{3067}{6909}$ نومرولو تذکره‌سنك صورتی بالایه نقل ایدیلدی . موجبنجه معامله ایفاسیله موضوع بحث قانونك تمامئ تطبیقنك تأمینی وبوبابده تکاسل و تراخیسی کورولنلر حقنده تعقیبات ایفاسی تعمیماً تبلیغ و تمنی اولونور افندم .

روسیه‌یه اخراج ایدیله‌جك اشیانك اخراج وثیقه‌لری حقنده‌کی قرارنامه صورتنك ارسالیه

صایی
4160

928 / 8 / 22

روسیه‌یه اخراج ایدیله‌جك اشیانك اخراج وثیقه‌لرینك صورت

1928 târih ve 872 numaralı kānûn neşr ve i'lân edilmişdi. Bu kānûna nazaran her mahalle ve her karye hey'et-i ihtiyâriyyesi bir ay zarfındaki vukū'âtını, Vekâletce mebzûlen gönderilen vukū'ât cedvelleri üzerinde irâe ve tesbît ederek en yakın askerlik şubesi veya Tedârük-i Vesâit komisyonları riyâsetine bildirecek ve bu makāmlarca sâhiblerine verilmek üzere tanzîm ve imlâ edilecek olan kayd vesîkaları hey'et-i ihtiyâriyelere tevdî' edilecekdi. Şimdiye kadar yapdırılan teftîşlerde bu kānûn yalnız nefs-i İzmir'de tatbîk edilebilmiş ve iyi bir netice de elde edilmişdir. Kānûnun tamâmî-i tatbîkî için îcâb edenlere ekîden teblîgāt-ı lâzıme icrâsına emir ve müsâ'ade buyurulmasını arz ederim efendim.

İhzârât-ı seferiye cedvelleri hakkında

Sayı: 4067 19/8/[1]928

Müdâfa'a-i Milliye Vekâlet-i Celîlesi'nin 9 Ağustos 1928 târihli ve 3067/6909 numaralı tezkiresinin sûreti bâlâya nakl edildi. Mûcebince mu'âmele îfâsıyla mevzû'-ı bahs kānûnun tamâmî-i tatbîkinin te'mîni ve bu bâbda tekâsül ve terâhîsi görülenler hakkında ta'kībât îfâsı ta'mîmen teblîğ ve temennî olunur efendim.

Rusya'ya ihrâc edilecek eşyânın ihrâc vesîkaları hakkındaki karârnâme sûretinin leffiyle

Sayı: 4160 22/8/[1]928

Rusya'ya ihrâc edilecek eşyânın ihrâc vesîkalarının sûret-i

اعطامی حقنده اجرا وکیللری هیئتنك 5 ـ آغستوس ـ 928 تاریخلی اجتماعنده متخذقرار اوزرینه تنظیم اولونوب باش‌وکالت جلیله‌دن تبلیغ بویوریلان قرارنامه ایله مربوطنك مصدق صورتی لفاً و تعمیماً کوندریلدی افندم .

صورت

تجارت معاهده‌سی موجبنجه قونتژانلر داخلنده اولاراق روسیه‌یه بو سنه اخراج اولونه‌جق اشیانك اخراج وثیقه‌لری شو اساسلر داخلنده توزیع و تقسیم اولونه‌جقدر :

1 — قونتژانلر محتویاتی بو سنه یالکز هر محصولك اخراج اولوندیغی اخراجات مرکز و لیمانلرنده‌کی تجارت اوطه‌لرینه توزیع اولونه‌جق و استحصال منطقه‌لرینه حصه تفریق ایدیلیه‌جکدر .

2 — اخراجات قوئوپراتیفی اولان یرلرده بوقوئوپراتیفلرك موضوع تشکل واشتغالی اولان موادك یوزده یتمشی قوئوپراتیفلره تقسیم واعطا اولونه‌جقدر .

3 — متباقی مواد بروجه‌زیر اوصافی حائز اولان تجاره اعطا اولونه‌جقدر :

أ — اخراجات تاجری اولمق « اخراجی طلب ایتدیکی محصولك اخراجات تاجری »

ب — اخراجی طلب ایتدیکی محصولدن 927 سنه‌سنده روسیه‌یه اخراجات یاپمش اولمق .

ج — اخراجات قدرت وتشکیلاتنه مالك بولنمق .

أ ، ب ، ج فقره‌لرنده محرر اوصافی حائز اولوبده کچن سنه عینی

-10-

i'tâsı hakkında İcrâ Vekîlleri Hey'eti'nin 5 Ağustos [1]928 târihli ictimâ'ında müttehaz karâr üzerine tanzîm olunup Başvekâlet-i Celîle'den teblîğ buyurulan karârnâme ile merbûtunun musaddak sûreti leffen ve ta'mîmen gönderildi efendim.

Sûret

Ticâret Muâhedesi mûcebince kontenjanlar dâhilinde olarak Rusya'ya bu sene ihrâc olunacak eşyânın ihrâc vesîkaları şu esâslar dâhilinde tevzî' ve taksîm olunacakdır:

1- Kontenjanlar muhteviyâtı bu sene yalnız her mahsûlün ihrâc olunduğu ihrâcât merkez ve limanlarındaki ticâret odalarına tevzî' olunacak ve istihsâl mıntıkalarına hisse tefrîk edilmeyecekdir.

2- İhracat kooperatifi olan yerlerde bu kooperatiflerin mevzû' teşekkül ve iştigāli olan mevâddın yüzde yetmiş kooperatiflere taksîm ve i'tâ olunacakdır.

3- Mütebâkī mevâd ber-vech-i zîr evsâfı hâ'iz olan tüccâra i'tâ olunacakdır:

A- İhrâcât tâciri olmak "ihrâcını taleb etdiği mahsûlün ihrâcât tâciri"

B- İhrâcını taleb etdiği mahsûlün [1]927 senesinde Rusya'ya ihrâcât yapmış olmak.

C- İhracat kudret ve teşkîlâtına mâlik bulunmak.

A, b, c fıkralarında muharrer evsâfı hâ'iz olup da geçen sene aynı

ماده اوزرنده روسیه‌یه اخراجات یاپامش اولانلره‌ده دیکر روسیه‌یه اخراجات یاپمش اولانلره ویریلهنك نصفی درجه‌سنده اخراج مساعده‌سی ویریلور .

4 — ایسترقوئوپراتیفلره ایسترمختلف تاجرلره اخراج مساعده‌سی ویریلمش اولان اخراجاتك ، منافع ملیه‌مزی صیانةً الك قوتلی تشکیلاته مالك مؤسسه طرفندن ومشترکاً یاپیلمسی وعینی ماده‌یی اخراج ایده‌جك تجار ومؤسساتك آرالرنده آکلاشه‌رق متحد حرکت ایلمری مطلوب و ملتزمدر .

5 — روسلرله تثبیت اولونه‌جق لیسته‌موجبنجه تورکیادن روسیه‌یه اخراج اولنه‌جق موادك تجارت اوطه‌لرینه صورت تقسیمی اقتصاد وکالتنجه ایفا اولونه‌جقدر .

6 — اخراج وثیقه‌لرینك بالاده‌کی اساسلر داخلنده تجارت اوطه‌لرنجه صورت توزیع و اعطاسنه عائد تفرعات و بو وثیقه‌لرك مدت مرعیتی خصوصی اقتصاد وکالتنجه بو تعلیماتنامه ایله تثبیت و تجارت اوطه‌لرینه تبلیغ اولونه‌جقدر . تطبیقاتدن متولد اختلافاتك حلی ضمننده کچن سنه تشکیلی قرارلاشدیریلمش اولان مستشارلر قومیسیونننه بوسنه تجارت مدیری‌ده داخل بولوناجقدر . وعین اساسلر داخلنده ایفای وظیفه‌یه دوام ایده‌جکدر .

7 — کچن سنه‌کی تعلیماتنامه‌نك بو اساسلره مغایر اولمیان احکامی باقیدر .

قرارنامه صورتی

6968

25 - مایس - 928 تاریخ و 5227 نومرولو قرارنامه‌یه ذیلدر .

اقتصاد وکالت جلیله‌سنك 22 تموز 928 تاریخ و 131 نومرولو

mâdde üzerinde Rusya'ya ihrâcât yapmamış olanlara da diğer Rusya'ya ihrâcât yapmış olanlara verilenin nısfı derecesinde ihrâc müsâ'adesi verilir.

4- İster kooperatiflere ister muhtelif tâcirlere ihrâc müsâ'adesi verilmiş olan ihrâcâtın, menâfi'-i milliyemizi sıyâneten en kuvvetli teşkîlâta mâlik mü'essese tarafından ve müştereken yapılması ve aynı mâddeyi ihrâc edecek tüccâr ve mü'essesâtın aralarında anlaşarak müttehid hareket eylemeleri matlûb ve mültezemdir.

5- Ruslarla tesbît olunacak liste mûcebince Türkiye'den Rusya'ya ihrâc olunacak mevâddın ticâret odalarına sûret-i taksîmi İktisâd Vekâletince îfâ olunacakdır.

6- İhrac vesîkalarının bâlâdaki esâslar dâhilinde ticâret odalarınca sûret-i tevzî' ve i'tâsına âid teferru'ât ve bu vesîkaların müddet-i mer'iyyeti husûsu İktisâd Vekâletince bu ta'lîmâtnâme ile tesbît ve ticâret odalarına teblîğ olunacakdır. Tatbîkātdan mütevellid ihtilâfâtın halli zımnında geçen sene teşkîli kararlaşdırılmış olan müsteşârlar komisyonuna bu sene Ticâret müdürü de dâhil bulunacakdır. Ve ayn-ı esâslar dâhilinde îfâ-yı vazîfeye devâm edecekdir.

7- Geçen sene ki ta'lîmâtnâmenin bu esâslara mugāyir olmayan ahkâmı bâkīdir.

Karârnâme sûreti

6968

25 Mayıs [1]928 târih ve 5227 numaralı karârnâmeye zeyldir.

İktisâd Vekâlet-i Celîlesi'nin 22 Temmuz [1]928 târih ve 131 numaralı

تذکره‌سیله وقوع بولان تکلیفی اوزرینه تجارت معاهده‌سی موجنجه قونتژانلرداخلنده اولاراق روسیه‌یه بوسنه‌ده اخراج ایدیلهجك اشیانك اخراج وثیقه‌لرینك طرز اجراسنه عائد معاملاتك تثبیتی ضمننده مدافعهٔ ملیه ، مالیه واقتصاد وکیلی بکلردن مرکباً تشکیلی تنسیب اولونان انجمن طرفندن احضار قلنان صورتی مربوط یدی مادەدن عبارت اساسات اجراوکیللری هیئتنك 5 ـ آغستوس ـ 928 تاریخلی اجتماعنده مطالعه وتدقیق اولونه‌راق اولکی تعلیماتنامه‌یه ذیلاً قبول ایدیلمشدر .

مقدما ملکیه هیئت مخصوصه‌سی طرفندن دولت خدمت و مؤسساتنده عدم استخدامنه قراروبریلن عمر لطفی بك حقنده‌کی قرارك رفع ایدلدیکنه دائر .

928-8-25 4235

درت یول بدایت محکمه‌سی ریاستنده‌ایکن قضاء مذکورك فرانسز طرفندن اشغالنده قائممقاملغنی قبول و ایفای وظیفه ایلدیکندن دولا مقدما ملکیه هیئت مخصوصه‌سی طرفندن دولت خدمت ومؤسساتنه عدم استخدامنه قراروبریلهرك وظیفه‌دن ایلیشیکی قطع ایدیلن مرعث اصلیه محکمه‌سی اعضاسندن عمر لطفی بکك اجراقلنان تدقیقات نتیجه‌سنده درت یول قائممقاملغنی ایفا ایدن باشقه عمر لطفی بك اولدیغی تحقق ایتمسنه مبنی حقنده‌کی متخذ قرارك رفعنه قرار ویرلدیکی عالی قرار هیئتنك 1 آغستوس 1928 تاریخ و $\frac{42}{222}$ نومرولو تذکره‌سیله بیلدیرلمش اولدیغی عدلیه وکالت جلیله‌سندن اشعار بیورلمقله تبلیغ کیفیه اولنور افندم .

---

tezkiresiyle vukū‘ bulan teklîfi üzerine Ticâret Muâhedesi mûcebince kontenjanlar dâhilinde olarak Rusya’ya bu sene de ihrâc edilecek eşyânın ihrâc vesîkalarının tarz-ı icrâsına âid mu‘âmelâtın tesbîti zımnında Müdâfa‘a-i Milliye, Mâliye ve İktisâd vekîli beylerden mürekkeben teşkîli tensîb olunan encümen tarafından ihzâr kılınan sûreti merbût yedi mâddeden ibâret esâsât İcrâ Vekîlleri Hey’eti’nin 5 Ağustos [1]928 târihli ictimâ‘ında mütâla‘a ve tedkīk olunarak evvelki ta‘lîmâtnâmeye zeylen kabûl edilmişdir.

Mukaddemâ Mülkiye-i Hey’et-i Mahsûsası tarafından devlet hizmet ve mü’essesâtında adem-i istihdâmına karâr verilen Ömer Lütfü Bey hakkındaki karârın ref‘ edildiğine dâir

4235 25/8/[1]928

Dörtyol Bidâyet Mahkemesi Riyâseti’nde iken kazâ-i mezkûrun Fransızlar tarafından işgālinde kaymakamlığını kabûl ve îfâ-yı vazîfe eylediğinden dolayı mukaddemâ Mülkiye Hey’et-i Mahsûsası tarafından devlet hizmet ve mü’essesâtında adem-i istihdâmına karâr verilerek vazîfeden ilişiği kat‘ edilen Maraş Asliye Mahkemesi a‘zâsından Ömer Lütfü Bey’in icrâ kılınan tedkīkāt neticesinde Dörtyol Kaymakamlığı’nı îfâ eden başka Ömer Lütfü Bey olduğu tahakkuk etmesine mebnî hakkındaki müttehaz karârın ref‘ine karâr verildiği Âlî Karâr Hey’eti’nin 1 Ağustos 1928 târih ve 42/222 numaralı tezkiresiyle bildirilmiş olduğu Adliye Vekâlet-i Celîlesi’nden iş‘âr buyurulmakla teblîğ-i keyfiyet olunur efendim.

اینالالی باللی ناحیه‌سی اسمنك
« قیزل‌ایرماق » ه تبدیل ایدلدیکنه دائر.

4233 928-8-25

چانغیری ولایتی داخلنده « اینالالی باللی » ناحیه‌سی اسمنك استعمالنده کرك تلفظجه و کرکسه مخابرات رسمیه‌ده صعوبته تصادف ایدلمکده اولدیغندن بحث ایله مذکور ناحیه اسمنك قیزیل ایرماق نامیله توسیمی مذکور ولایتدن اشعار اولنمسی اوزرینه اسباب مذکوره‌یه مبنی ذکر اولونان ناحیه اسمنك اول‌وجه‌ایله تبدیلاً قیزیل ایرماق نامیله توسیمی تنسیب ایدلدیکی تعمیماً تبلیغ اولنور افندم .

اسکان

57990 ترجمهٔ حال ورقه‌لری حقنده

اجرا قلنان تدقیقات نتیجه‌سنده مأمورین اسکانیه‌دن بعضلرینك هنوز ترجمهٔ حال‌ورقه‌سی‌ویرمدکلری آکلاشلمشدر . بوحال ؛ معاملات تسجیلیه‌نك حسن جریانینه و مرکزك مأمورلری احوال ووضعیتندن لایقیله معلوماتدار اولمسنه مانع اولمقده‌در .

بناءً علیه سجل نظامنامه‌سنك (1) نجی ماده‌سی موجنجه‌هرمأمور مأموریته تعیینی متعاقب 7 : 7 نجی ماده‌لرده‌کی تعریفات دائره‌سنده ترجمهٔ حال ورقه‌سی اعطا ایتمکله مکلف اولدیغندن نصب و عزللری مرکزه عائد اولنلرك نمونه‌سی وجهله اصللرینك و دیکرلرینك نظامنامهٔ مذکورك اوتوز ایکنجی ماده‌سی موجبنجه صورتلرینك ارسالی اشبو شعارمزدن اعتباراً بر آی ظرفنده وثائق رسمیه و مصدقه‌سیله

-13-

İnallı Ballı Nâhiyesi isminin «Kızılırmak»a tebdîl edildiğine dâir

4233 25/8/[1]928

Çankırı Vilâyeti dâhilinde "İnallı Ballı" Nâhiyesi isminin istimâlinde gerek telaffuzca ve gerekse muhâberât-ı resmiyyede su'ûbete tesâdüf edilmekde olduğundan bahs ile mezkûr nâhiye isminin Kızılırmak nâmıyla tevsîmi mezkûr vilâyetden iş'âr olunması üzerine esbâb-ı mezkûreye mebnî zikr olunan nâhiye isminin ol vech ile tebdîlen Kızılırmak nâmıyla tevsîmi tensîb edildiği ta'mîmen teblîğ olunur efendim.

İskan

Tercüme-i hâl varakaları hakkında 57990

İcrâ kılınan tedkīkāt neticesinde me'mûrîn-i iskâniyyeden bazılarının henüz tercüme-i hâl varakası vermedikleri anlaşılmışdır. Bu hâl; mu'âmelât-ı tescîliyyenin hüsn-i cereyânına ve merkezin me'mûrları ahvâl ve vaz'iyetinden lâyıkıyla ma'lûmâtdâr olmasına mâni' olmakdadır.

Binâ'enaleyh Sicil Nizâmnâmesi'nin (1)'nci mâddesi mûcebince her me'mûr me'mûriyete ta'yînini müteâkib 2: 7'nci mâddelerdeki ta'rîfât dâiresinde tercüme-i hâl varakası i'tâ etmekle mükellef olduğundan nasb ve azilleri merkeze âid olanların nümûnesi vechile asıllarının ve diğerlerinin nizâmnâme-i mezkûrun otuz ikinci mâddesi mûcebince sûretlerinin irsâli işbu iş'ârımızdan i'tibâren bir ay zarfında vesâik-i resmiyye ve musaddakasıyla

ویرمیانلرك معاشلرینك ده مذکور نظامنامه‌نك 33 نجی ماده‌سنده‌کی صراحت موجبنجه اعطا ایدنجه‌یه قدر توقیفی و شاید ویرمش اولانلر وارایسه هانکی تاریخ و نومرولو تحریراتله کوندرلدیکنك اشعاری اهمیتله رجا اولنور افندم .

16 آغستوس 928

امور محاپه

تحصیلداران مقبوضلری حقنده

5990
679

628 - 7 - 52

دوائر بلدیه تحصیلداران مقبوضلرینك هر ولایت و قضا بلدیه‌سی ایچون آیری اولق اوزره متسلسل صیره نومروسنی حاوی بولونمسی اصول محاسبهٔ بلدیه تعلیماتنامه‌سی اقتضاسندن اولدیغی حالده بعض ولایتلرده مؤسس مطبعه‌لرجه نومروسز ولایت و قضا اسمی آچیلمیان مقبوضلر طبع ایتدیلهرك طلب وقوعنده هرهانکی بر بلدیه‌یه صاتیلدیغی کورولمکده‌در .

بوشکل سوء استعماله مساعد اولدیغندن کرك ادارهٔ خصوصیه‌لر وکرك بلدیه‌لرده مالیه وکالت جلیله‌سنجه قبول ایدیلن شکلده قوپیه کاغدی املا اولونور. نسختین تحصیلدار مقبوضی استعمالی تنسیب اولونمشدر.

طلب وقوع بولمادن ادارهٔ خصوصیه و بلدیه‌لر ایچون بوقبیل نومروسز واسمسز مقبوض طبع ایده‌ن مطبعه صاحبلری ومذکور مقبوضلری استعمال ایده‌ن مأمورین مختلفه حقلرنده تعقیبات قانونیه ایفا قلنه‌جغنی ادارهٔ خصوصیه و بلدیه اداره‌لرینه داخلده‌کی مطبعه مدیرلکلرینه تبلیغ تعمیماً توصیه اولونور افندم .

پوتون ولایتلره آنقره واستانبول شهر امانتلرینه ملکیه مفتشلکلرنه

vermeyenlerin maâşlarının da mezkûr nizâmnâmenin 33'ncü mâddesindeki sarâhat mûcebince i'tâ edinceye kadar tevkîfi ve şâyed vermiş olanlar var ise hangi târih ve numaralı tahrîrâtla gönderildiğinin iş'ârı ehemmiyetle ricâ olunur efendim.

16 Ağustos [1]928

Umûr-ı Mahalliye

Tahsîldârân makbûzları hakkında

5990/679 25/7/[1]928

Devâir-i belediye tahsîldârân makbûzlarının her vilâyet ve kazâ belediyesi için ayrı olmak üzere müteselsil sıra numarasını hâvî bulunması Usûl-i Muhâsebe-i Belediye Ta'lîmâtnâmesi iktizâsından olduğu hâlde bazı vilâyetlerde mü'esses matba'alarca numarasız vilâyet ve kazâ ismi açık makbûzlar tab' etdirilerek taleb vukū'unda her hangi bir belediyeye satıldığı görülmekdedir.

Bu şekil sûistimâle müsâ'id olduğundan gerek idâre-i husûsiyyelerde ve gerek belediyelerde Mâliye Vekâlet-i Celîlesince kabûl edilen şekilde kopya kağıdıyla imlâ olunur. Nüshateyn tahsîldâr makbûzu istimâli tensîb olunmuşdur.

Taleb vukū' bulmadan idâre-i husûsiyye ve belediyeler için bu kabîl numarasız ve isimsiz makbûz tab' eden matba'a sâhibleri ve mezkûr makbûzları istimâl eden me'mûrîn-i muhtelife haklarında ta'kībât-ı kānûniyye îfâ kılınacağının idâre-i husûsiyye ve belediye idârelerine dâhildeki matba'a müdürlüklerine teblîği ta'mîmen tavsiye olunur efendim.

Bütün vilâyetlere, Ankara ve İstanbul şehremânetlerine mülkiye müfettişliklerine

یازلمش مالیه وکالت جلیله‌سنه عرض معلومات ایدیلمشدر .

ادارهٔ خصوصیه و بلدیه مأمورین مکلفه‌سی معاشاتندن کسیله‌جك توقیفات حقنده

صایی
7590
689

31 تموز 828

13 تموز 1928 تاریخلی و 7090 نومرولو تحریرات عمومیه‌یه ذیلدر :

1113 نومرولو کفالت‌متسلسله قانونی‌موجبنجه ادارهٔ خصوصیه وبلدیه مأمورین مکفله‌سی معاشندن توقیف‌ایدیله‌جك‌مبالغك برموجب قانون بر آی ظرفنده زراعت بانقه‌سنه تودیع و تسلیمی ایله آلناجق نسختین مقبوضلردن برنجی نسخه‌نك‌دوغریدن دوغری‌یه‌ما لیه وکالتنده مأمورین کفالت متسلسله صندیغی ریاستنه ارسالی ایکنجی نسخه‌نك اوراق مثبته‌اوله‌رق محلنده حفظی وبو بابده‌کی تعلیماتنامه‌نك منتظماً تطبیقی و والی وقائممقاملر طرفندن بو خصوصده دائمی تعقیبات ایفاسی تعمیماً توصیه اولنور افندم .

هیکل بدلی حقنده

7832
698

1 آغستوس 928

اولجه ولایت ادارهٔ خصوصیه بودجه‌لرینه وضع ایدلمش اولان رئیس جمهور حضرتلرینك هیکل بدلی اوله‌رق وکالتجه استیفا ایدلمش اولان مبالغك عائد اولدیغی ولایتلره تماماً اعاده‌سی و هرولایته نسبی صورتده توزیعی معارف وکالت جلیله‌سندن اشعار قیلنمش اولمله بروجه آتی معامله ایفاسی :

yazılmış, Mâliye Vekâlet-i Celîlesi'ne arz-ı ma'lûmât edilmişdir.

İdâre-i husûsiyye ve belediye me'mûrîn-i mükellefesi [mükeffelesi] maâşından kesilecek tevkîfât hakkında

Sayı: 7590/689 — 31 Temmuz [1]928

13 Temmuz 1928 târihli ve 7090 numaralı tahrîrât-i umûmiyyeye zeyldir.

1113 numaralı Kefâlet-i Müteselsile Kānûnu mûcebince idâre-i husûsiyye ve belediye me'mûrîn-i mükeffelesi maâşından tevkîf edilecek mebâliğin ber-mûceb-i kānûn bir ay zarfında Zirâat Bankası'na tevdî' ve teslîmi ile alınacak nüshateyn makbûzlardan birinci nüshanın doğrudan doğruya Mâliye Vekâleti'nde Me'mûrîn Kefâlet-i Müteselsile Sandığı Riyâseti'ne irsâli ikinci nüshanın evrâk-i müsbite olarak mahallinde hıfzı ve bu bâbdakį ta'lîmâtnâmenin muntazaman tatbîkį ve vâli ve kaymakamlar tarafından bu husûsda dâimî ta'kįbât îfâsı ta'mîmen tavsiye olunur efendim.

Heykel bedeli hakkında

7832/698 — 1 Ağustos [1]928

Evvelce vilâyât idâre-i husûsiyye büdcelerine vaz' edilmiş olan Reîsicumhûr hazretlerinin heykel bedeli olarak Vekâletce istîfâ edilmiş olan mebâliğin âid olduğu vilâyetlere tamâmen iâdesi ve her vilâyete nisbî sûretde tevzî'i Maârif Vekâlet-i Celîlesi'nden iş'âr kılınmış olmakla ber-vech-i âtî mu'âmele îfâsı:

1 — اساس هیکلك بدلی یوز ایکی بیك لیرادر . و بو پاره هر ولایته نسبی صورتنده توزیع ایدلمشدر .

2 — ولایت ادارهٔ خصوصیه بودجه‌لرندن شیمدی‌یه قدر معارف وکالتی امرینه تسویه ایدیلن مبالغ یکی ترتیب موجبنجه تأدیه ایدلمسی لازمکلن حصه ایله محسوبی اجرا قلنه‌جق فضله‌سی عائد اولدیغی ولایته اعاده ایدیله‌جك و نقصانی ولایتلرجه معارف وکالتی أمرینه تسویه ایدیله‌جکدر .

3 — بناءً علیه مذکور هیکل بدلی اولارق ولایت علیه‌لرینه اصابت ایدن ..... لیرا ..... غروشك معارف وکالت جلیله‌سی امرینه زراعت بانقه‌سنه تودیعی و کیفیت تودیعك وکالت مشارالیهایه اشعاری .

4 — مبالغ مذکوره‌نك اعظمی ایلول نهایتنه قدر تسویه‌سی تمنی اولونور افندم .

تأجیل ایدیله‌جك مؤسسات مستخدمینی حقنده

تلغراف

928 / 8 / 13 8028

یکی عسکرلك مکلفیتی قانوننك 64 نجی ماده‌سی موجبنجه بالعموم رسمی وخصوصی خسته‌خانه‌لرك هلال احمر مؤسسه‌لرنده و حکومت ویا اهالی اللرنده اولوب اوردونك اعاشه ، الباس وتجهیز و اسلحه ومهماتنك تدارك واکمالنه یارایان وسدی حیات عمومیه‌یی تضییق ایده‌جك اولان فابریقه و مؤسسه‌لر کمور و امثالی معدن اوجاقلرنده‌ده وسائط نقلیهٔ بریه و بحریه‌ده چالیشان مأمورلر اوسته ومخصص عملهٔ دائمه‌سنك اسامیٔ مأموریت وخدمتلریله اشبو خدمت ومأموریتلره نه وقت کیرمش اولدقلرینی کوستریر تصدیقلی برجدولك وقت حضرده حکومت معرفتیله

-16-

1- Esâs heykelin bedeli yüz iki bin liradır. Ve bu para her vilâyete nisbî sûretinde tevzî‘ edilmişdir.

2- Vilâyet idâre-i husûsiyye büdcelerinden şimdiye kadar Maârif Vekâleti emrine tesviye edilen mebâliğ yeni tertîb mûcebince te’diye edilmesi lâzım gelen hisse ile mahsûbu icrâ kılınacak fazlası âid olduğu vilâyete iâde edilecek ve nokşânı vilâyetlerce Maârif Vekâleti emrine tesviye edilecekdir.

3- Binâ’enaleyh mezkûr heykel bedeli olarak vilâyet-i aliyyelerine isâbet eden ……lira ……..kuruşun Maârif Vekâlet-i Celîlesi emrine Zirâat Bankası’na tevdî‘i ve keyfiyet-i tevdî‘in vekâlet-i müşârun-ileyhâya iş‘ârı

4- Mebâliğ-i mezkûrenin a‘zamî Eylül nihayetine kadar tesviyesi temennî olunur efendim.

Te’cîl edilecek mü’essesât müstahdemîni hakkında telgraf

8028 13/8/[1]928

Yeni Askerli Mükellefiyeti Kānûnu’nun 64’ncü mâddesi mûcebince bi’l-umûm resmî ve husûsî hastahânelerin Hilâl-i Ahmer mü’esseselerinde ve hükûmet veya ahâlî ellerinde olup ordunun i‘âşe, ilbâs ve techîz ve esliha ve mühimmâtının tedârük ve ikmâline yarayan ve seddi hayât-ı umûmiyyeyi tazyîk edecek olan fabrika ve mü’esseseler kömür ve emsâli maden ocaklarında da vesâit-i nakliyye-i berriyye ve bahriyyede çalışan me’mûrlar usta ve muhassıs amele-i dâimesinin esâmî-i me’mûriyet ve hizmetleriyle işbu hizmet ve me’mûriyetlere ne vakit girmiş olduklarını gösterir tasdîkli bir cedvelin vakt-ı hazarda hükûmet ma‘rifetiyle

منسوب اولدقلری فابریقه‌لر و مؤسسه‌لردن آلنه‌رق برر صورتنك مدافعهٔ ملیه وکالتنه تودیعی لازم کله‌جکندن بو اساسه توفیقاً هانکی فابریقه ومؤسسه ومعدن اوجاقلریله وسائط نقلیهٔ بحریه و بریه‌یه مأمور و عمله‌نك تأجیللرینه احتیاج کورلمکده اولدیغنك تلغرافله 24 ساعت ظرفنده صراحةً انبامی .

ذیل : 1 — اشبو اشعار یالکز ادارهٔ خصوصیه‌وبلدیه وشهرامانتلرینه مربوط مؤسساته عائددر .

2 — سفر برلکده تأجیللرینه لزوم کورولن مؤسساتك یالکز جنسلری ونوعلرینی بیلدیریکز . مؤسساتده‌کی مأمورین ومستخدمین بالآخره محللرنجه تثبیت ایدیله‌جکندن مفردات اساسی اشعارینه لزوم یوقدر .

حبسخانه‌لر

اکمك مناقصه‌لری حقنده

صایی 22

928 - 8 - $\frac{15}{27}$

مناقصه ، مزایده و احالات قانوننك مواد مخصوصه‌سنه توفیقاً تأمینات موقته‌لرك احاله‌نك اجراسنی متعاقب نهایت اون کون ظرفنده تأمینات قطعیه‌یه ابلاغی اقتضا ایلدیکی حالده آطنه مرکز حبسخانه‌سنك اکمك احتیاجنه عائد مناقصه قائمه‌سنده تأمینات موقته‌نك احاله‌دن اون بش کون صکره تأمینات قطعیه‌یه ابلاغ اولنه‌جغی و مقاوله‌نامه‌نك عقد و تعاطیسنك‌ده بومدت ظرفنده‌اجرا قلنه‌جغی کبی خلاف قانون شرائط مندرج بولندیغی کورلدیکی و کرچه بونك اون بیك لیرانی متجاوز خصوصاته عائد مقاوله‌نامه‌لرك عقد و تعاطیسی ایچون قانونك آمر

2

mensûb oldukları fabrikalar ve mü'esseselerden alınarak birer sûretlerinin Müdâfa'a-i Milliye Vekâleti'ne tevdî'i lâzım geleceğinden bu esâsa tevfîkan hangi fabrika ve mü'essese ve maden ocaklarıyla vesâit-i nakliyye-i bahriyye ve berriyyeye me'mûr ve amelenin te'cîllerine ihtiyâc görülmekde olduğunun telgrafla 24 sâ'at zarfında sarâhaten inbâsı.

Zeyl 1- İşbu iş'âr yalnız idâre-i husûsiyye ve belediye ve şehremânetlerine merbût mü'essesâta âiddir.

2- Seferberlikde te'cîllerine lüzûm görülen mü'essesâtın yalnız cinsleri ve nev'lerini bildiriniz. Mü'essesâtdaki me'mûrîn ve müstahdemîn bi'l-âhere mahallerince tesbîtedileceğinden müfredât esâsı iş'ârına lüzûm yokdur.

Habishâneler

Ekmek münâkasaları hakkında

Sayı: 22 15/27-8-[1]928

Münâkasa, Müzâyede ve İhâlât Kānûnu'nun mevâdd-ı mahsûsasına tevfîkan te'mînât-ı muvakkatelerin ihâlenin icrâsını müteâkib nihâyet on gün zarfında te'mînât-ı kat'iyyeye iblâğı iktizâ eylediği hâlde Adana Merkez Habishânesi'nin ekmek ihtiyâcına âid münâkasa kāimesinde te'mînât-ı muvakkatenin ihâleden on beş gün sonra te'mînât-ı kat'iyyeye iblâğ olunacağı ve mukāvelenâmenin akd ve te'âtîsinin de bu müddet zarfında icrâ kılınacağı gibi hilâf-ı kānûn şerâ'it münderic bulunduğu görüldüğü ve gerçi bunun on bin lirayı mütecâviz husûsâta âid mukāvelenâmelerin akd ve te'âtîsi için kānûnun âmir

اولدیغی وکالت عائدەسندن استحصال مأذونیت خصوصی غیرممکن ایدوکندن طولایی اختیار قلندیغی لدی‌الاستفسار ولایتدن جواب بیلدیرلمکدەایسەده مواد مذکورۀ قانونیه مطلق و صریح ایدوکی‌ولاز کلن مأذونیتك عمومی صورتده دها اول وکالتدن اعطا و استحصال ایدلمش اولمسی لازم کلەجکی و استحصال مأذونیتك تأخری مدت معینۀ قانونیەنك تمدیدینی ایجاب ایتدیرەمیەجکی و بناءً علیه مناقصه شرطنامەلرینه احکام و تعریفات قانونیه خلافنه شرائط درجی شایان تجویز احوالدن کوریلەمامش اولدیغی بیانیله احکام قانونیەنك تمامی تطبیقنك تأمینی ویزەوتدقیق قومیسیونك افادەسنه عطفاً دیوان‌محاسبات ریاست علیەسندن بیلدیرلمکله تعمیماً تبلیغ و احکام قانونیه خلافنه مندرج شرائط موجو اولان مناقصه قائمەلرینكده بالتصحیح انباسی تمنی اولنور افندم .

حکومت قوناقلری بدل ایجارلری حقنده

928 - 8 - $\frac{15}{27}$ 23

1 — بنا هانکی دائرەلرطرفندن اشغال ایدلمکده و هربرینه بدل ایجاردن نه مقدار حصه اصابت ایلمکدەدر .

2 — قونطوراتویه مربوطمیدر . هانکی‌تاریخدن اعتباراً نه قدر مدت ایچون قونطوراتویه ربط ایدلمشدر . صورت تأدیه پیشین یاخود آی حسابیلەمیدر .

3 — بنانك صاحبی کیمدر .

تحت استیجارده بولنان حکومت قوناقلرندن دوائر داخلیه بدل ایجارینه عائد تأدیه امرلری کوندریلەجکندن بالاده محرر خصوصاتك سرعت ممکنه ایله اشعاری تعمیماً تبلیغ اولنور افندم .

olduğu vekâlet-i âidesinden istihsâl-i me'zûniyet husûsu gayr-ı mümkün idüğünden dolayı ihtiyâr kılındığı lede'l-istifsâr vilâyetden cevâben bildirilmekde ise de mevâdd-ı mezkûre-i kānûniyye mutlak ve sarîh idüğü ve lâzım gelen me'zûniyetin umûmî sûretde daha evvel vekâletden i'tâ ve istihsâl edilmiş olması lâzım geleceği ve istihsâl-i me'zûniyetin te'ehhürü müddet-i mu'ayyene-i kānûniyyenin temdîdini îcâb etdirmeyeceği ve binâ'enaleyh münâkasa şartnâmelerine ahkâm ve ta'rîfât-ı kānûniyye hilâfına şerâ'it derci şâyân-ı tecvîz ahvâlden görülememiş olduğu beyânıyla ahkâm-ı kānûniyyenin tamâmî-i tatbîkinin te'mîni Vize ve Tedkīk Komisyonu'nun ifâdesine atfen Dîvân-ı Muhâsebât Riyâset-i Aliyyesi'nden bildirilmekle ta'mîmen teblîğ ve ahkâm-ı kānûniyye hilâfında münderic şerâ'it mevcûd olan münâkasa kāimelerinin de bi't-tashîh inbâsı temennî olunur efendim.

Hükûmet konakları bedel-i îcârları hakkında

23 15/27-8-[1]928

1- Binâ hangi dâireler tarafından işgāl edilmekde ve her birine bedel-i îcârdan ne mikdâr hisse isâbet eylemekdedir.

2- Kontratoya merbût mudur. Hangi târihden i'tibâren ne kadar müddet için kontratoya rabt edilmişdir. Sûret-i te'diye peşin yahud ay hesâbıyla mıdır.

3- Binânın sâhibi kimdir.

Taht-ı istîcârda bulunan hükûmet konaklarından devâir-i dâhiliye bedel-i îcârına âid te'diye emirleri gönderileceğinden bâlâda muharrer husûsâtın sür'at-i mümkine ile iş'ârı ta'mîmen teblîğ olunur efendim.

قلم مخصوص

تشكيلات اساسيه قانونك 95 نجى مادەسى موازنهٔ عموميه قانونى لايحەسى ايله مربوطى بودجه وجدوللرك نهايت تشرين ثانينك ابتداسنده مجلس عالىيه تقديمى آمر بولوندينى كبى وكالتلرك كندى دائرەلرى مصرفلرينه عائد بودجەلرينى بالاحضار مفرداتيله برلكده ايلول نهايتنه قادار ماليه وكالتنه كوندرملرىده محاسبهٔ عموميه قانونك 34 نجى مادەسى اقتضاسندن اولمسنه و احضار و تكليف ايديلەجك بودجەلرك دەمختلف منابعدن استحصال اولونەجق معلوماته استناد ايده جكنه نظراً 929 سنەسى بودجەسنك شيمديدن تنظيمنه مباشرتله مدت قانونيەسى ظرفنده خزينەيه تووديعى اسبابنك استكمال بويورولماسى و مدت مذكوره ظرفنده كوندەريلميان بودجەلر ايچوندە عمومى تكليف ضرورتى حاصل اولاجغنه وسنهٔ ماليەنك ختامنه قادار تأديه اولونامديغى كبى امانت حسابنه دخى آلنميان ديون حقندەمحاسبهٔ عموميه قانونك 92 و93 نجى مادەلرندەكى اساسات دائرەسنده معاملهٔ ايفاسيله ديوناتك مقتضى مقدارك بالتثبيت بودجەيه وضعى لزومنك ايجاب ايدنلره امر بويورولمسنى اهميتله عرض و استرحام ايلرم افندم .

امنيت ، پوسته تلغراف ، اسكان ، عموم ژاندارمه قوماندانلغى ، هيئت تفتيشيه ، ادارهٔ عموميه ، امور محليه ، نفوس ، مأمورين ، حبسخانەلر ، حقوق مشاورلكى ، قلم مخصوص ، اوراق ،

929 بودجەسنك احضارى حقنده

1
2392

928 / 8 / 14

ماليه وكالت جليلەسندن مورود 15 تموز 928 تاريخلى و 2028

-19-

Kalem-i Mahsûs

Teşkîlât-ı Esâsiyye Kānûnu'nun 95'nci mâddesi Muvâzene-i Umûmiyye Kānûnu lâyihası ile merbûtu büdce ve cedvellerin nihâyet Teşrîn-i Sânî'nin ibtidâsında Meclis-i Âlî'ye takdîmini âmir bulunduğu gibi vekâletlerin kendi dâireleri masraflarına âid büdcelerini bi'l-ihzâr müfredâtıyla birlikde Eylül nihâyetine kadar Mâliye Vekâleti'ne göndermeleri de Muhâsebe-i Umûmiyye Kānûnu'nun 34'ncü mâddesi iktizâsından olmasına ve ihzâr ve teklîf edilecek büdcelerin de muhtelif menâbi'den istihsâl olunacak ma'lûmâta istinâd edeceğine nazaran [1]929 senesi büdcesinin şimdiden tanzîmine mübâşeretle müddet-i kānûniyyesi zarfında hazîneye tevdî'i esbâbının istikmâl buyurulması ve müddet-i mezkûre zarfında gönderilmeyen büdceler için de umûmî teklîf zarûreti hâsıl olacağına ve sene-i Mâliyenin hitâmına kadar te'diye olunamadığı gibi emânet hesâbına dahi alınmayan düyûn hakkında Muhâsebe-i Umûmiyye Kānûnu'nun 92, 93'ncü mâddelerindeki esâsât dâiresinde mu'âmele îfâsıyla düyûnâtın muktezî mikdârın bi't-tesbît büdceye vaz'ı lüzûmunun îcâb edenlere emir buyurulmasını ehemmiyetle arz ve istirhâm eylerim efendim.

Emniyet, Posta Telgraf, İskân, Umûm Jandarma Kumandanlığı, Hey'et-i Teftîşiyye, İdâre-i Umûmiyye, Umûr-ı Mahalliye, Nüfûs, Me'mûrîn, Habishâneler, Hukūk Müşâvirliği, Kalem-i Mahsûs, Evrâk.

---

[1]929 büdcesinin ihzârı hakkında

1/2392 14/8/[1]928

Mâliye Vekâlet-i Celîlesi'nin mevrûd 15 Temmuz [1]928 târihli ve 2028

نومرولو تذكره‌نك صورتى بالايه چيقاريلمشدر . مندرجاتنه كوره 929 سنه‌سى بودجه‌سنك و مفردات قادروسنك احضاريله آغستوس غايه‌سنه قادار محاسبه‌يه تو ديعى 6 – 8 – 28 تاريخلى و 2303 نومرولو تعميمه ذيلاً تبليغ اولونور افندم .

صورت

خزينه تأديانك انتظامى وبالنتيجه دولت مبايعاتنك اوجوزوموافق شرائطله تأمينى استهداف ايدن محاسبهٔ عموميه قانونك 68 نجى ماده‌سى حكمنك تطبيقنه خزينه‌جه قطعى بر لزوم و ضرورت اولديغى عرض وايضاحدن مستغنيدر . بومقصدله خزينه‌نك 1927 سنهٔ ماليه‌سى ظرفنده مقدار تحصيلاتى اساس اتخاذ ايديله‌رك 1928 سنهٔ ماليه‌سى ظرفنده مركزجه اجرا قلنه‌بيله‌جك تأدياتك مقدارينى مبين تنظيم قلنان جدول لفاً تقديم قلنمشدر . اشبو جدولده كوسترىلن مقدار تحصيلات دوائر بودجه‌لرينك مصرف ترتيبلرينه موضوع تخصيصات ايله متناسباً توزيع ايديلمش وهر آى ظرفنده‌كى تأدياتك اعظمى مقدارينى متضمن بولونمش اولماسنه وبونك فوقنده تأديات اجراسى وضعيت ماليه نقطه‌سندن غيرقابل بولونمسنه بناءً بودائره داخلنده تأديات اجراسى مجبورى بولونمقده‌در . شوحاله نظراً هر هانكى بر آى ايچون معين مقداردن فضله تأديات اجراسى ايجاب ايلديكى تقديرده مذكور فضله‌لغك عينى آى ظرفنده ديكر وكالتلره نقصان تأديات اجراسى صورتيله تلافيسى قابل اولابيله‌جكندن بوجهت دخى درپيش ايديله‌رك بونى تأميناً اول امرده تنظيم

numaralı tezkirenin sûreti bâlâya çıkarılmışdır. Mündericâtına göre [1]929 senesi büdcesinin ve müfredât kadrosunun ihzârıyla Ağustos gāyesine kadar Muhâsebe'ye tevdî'i 6-8-[19]28 târihli ve 2303 numaralı ta'mîme zeylen teblîğ olunur efendim.

Sûret

Hazîne te'diyâtının intizâmı ve bi'n-netice devlet mübâya'âtının ucuz ve muvâfık şerâ'itle te'mînini istihdâf eden Muhâsebe-i Umûmiyye Kānûnu'nun 68'nci mâddesi hükmünün tatbîkine hazînece kat'î bir lüzûm ve zarûret olduğu arz ve îzâhdan müstağnîdir. Bu maksadla hazînenin 1927 sene-i Mâliyesi zarfında mikdâr-ı tahsîlâtı esâs ittihâz edilerek 1928 sene-i Mâliyesi zarfında merkezce icrâ kılınabilecek te'diyâtın mikdârını mübeyyin tanzîm kılınan cedvel leffen takdîm kılınmışdır. İşbu cedvelde gösterilen mikdâr-ı tahsîlât devâir büdcelerinin masraf tertîblerine mevzû' tahsîsât ile mütenâsiben tevzî' edilmiş ve her ay zarfındaki te'diyâtın a'zamî mikdârını mutazammın bulunmuş olmasına ve bunun fevkinde te'diyât icrâsı vaz'iyet-i mâliye noktasından gayr-ı kābil bulunmasına binâ'en bu dâire dâhilinde te'diyât icrâsı mecbûrî bulunmakdadır. Şu hâle nazaran her hangi bir ay için mu'ayyen mikdârdan fazla te'diyât icrâsı îcâb eylediği takdîrde mezkûr fazlalığın aynı ay zarfında diğer vekâletlere noksân te'diyât icrâsı sûretiyle telâfîsi kābil olabileceğinden bu cihet dahi derpîş edilerek bunun te'mînen evvel emirde tanzîm

اولونه‌جق آیلق احتیـاج نقدی جدولنك خزینه‌یه ارسـالی عرض اولونور افندم .

هیئت تفتیشیه ، مأمورین ، حبسخانه‌لر ، امنیت ، اسکان مدیریت عمومیه‌سینه ، عموم ژاندارمه قوماندانلغنه ،

احتیاج نقدی جدوللری حقنده

1
2393

14 تموز 1928

مالیه وکالت جلیله‌سندن مورود 26/ تموز / 928 تاریخلی و 2795/489 نومرولو تذکره‌نك صورتی بالایه چیقاریلمشدر مفادینه کوره مقتضاسنك ایفاسیله مطلوب جدولك محاسبه‌یه تودیعی تعمیماً تبلیغ اولونور افندم .

نفوس

بش سنه‌لك برجدول کوندرلمسی حقنده

5641 928-8-20

325 ، 326 ، 327 ، 328 ، 329 سنه‌لرنده طوغمش بولونان ارکك نفوس مقدارینك بیلنمسـنه لزوم حاصل اولدیغندن بر جدول حالنده مذکور نفوسك بیلدیرلمسی مدافعهٔ ملیه وکالت جلیله‌سندن اشعار بیورلمشـدر ، تحریراتك ورودندن اعتباراً بر هفته ظرفنده مطلوب جدولك تنظیم و ارسـالی تعمیماً تبلیغ اولونور افندم .

---

olunacak aylık ihtiyâc-ı nakdî cedvelinin hazîneye irsâli arz olunur efendim.

Hey'et-i Teftîşiyye, Me'mûrîn, Habishâneler, Emniyet, İskân Müdüriyet-i Umûmiyyelerine, Umûm Jandarma Kumandanlığı'na

İhtiyâc-ı nakdî cedvelleri hakkında

1/2393 14 Temmuz 1928

Mâliye Vekâlet-i Celîlesi'nden mevrûd 26 Temmuz [1]928 târihli ve 2795/189 numaralı tezkirenin sûreti bâlâya çıkarılmışdır. Müfâdına göre muktezâsının îfâsıyla matlûb cedvelin Muhâsebe'ye tevdî'i ta'mîmen teblîğ olunur efendim.

Nüfûs

Beş senelik bir cedvel gönderilmesi hakkında

5641 20-8-[1]928

[1]325, [1]326, [1]327, [1]328, [1]329 senelerinde doğmuş bulunan erkek nüfûs mikdârının bilinmesine lüzûm hâsıl olduğundan bir cedvel hâlinde mezkûr nüfûsun bildirilmesi Müdâfa'a-i Milliye Vekâlet-i Celîlesi'nden iş'âr buyurulmuşdur. Tahrîrâtın vürûdundan i'tibâren bir hafta zarfında matlûb cedvelin tanzîm ve irsâli ta'mîmen teblîğ olunur efendim.

هیئت تفتیشیه

تفتیش لایحه‌لرینك اعظمی اون کون
ظرفنده معامله‌لرینك اکمالنه دائر

1970/113

928-7-15

دوائرك تفتیشنه عائداوله‌رق ملکیه مفتشلرنجه بالتنظیم مطالعه‌لرینك درجی ضمنده ولایتلره تودیع ایدیلن لوایح تفتیشیه‌نك آزه‌دن اوزون زمان مرورندن صکره مفتشلکه اعاده ایدلمکده اولدیغی معاملات جاریه‌دن آکلاشیلمقده‌در . بوکبی تأخرات تفتیشدن مطلوب اولان فوائدی خللدار ایده‌جکی جهتله تفتیش لایحه‌لرینك اعظمی اون کون ظرفنده معامله‌سنك ایفاسیله مفتشلکلره اعاده‌سی و کیفیتك تعمیماً ملحقاته‌ده تبلیغی تمنی اولنور افندم .

-22-

Hey'et-i Teftîşiyye

Teftîş lâyihalarının a'zamî on gün zarfında mu'âmelelerinin ikmâline dâir

1970/113 *15-7-[1]928*

Devâirin teftîşine âid olarak mülkiye müfettişlerince bi't-tanzîm mütâla'alarının derci zımnında vilâyetlere tevdî' edilen levâyih-i teftîşiyenin aradan uzun zaman mürûrundan sonra müfettişliğe iâde edilmekde olduğu mu'âmelât-ı câriyyeden anlaşılmakdadır. Bu gibi te'ehhürât teftîşden matlûb olan fevâidi haleldâr edeceği cihetle teftîş lâyihalarının a'zamî on gün zarfında mu'âmelesinin îfâsıyla müfettişliklere iâdesi ve keyfiyetin ta'mîmen mülhakāta da tebliği temennî olunur efendim.

ولايتلرك خصوصی بودجه‌لری

28 ولايتك تصديق عاليه اقتران ايدن خصوصی بودجه‌لری مجموعه‌نك چكن نسخه‌سنه درج ايدلمش ايدی .

اخيراً تصديقه اقتران ايدن اون ولايته عائد بودجه‌لری‌ده بونسخه‌مزه درج ايديبورز :

ولايتی	واردات		مصارفات				ملاحظات
			فوق‌العاده		عادی		
	غ	ليرا	غ	ليرا	غ	ليرا	
مغنيسا ولايتی		1 612 821		611 518		1 079 302	
آفيون قره‌حصار »		438 089		431 345		889 735	
آقسرای »		433 983		198 549		235 436	
جبل بركت »		297 057		66 792		230 295	
كوتاهيه »		1 066 382		491 019		573 362	
مرسين »		483 041		144 211		338 830	
قيصری »		714 544		208 917		505 626	
ارزنجان »		311 681		114 954		196 721	
سينوب »		349 167		100 945		248 761	
آيدين »		1 169 737		479 415		690 327	

Vilâyetlerin husûsî büdceleri

28 Vilâyetin tasdîk-i âlîye iktirân eden husûsî büdceleri mecmû'anın geçen nüshasına derc edilmiş idi. Ahîren tasdîka iktirân eden on vilâyete âid büdceleri de bu nüshamıza derc ediyoruz:

Vilâyeti	Vâridât		Masârıf				Mülâhazât
		Fevka'l-âde		Âdî			
	Lira	Kuruş	Lira	Kuruş	Lira	Kuruş	
Manisa Vilâyeti	1612821		611518		1079302		
Afyonkarahisar "	438089		431345		889735		
Aksaray "	433983		198549		235436		
Cebel-i Bereket "	297057		66792		230295		
Kütahya "	1066382		491019		573362		
Mersin "	483041		144211		338830		
Kayseri "	714544		208917		505626		
Erzincan "	311681		114954		196721		
Sinop "	349167		100945		248761		
Aydın "	1169737		479415		690327		

غیر رسمی قسم

ده موقراسی وعوامل مخصوصه سی

Les Parties ـ فرقه لر

7 — فرقه حسی :

مأمورین اداره یی مساعی رهگذارنده علاقه دار ایدن اجتماعی و سیاسی خصوصلردن بری ده ؛ اداره سنه مأمور اولدقلری خلقك [سیاسی فرقه میاوه] حسنه قارشی اظهار ایتدکلری قابلیات و تمایلاتدر .

معلوم اولدیغی اوزره هر مملکتده خلق ؛ معیشت و طرز حیات اعتباریله تورلو تورلو مسلکلره انسلاك ایده رلر : [ایش بولومی] قانونله کندیلکلرندن تابع اولورلر . مثلا : اهالینك بر قسمی کویلودر ، زراعدر ، اوتهکی قسمی عمله در ، برطاقمی صنعتکاردر ، برزمره سی اصنافدر ، ارباب تجارتدر ... داها برقسمی ده کاتب ، مأمور و مستخدمدر ... هرقسم خلق ؛ احتیاجات فردیه دن ملهم اولارق ـ کندی مسلکنك انکشافنی ایسته ر ... بونك ایچین چالیشیر .

ایشته بك طبیعی اولان شو طلب و مساعی ؛ اورتایه [فرقه] نامیله ـ اجتماعی ویا سیاسی ویا اقتصادی ـ تشکیلاتك و بو تشکیلاته منسوب زمره لرك چیقماسنی استلزام ایلر . هرکون مساعی نیرنکیلرینی آوروپا مطبوعاتنده کوردیکمز : چیفتجی فرقه سی ، عمله فرقه سی ، صنعتکاران فرقه سی ، اقتصادیون فرقه سی ، رادیقال [جذریلر] فرقه سی ، محافظه کاران فرقه سی ، ده موقرات فرقه سی ... وسائره کیبی .

بو فرقه لرك منسوبلری آراسنده متحدث اجتهاد فرقلری ، فکر اختلافلری .. آنجق ملت مجلسنده تظاهر وتبارز ایلر ، فکرلر اوزاده تصادم ایدر . مجلس

Gayr-ı Resmî Kısım

Demokrasi ve avâmil-i mahsûsası

Fırkalar- Les Parties

7- Fırka-i hissî:

Me'mûrîn-i idâreyi mesâ'î rehgüzârında alâkadâr eden ictimâ'î ve siyâsî husûslardan biri de; idâresine me'mûr oldukları halkın [siyâsî fırkacılık] hissine karşı izhâr etdikleri kābiliyât ve temâyülâtdır.

Ma'lûm olduğu üzere her memleketde halk; ma'işet ve tarz-ı hayât i'tibârıyla türlü türlü mesleklere insilâk ederler; [iş bölümü] kānûnuna kendiliklerinden tâbi' olurlar. Meselâ: Ahâlînin bir kısmı köylüdür, zürrâ'dır, öteki kısmı ameledir, bir takımı san'atkârdır,bir zümresi esnâfdır, erbâb-ı ticâretdir.... Daha bir kısmı da kâtib, me'mûr ve müstahdemdir... Her kısım halk; ihtiyâcât-ı ferdiyyeden mülhem olarak –kendi mesleğinin inkişâfını ister...; bunun için çalışır.

İşte pek tabî'î olan şu taleb ve mesâ'î; ortaya [fırka] nâmıyla –ictimâ'î veya siyâsî veya iktisâdî- teşkîlâtın ve bu teşkîlâta mensûb zümrelerin çıkmasını istilzâm eyler. Her gün mesâ'î nirengilerini Avrupa matbû'âtında gördüğümüz:

Çiftçi Fırkası, Amele Fırkası, San'atkârân Fırkası, İktisâdiyyûn Fırkası, Radikal [Cezrîler] Fırkası, Muhâfazakârân Fırkası, Demokrat Fırkası.. ve sâire gibi.

Bu fırkaların mensûbları arasında mütehaddis ictihâd farkları, fikir ihtilâfları... Ancak Millet Meclisi'nde tezâhür ve tebârüz eyler, fikirler orada tesâdüm eder. Meclis

خارجنده، حتی مذاکره جلسه‌لری آراسنده بیله یوتظاهراتدن اثر کورونمز. مجلسده مذاکره صیراسنده بربرینی تحقیر ایده‌ن ومختلف فرقه‌لره منسوب اولان ایکی مبعوث جلسه‌نك تعطیلیله برابر قوریدورلرده قول قوله کهزدر، طاتلی طاتلی قونوشورلر.

رشید سیاسیسنی اکمال ایتمه‌ین ملتلرده، مختلف فرقه‌لر افرادی بربرینی ـ مجلسده اولسون، مجلس خارجنده اولسون ـ خصم جان اوله‌رق تلقی ایده‌رلر. [*]

سیاسی تکامله مظهر ملتلرده، هرفرقه مات مجلسنده نه‌قدار چوق اعضا ـ بر مؤلفك تعبیرنجه نه‌قادار فضله سس و صدا ـ تأمین ایدرسه، اونسبتده موفق اولور. خارجده تشکل و تعضو ایله‌ین بو فرقه‌لر، مات مجلسنده کندیلرینی تمثیل ایده‌ن غروپلرك دائماً مظاهریدرلر.

آوروپانك اکثر یرلرنده و مجلسنك تعطیل ایدلدیکی زمانلرده فرقه‌لرك موجودیتی پك آز محسوسدر. فرقه‌لر آنجاق مبعوث انتخابی زمانلرده اورتایه چیقارلر و بربرلریله چارپیشیرلر، پازارلر صرف ایدرلر، پروپاغاندالر یاپارلر، بوندن باشقا هرفرقه‌نك بر اورغانی، واسطهٔ نشرافکاری اولان بر ویا برقاچ غزته‌سی اولور. انتخاب دوره‌سنده صرف ایدیلك اوزره فرقه‌لرك سرمایه‌لری و بو سرمایه‌لری ایشله‌ده‌جك آدملری، تحصیلدارلری واردر.

فرانسه‌ده، هرمملکتدن فضله فرقه‌لرموجود اولدیغی ایچون مجلس مبعوثانده بونلرك ممثللری اولان غروپلر تعدد ایلر. [**]

ایشته بو تعدد! فرانسه مات مجلسنده بویوك بر اکثریت فرقه‌سنك تشکلنه

---

[*] شوراسنی اعتراف ایتمك لازمکلیرکه: بزده هنوز فرقه و فرقه‌جیلق روحی تمامیله تبلر وتجلی ایده‌مه‌مشدر. تورلو تورلو مسلکلر، فکر وصنعتلر اربابی، غیرمتجانس برطرزده، برفرقه محوری اطرافنده طوپلانیرلروبونك ایچون ده پك چابوق بربرندن آیریلیرلر. اوله حکومته مظاهر فرقه‌یه منسوب ایکن منافع شخصیه‌سنك متأثر اولماسندن ویاباشقا برسببدن دولایی اورادن آیریلان کیمسه‌لرك قوردقلری مخالفت فرقه‌لری هرزمان مملکت ایچون منبع شر و فساد اولمشدر: (31) مارت وقعهٔ ارتجاعیه‌سی، بالقان فلاکتی، متارکه دوره‌سنك شأمتلی صفحاتی، کوردعصیانی، سوءقصد حادثهٔ منفوره‌سی... شومدعایه بررجانلی مثالدر.

[**] بوکون فرانسه‌ده باشلیجه فرقه حالنده تعضو ایتمش دوقوزغروپ واردر. طبیبلر غروبی، محامیلر غروبی، ماصونلرغروبی کیبی کوچوك زمره‌لربوغروپلردن خارجدرلر.

hâricinde, hattâ müzâkere celseleri arasında bile bu tezâhürâtdan eser görünmez. Meclisde müzâkere sırasında birbirini tahkîr eden ve muhtelif fırkalara mensûb olan iki meb'ûs celsenin ta'tîliyle beraber koridorlarda kol kola gezer, tatlı tatlı konuşurlar.

Rüşd-i siyâsîsini ikmâl etmeyen milletlerde, muhtelif fırkalar efrâdı birbirini –meclisde olsun, meclis hâricinde olsun- hasm-ı can olarak telakki ederler [*]

Siyâsî tekâmüle mazhar milletlerde, her fırka millet meclisinde ne kadar çok a'zâ –bir mü'ellifin ta'bîrince ne kadar fazla ses ve sadâ- te'mîn ederse; o nisbetde muvaffak olur. Hâricde teşekkül ve ta'azzuv eyleyen bu fırkalar, millet meclisinde kendilerini temsîleden grubların dâimâ müzâhiridirler.

Avrupa'nın ekser yerlerinde ve meclisin ta'tîl edildiği zamanlarda fırkaların mevcûdiyeti pek az mahsûsdur. Fırkalar ancak meb'ûs intihâbı zamanında ortaya çıkarlar ve birbirleriyle çarpışırlar, paralar sarf ederler, propagandalar yaparlar, bundan başka her fırkanın bir organı vâsıta-i neşr-efsûnkârı olan bir veya birkaç gazetesi olur. İntihâb devresinde sarf edilmek üzere fırkaların sermâyeleri ve bu sermâyeleri işledecek adamları, tahsîldârları vardır.

Fransa'da; her memleketden fazla fırkalar mevcûd olduğu için meclis-i meb'ûsânda da bunların mümessilleri olan grublar ta'addüd eyler. [**]

İşte bu ta'addüd! Fransa Millet Meclisi'nde büyük bir ekseriyet fırkasının teşekkülüne

---

[*] Şurasını i'tirâf etmek lâzım gelir ki: bizde henüz fırka ve fırkacılık rûhu tamamıyla tebellür ve tecellî edememişdir. Türlü türlü meslekler, fikir ve san'atlar erbâbı. Gayr-ı mütecânis bir tarzda, bir fırka mihveri etrâfında toplanırlar ve bunun için de pek çabuk birbirinden ayrılırlar. Evvelce hükûmete müzâhir fırkaya mensûb iken menâfi'-i şahsiyyesinin müte'essir olmasından veya başka bir sebebden dolayı oradan ayrılan kimselerin kurdukları muhâlefet fırkaları her zaman memleket için menba'-ı şer ve fesâd olmuşdur: 31 Mart Vak'a-i İrticâ'iyyesi, Balkan Felâketi, Mütâreke devresinin şe'ametli safahâtı, Kürd İsyânı, sûikasd hâdise-i menfûresi… şu müdde'âya birer canlı misâldir.

[**] Bugün Fransa'da başlıca fırka hâlinde ta'azzuv etmiş dokuz grup vardır. Tabîbler grubu, muhâmîler grubu, Masonlar grubu gibi küçük zümreler bu gruplardan hâricdirler.

حیلولت ایتمکده‌در . برحالده‌که : بوکون فرانسه‌مجلس‌مبعوثانند‌ه قابینه‌نك استناد ایده‌جکی یکانه‌برغروب‌یوقدر.. اکثریا قابینه‌لر : برقاچ‌غروبه‌استناد ایده‌رك تأمین اکثریت ایلرلر . بناءً علیه قابینه‌یی‌تشکیله مأموراولان باش‌وکیللر، کندی مساعی آرقاداشلرینی یعنی ناظرلری یالکیز کندی منسوب اولدقلری فرقه‌لردن سچمه‌زلر وسچه‌منلر ، دیکر جمهوریتجی فرقه‌لردن ، غروبلردن‌ده برقاچ ناظر آلارق اونلرك مظاهرتی‌ده تأمین ایده‌رلر . بویله یاپیلمازسه ، قابینه مجلسده استناد ایده‌جکی اکثریتدن محروم قالیر .

انکلتره پارلامنتوسنده دخی برقاچ فرقه موجود ایسه‌ده عصرلردن بری بایداراولان ایکی‌بویوك‌فرقه‌واردر : [توری = Tory محافظه‌کار وایغ = Whig = سربستی]

هرحالده حکومت ، بوایکی غروبدن برینه استناد مجبوریتنده‌در . بونلرك خارجنده‌کی ایکنجی ، چیفتجی غروبلری‌ده کمیتجه اهمیتی حائزدرلر . رأس‌کاردہ بولونان بوایکی‌واسکی بویوك‌فرقه‌دن (توری و وایغلردن) هرهانکی‌بری بوصوك ایکی غروپله اویوشمق ، اکلاشمق سیاستی تعقیب مجبوریتنده‌در .

فرانسه‌ده اعیان اعضاسی‌ده خلق طرفندن انتخاب ایدلدکلری جهتله بونلر آراسنده دخی مختلف فرقه‌لره ، غروبلره منسوب ذوات بولنور . شوقدارکه اعیان‌اعضاسی یاشنی ، باشنی آلمش، چوق تجربه‌لر کورمش ، بویوك‌مأموریتلرده بولنمش کیمسه‌لر اولدقلرندن اوراده فرقه مبارزه‌سنه همه‌نهمه‌ن تصادف‌ایدیلمز. هله انکلتره اعیان اعضاسی [لوردلر] داها چوق تمکینلی آداملردر.[*]

* * *

8 — مطبوعات :

اداره مأمورلرینك دقت نظرلرندن اوزاق طوتولماسی لازم‌کلن ماده‌لردن بری وبلکه پك مهمی‌ده « مطبوعات » در .

---

[*] بوندن یاریم‌عصر أول انکلتره‌ده حکومت طرفندن [ترکه] اوزرینه غایت آغیر بره‌یرکینك طرحی تکلیف اولونمش ایدی . بوندن بالطبع زنکینلر وهمه‌ن هپسی زنکین اولان [لوردلر] متأثر ومتضرر اولاجقلردی . هرکس، بوتکلیفك لوردلر قاماراسنجه رد ایدیله‌جکنه قانع ایدی .. حالبوکه : بومسئله ،

haylûlet etmekdedir. Bir hâlde ki: bugün Fransa Meclis-i Meb'ûsânı'nda kabinenin istinâd edeceği yegâne bir grup yokdur. Ekseriyâ kabineler: birkaç gruba istinâd ederek te'mîn-i ekseriyet eylerler. Binâ'enaleyh kabineyi teşkîle me'mûr olan başvekîller; kendi mesâ'î arkadaşlarını yani nâzırları yalnız kendi mensûb oldukları fırkalardan seçmezler ve seçemezler, diğer Cumhûriyetci fırkalardan, gruplardan da birkaç nâzır alarak onların müzâheretini de te'mîn ederler. Böyle yapılmazsa kabine meclisde istinâd edeceği ekseriyetden mahrûm kalır.

İngiltere Parlamentosu'nda dahi birkaç fırka mevcûd ise de asırlardan beri pâydâr olan iki büyük fırka vardır: [Tory=Muhâfazakâr, Whig=Serbestî]

Her hâlde hükûmet; bu iki grupdan birine istinâd mecbûriyetindedir. Bunların hâricindeki İşci, Çiftci grupları da kemiyetce ehemmiyeti hâ'izdirler. Re's-i kârda bulunan bu iki ve eski büyük fırkadan Tory ve Whigler'den her hangi biri bu son iki grupla uyuşmak, anlaşmak siyâsetini ta'kîb mecbûriyetindedir.

Fransa'da A'yân a'zâsı da halk tarafından intihâb edildikleri cihetle bunlar arasında dahi muhtelif fırkalara, gruplara mensûb zevât bulunur. Şu kadar ki A'yân a'zâsı yaşını, başını almış, çok tecrübeler görmüş, büyük me'mûriyetlerde bulunmuş kimseler olduklarından orada fırka mübârezesine hemen hemen tesâdüf edilmez.

Hele İngiltere A'yân a'zâsı [Lordlar] daha çok temkînli adamlardır. [*]

8- Matbû'ât:

İdâre me'mûrlarının dikkat-ı nazarlarından uzak tutulmaması lâzım gelen mâddelerden biri ve belki pek mühimmi de "matbû'ât"dır.

---

[*] Bundan yarım asır evvel İngiltere'de hükûmet tarafından [tereke] üzerine gâyet ağır bir verginin tarhı teklîf olunmuş idi. Bundan bi't-tab' zenginler ve hemen hepsi zengin olan [lordlar] müte'essir ve mutazarrı olacaklardı. Herkes; bu teklîfin Lordlar Kamarasınca red edileceğine kāni' idi. Halbuki: bu mes'ele;

کرك مشروطیتله اداره‌اولونان ، کرکسه خلق‌حکومتی شکلنده بولونان هیئت اجتماعیه‌لرده قوهٔ‌تشریعیه ، قوهٔ عدلیه ، قوهٔ‌اجرائیه ناصل خلقك روحنه حاکم ، منافعنه خادم برمر قوت‌ایسه ؛ مطبوعات‌ده - معنوی برطرزده عینی تأثیری‌حائز مهم برقوتدر .

برمملکتده‌فکری وحسی‌تصالبلر آنجاق‌مطبوعات سایه‌سنده حصوله‌کلهبیلیر. فقط بو ؛ اویله برقوتدرکه محیطه ، زمانه ، موضوعه ، محررلرك اوصافنه کوره أیی ویا فنا تأثیرلر ایقاع ایده‌بیلیر . مثلا :

انفلاق ماده‌لر ؛ لاشیم وتونل آچمق ، شومه‌ندوفر ترانشه‌لرینی وجوده کتیرمك ، معدنی صخورلری ده‌ویرمك . . . . کبی خصوصلرده قوللانیلدیغی زمان چوق فائده‌لی بر واسطه‌در . فقط عینی ماده‌دن بومبالر یاپیلیر و انسانلری اتلاف خصوصاتنده قوللانیلیرایسه ، بالطبع أك مضر برماده اولارق قبول‌وتلق اولونه‌بیلیر . طیاره‌لرده بویله‌دکیلمیدر ؟ تقلیاتك تسریعنه ، هوالرده اجرای‌تنزه و سیاحته واسطه اولدقلری وقت نافع و فقط معصوم انسانلرك باشلرینه بومبا ویا اخناق ماده‌لر یاغدیردقلری وقت انسانیته چوق مضر بر واسطه‌درلر . مطبوعات‌ده بویله‌در. [*] خلقی‌ارشاد وتنویر ، آداب عمومیه محورلرینی‌تدویرده دوام ایتدکلری تقدیرده چوق فائده‌لی ، چوق قوتلی برآلتدر ، بر واسطه‌در. آنجاق بو وادیدن آیریلوب‌ده مثلا : حکومته مخالف بر پارتینك اورغانمنی یاپاجغم دیه حکومتك شخصیت معنویه‌سنه ، مأمورلرینه - اصلی فصلی اولمایان سماحه‌لردن - دولو دیزکین هجومه قالقارق هم افکار عمومیه‌یی تغلیطاً هم ده حکومتك حیثیتنی تقلیل و اخلال ایده‌رسه [**] ، یاخود غزته صاحبی غزته‌سنی منحصراً خسیس برقصد تجارته واسطه اتخاذ ایلرسه ، ویا منافع وآداب‌عمومیه‌یی کوزه‌تمزسه ؛ او وقت مطبوعات مملکت ایچون چوق مضر اولمش اولور . مشروطیتی تهلکه‌یه دوشوره‌ن [31] مارت حادثهٔ ارتجاعیه‌سی ایله جمهوریته قارشی آله‌وله‌نن [شیخ‌سعید] کانون فسادی.. هپ بر قسم مطبوعاتك دوغوردیغی برمر زادهٔ مادربخطا ایدی .

- آبرالزنده‌سوسیالیستلردنی‌بولونان - پارلامنتوده‌مذاکره ایدیلیرکن برخیلی حرارتلی ، سوره‌کلی مناقشه‌لره سبب اولمش ایکن عینی ماده لوردلرقامارده‌سنده بلااعتراض متفقاً قبول ایدیلش وبو حرکت بوتون اوروپایی حیرته دوشوره‌مشدر.

[*] جیمس برایسك « عصری ده‌موقراسیلری » - ج : 1

[**] فلد ماراشال فونده‌رغولچ ؛ « ملت مسلحه‌سنده » دیرکه : بعضاً مطبوعات محلیه‌نك برنده کورولهٔن‌کوشوك بر حوادث ؛ مخاصم حکومت نظرنده أك ماهر جاسوسك راپورلرندن زیاده ایشه یارار !

Gerek meşrûtiyetle idâre olunan, gerekse halk hükûmeti şeklinde bulunan hey'et-i ictimâ'iyyelerde kuvve-i teşrî'iyye, kuvve-i adliyye, kuvve-i icrâiyye nasıl halkın rûhuna hâkim, menâfi'ine hâdim birer kuvvet ise; matbû'ât da –manevî bir tarzda aynı te'sîri hâ'iz mühim bir kuvvetdir.

Bir memleketde fikrî ve hissî tesâlübler ancak matbû'ât sâyesinde husûle gelebilir. Fakat bu öyle bir kuvvetdir ki muhîta, zamana, mevzû'a, muharrirlerin evsâfına göre iyi veya fena te'sîrler îkā' edebilir. Meselâ:

İnfilâkī mâddeler; lağım ve tünel açmak, şimendüfer tranşelerini vücûda getirmek, madenî suhûrlar devirmek... gibi husûslarda kullanıldığı zaman çok fâideli bir vâsıtadır. Fakat aynı mâddeden bombalar yapılır ve insanları itlâf husûsâtında kullanılır ise, bi't-tab' en muzır bir mâdde olarak kabûl ve telakki olunabilir. Tayyâreler de böyle değil midir? Nakliyâtın tesrî'ine havalarda icrâ-yı tenezzühe ve seyâhata vâsıta oldukları vakit nâfi' ve fakat ma'sûm insanların başlarına bomba veya ihnâkī mâddeler yağdırdıkları vakit insaniyete çok muzır bir vâsıtadırlar. Matbû'ât da böyledir. [*] Halkı irşâd ve tenvîr, âdâb-ı umûmiyye mihverlerini tedvîrde devâm etdikleri takdîrde çok fâideli, çok kuvvetli bir âletdir, bir vâsıtadır. Ancak bu vadiden ayrılıp da meselâ; hükûmete muhâlif bir partinin organlığını yapacağım diye hükûmetin şahsiyet-i maneviyyesine, me'mûrlarına –aslı faslı olmayan sâhalardan- doludizgin hücûma kalkarak hem efkâr-ı umûmiyyeyi tağlîtan hem de hükûmetin haysiyetini taklîl ve ihlâl ederse [**] yahud gazete sâhibi gazetesini münhasıran hasîs bir kasd-ı ticârete vâsıta ittihâz eylerse, veya menâfi' ve âdâb-ı umûmiyyeyi gözetmezse, o vakit matbû'ât memleket için çok muzır olmuş olur. Meşrûtiyeti tehlikeye düşüren 31 Mart Hâdise-i İrticâ'iyyesi ile Cumhûriyet'e karşı alevlenen Şeyh Said kânûn-ı fesâdı hep bir kısım matbû'âtın doğurduğu birer zâde-i mâder-be-hatâ idi.

Aralarında sosyalistler dahi bulunan –parlamentoda müzâkere edilirken bir hayli harâretli, sürekli münâkaşalara sebeb olmuş iken aynı mâdde Lordlar Kamarası'nda bilâ-itirâz müttefikan kabûl edilmiş ve bu hareket bütün Avrupa'yı hayrete düşürmüşdür.

---

[*] James Brise'ın "Asrî Demokrasileri" C. 1

[**] Field Marshal Von der Goltz: "Millet-i Müsellahası'nda"der ki: Ba'zen matbû'ât-ı mahalliyenin birinde görülen küçük bir havâdis; muhâsım-ı hükûmet nazarında en mâhir casusun raporundan ziyâde işe yarar!

9 — مطبوعات بره‌ر تجارت مؤسسه‌سیمیدر ؟

اول امرده شوراسنی خاطردن چیقارمامالیدرکه : غزته‌حیلك هرشیدن اول برتجارت مؤسسه‌سیدر . برمملکتك مطبوعاتی ایچنده مخالف برزمره‌یه، فرقه‌یه، حتی دوشمانه صاتیلمش غزته‌لرده بولونابیلیر .

برانکلیز مؤلفنك دیدیکی کبی : « غزته‌لر بره‌ر تجارت أویدر ؛ حوادث صاتین آلمق ایسته‌ینلره حوادث ، ماللرینی ، فکر ومقصدلرینی نشرواعلان ایتمك آرزوسنده بولونانلره ستونلرنده یرصاتار . »

فقط هرحالده بوقصد تجارتك مشروعیت ، معقولیت دائره‌سنی کچمه‌مسنه ، بری طرفده منافع عمومیه‌نك اونوتیلمامسنه دقت ایتمك غزته صاحبلرینك أك مقدس وظیفه‌لریدر . مثلا : پارا مقابلنده وسورومنی ترویج نیتیله شونك بونك حیثیتنی ویا آداب عمومیه‌یی مخل مقاله‌لرك ، رسملرك نشرودرجنه وساطت ایده‌ن غزته‌لرك برمدت ایچون رواجی نه‌قادار زیاده اولورسه ؛ عمرلری اودرجه آز اولور .

بوندن ماعدا خلقك بویوك برقسمی غزته‌لرده کوردیکلری ، اوقودقلری شیلری محض حقیقت تلقی ایده‌رلر . بوکبی حقیقته مخالف حوادثلردن هم خلقك بویوك برقسمی اضلال و اغفال ایدیلمش اولور ، هم‌ده اجنبی مملکتلرنده فنا تأثیرلر حصوله کله‌بیلیر .

*
* *

10 — مطبوعاته حاکم قوتلر یوقمیدر ؟

عجبا ـ برنجی وصفی [تجارت] اولان ـ مطبوعات ؛ خارجده کندیسنی رام ایده‌جك هیچ برقوته تصادف ایده‌مزمی ؟ ألبته ایده‌ر . حدینی آشان ، طاشان غزته‌لرك ، آداب عمومیه و حیثیت شخصیه‌یی اخلال ایله‌ین مؤلفلرك قارشیسنه ـ پولیسیله ، ژاندارماسیله ، محکمه‌سیله ، حبسخانه‌سیله ـ مطبوعات قانونی دیکیلیر . اوکندی تأثیرینی جرمك شکلنه کوره تثبیت وحکومت اجرائیه بونی تطبیق ایده‌ر .

ایکنجی درجه‌ده مطبوعات ؛ خادمی اولدیغی [افکار عمومیه] نك افندیلکنی ده اونوتماز و اونوتاماز .

واقعا چوق دفعه مطبوعات ؛ افکار عمومیه‌نك حاکم وناظمی اولدیغی حالده بعض احوالده ده افکار عمومیه‌نك مطبوعاته حاکم ، نافذ ، مؤثر اولدیغنی کیمسه

9- Matbû'ât birer ticâret mü'essesesi midir?

Evvel emirde şurasını hatırdan çıkarmamalıdır ki: gazetecilik her şeyden evvel bir ticâret mü'essesesidir. Bir memleketin matbû'âtı içinde muhâlif bir zümreye, fırkaya hattâ düşmana satılmış gazeteler de bulunabilir.

Bir İngiliz mü'ellifinin dediği gibi: "Gazeteler birer ticâret evidir; havâdis satın almak isteyenlere havâdis, mâllarını, fikir ve maksadlarını neşr ve i'lân etmek arzusunda bulunanlara sütunlarında yer satar."

Fakat her hâlde bu kasıd ticâretin meşrû'iyet, ma'kūliyet dâiresini geçmemesine, beri tarafda menâfi'-i umûmiyyenin unutulmamasına dikkat etmek gazete sâhiblerinin en mukaddes vazîfeleridir. Meselâ: Para mukābilinde ve sürümünü tervîc niyetiyle şunun bunun haysiyetini veya âdâb-ı umûmiyyeyi muhil makālelerin, resimlerin neşr ve dercine vesâtat eden gazetelerin bir müddet için revâcı ne kadar ziyâde olursa; ömürleri o derece az olur.

Bundan mâ'adâ halkın büyük bir kısmı gazetelerde gördükleri, okudukları şeyleri mahz hakīkat telakkī ederler. Bu gibi hakīkate muhâlif havâdislerden hem halkın büyük bir kısmı ıdlâl ve iğfâl edilmiş olur, hem de ecnebî memleketlerinde fenâ te'sîrler husûle gelebilir.

10- Matbû'âta hâkim kuvvetler yok mudur?

Acaba –birinci vasfı [ticaret] olan- matbû'ât; hâricde kendisini râm edecek hiç bir kuvvete tesâdüf edemez mi? Elbette eder. Haddini aşana, taşan gazetelerin, âdâb-ı umûmiyye ve haysiyet-i şahsiyyeyi ihlâl eyleyen mü'ellifflerin karşısına –polisiyle, jandarmasıyla, mahkemesiyle, habishânesiyle- Matbû'ât Kānûnu dikilir. O kendi te'sîrini cürmün şekline göre tesbît ve hükûmet-i icrâiyye bunu tatbîk eder.

İkinci derecede matbû'ât; hâdimi olduğu [efkâr-ı umûmiyye]nin efendiliğini de unutmaz ve unutamaz.

Vâkı'a çok def'a matbû'ât; efkâr-ı umûmiyyenin hâkim ve nâzımı olduğu hâlde bazı ahvâlde de efkâr-ı umûmiyyenin matbû'âta hâkim, nâfiz, mü'essir olduğunu kimse

انکارایده‌مز . غزته مطبعه‌خانه‌لرینك خلق طرفندن هجوملره اوغرادیغی ، پنجره‌و جامله‌رینك پارچالاندیغی ، ماکسنه‌لرینك قیریلدیغی آوروپاده کراتله کورولمش مضحکه‌لردندر. بویله وقعه‌لر مملکتمزده‌ده اولماش‌ده‌کیلدر. فقط اندردر. [*]

* * *

11 — افکار عمومیه :

افکار عمومیه ؛ خلقی وخلقدن زیاده اداره مأمورلرینی جهت ، جهت علاقه‌دار ایده‌ن هرهانکی ـ سیاسی، حقوقی، ملی، اجتماعی ، اخلاقی، اقتصادی ـ برمسئله‌نك ، برمسئلهٔ مهمه‌نك اطرافنده متمرکز وبرهدفه متوجه برچوق رأی وفکر ومطالعه‌لرك محصله‌سندن عبارتدر .

بومحصله : بعضاً پك شدید وسوره‌کلی اولور ، بعضاً بش اون کونه‌انحصار ایده‌رك بعده یرینی باشقا فکرلره ترك ایلر .

افکارعمومیه‌نك مطبوعات اوزرنده ، حکومت مقانیزمه‌سی اوزرنده چوق بویوك تأثیرلر یاپدیغی انکار اولونه‌ماز . فرانسه‌ده بوندن قرق‌سنه اول معهود [پاناما] قاناله عائد رزالتلرك شیوعی اوزرینه افکار عمومیه حمالی برصورتده غلیانه کلمش ، بوغلیان ؛ مطبوعاتی ، مطبوعاتده دها زیاده افکار عمومیه‌یی کورولکه‌مش وبالنتیجه حکومت روش اداره‌سنده سنده‌له‌مش، قابینه‌صارصیلمش ایدی . بونك باشقا مملکتلرده‌ده امثالی کورولمشدر .

---

[*] مشروطیتك اعلانندن دوقوز آی صوکرا یعنی 31 مارتده افکار عامه‌یه حاکم اولان مرتجعلر طرفندن افراط پرورانه مقالرلرله یازان [طنین] و [شورای امت] غزته‌خانه‌لرینه ، مطبعه‌لرینه واقع اولان‌شدتلی تعرضلر حالا خاطرلرده‌در . بو ، براثر ارتجاع اولدیغی کبی بونك عکسنه‌ده مثاللر واردر . أزجله بوندن اوچ سنه اول استانبولده فاتح سمتنده بر شخص طرفندن قتل ایدیلن برضابط‌حقنده تجاوزکارانه بربند نشرایده‌ن معروف برغزته‌اداره‌خانه‌سنه قارشی برقسم عسکری مکتبلری طلبه‌سی طرفندن یاپیلان تخطی بو قبیلدندر . بو معامله‌یی افکار عمومیه تقبیح ایتمك شویله دورسون ؛ متعرضلری تقدیر و غزته‌نك مسلکنی تنقید ایلمشدی . چونکه ئولمش برآدام حقنده ـ اساسلی بر تحقیقاته بیله مستند اولمقسزین ـ تشهیر وادیسنده یازی یازمق مطبوعاتدن بکلنیلن نزاهت ایله قابل تألیف ده‌کیلدر .

inkâr edemez. Gazete matba'ahânelerinin halk tarafından hücûmlara uğradığı, pencere ve camlarının parçalandığı, makinelerinin kırıldığı Avrupa'da kerrâtla görülmüş mudhikelerdendir. Böyle vak'alar memleketimizde de olmamış değildir. Fakat enderdir. [*]

11- Efkâr-ı umûmiyye:

Efkâr-ı umûmiyye; halkı ve halkdan ziyâde idâre me'mûrlarını cihet, cihet-i alâkadâr eden her hangi –siyâsî, hukūkī, millî, ictimâ'î, ahlâkī, iktisâdî- bir mes'elenin, bir mes'ele-i mühimmenin etrâfında mütemerkiz ve bir hedefe müteveccüh bir çok re'y ve fikir ve mütâla'aların muhassalasından ibâretdir.

Bu muhassala: Ba'zen pek şedîd ve sürekli olur, ba'zen beş on gûne inhisâr ederek ba'dehû yerini başka fikirlere terk eyler.

Efkâr-ı umûmiyyenin matbû'ât üzerinde, hükûmet mekanizması üzerinde çok büyük te'sîrler yapdığı inkâr olunamaz. Fransa'da bundan kırk sene evvel ma'hûd [Panama] Kanalı'na âid rezâletlerin şüyû'u üzerine efkâr-ı umûmiyye hummalı bir sûretde galeyâna gelmiş, bu galeyan; matbû'âtı, matbû'ât da daha ziyâde efkâr-ı umûmiyyeyi körüklemiş ve bi'n-netice hükûmet reviş-i idâresinde sendelemiş, kabine sarsılmış idi. Bunun başka memleketlerde de emsâli görülmüşdür.

---

[*] Meşrûtiyet'in i'lânınndan dokuz ay sonra yani 31 Mart'da efkâr-ı âmmeye hâkim olan mürteci'ler tarafından ifrât-perverâne makāleler yazan [Tanin] ve [Şûrâ-yı Ümmet] gazetehânelerine, matba'alarına vâki' olan şiddetli ta'arruzlar hâlâ hatırlardadır. Bu, bir eser-i irticâ' olduğu gibi bunun aksine de misâller vardır. Ez-cümle bundan üç sene evvel İstanbul'da Fatih semtinde bir şahıs tarafından katl edilen bir zâbıta hakkında tecâvüzkârâne bir bend neşr eden ma'rûf bir gazete idârehânesine karşı bir kısım askerî mektebleri talebesi tarafından yapılan tahatti bu kabîldendir. Bu mu'âmeleyi efkâr-ı umûmiyye takbîh etmek şöyle dursun; mu'terizleri takdîr ve gazetenin mesleğini tenkîd eylemişdi. Çünkü ölmüş bir adam hakkında –esâslı bir tahkīkāta bile müstenid olmaksızın- teşhîr vadisinde yazı yazmak matbû'âtdan beklenilen nezâhet ile kābil-i te'lîf değildir.

افکار عمومیه بعضاً مطبوعاتدن دوغار . بعضاً برغزته‌نك ویردیکی کوچوك برحوادث ؛ آك أول قهوه‌خانه‌لره ، میخانه‌لره عکس ایده‌ر ، بویویه بویویه متینغلره ، قونفرانسلره ، بعضاً‌ده اختلاللره قادار واریر . تاریخده بونلره‌دائر بلیغ مثاللر واردر .

شیمدی کله‌لم « افکارعمومیه » نك هرمملکتده موجوداولوب اولمادیغنه:

افکار عمومیه ؛ « دولت » [*] حالنده‌متشکل هرهیئت‌اجتماعیه‌ده‌موجوددر. فقط محیط ، حکومتك شکلنه ، مدنیته ، خلقك تربیهٔ اجتماعیه‌سنه وارثی قابلیتنه کوره مختلف تجلیلر کوسته‌ریر . بالفرض : بوکون بلوجستانده‌کی افکار عمومیه ایله بلچیقاده‌کی افکار عمومیه عینی‌ماهیت ومنظره‌یی عرض ایتمزلر .

أوت ؛ هرمملکتده افرادك چوغنی علاقه‌دار ایده‌ن عمومی‌مسئله‌لر تحدث ایلر ، آغیزدن آغیزه یاییلیر . خلق بونی [له] ویا [علیه] ه شامل اولمق اوزره تنقید ویا ترویج ایده‌ر . ایشته افکار عمومیه بودر . فقط‌بو ؛ آنجاق مشروطیتله ، جمهوریتله اداره ایدیلن مملکتلرده واقع اولابیلیر . یوقسه مطلقیتله اداره ایدیلن یرلرده مطبوعات سربست اولمادیغی کیبی افرادده حریت کلامدن ممنوع اولدیغی جهتله عمومی ، سیاسی مسئله‌لر خلق آراسنده یاپیلاماز ، هریرده بوندن بحثه جسارت ایدیله‌مز .

بونکله‌برابر «ده‌موقرات» ملتلرده‌بیله افکارعمومیه مختلف تجلیلرکوسته‌ریر. مثلا : متحدهٔ آمریقاده ، اسویچره‌ده افکار عمومیه ثابت وحکمران اولدیغی حالده ـ اهالیسی پك‌سریع‌التأثر اولان ـ فرانسه‌ده پك‌ثباتسزبرجریان تعقیب‌ایلر واکثریا افراط‌پرورانه وادیلره صاپار .

فرانسه‌ده افکار عمومیه‌یی برایکی آیدن زیاده اشغال ایتمش وقعه‌لراندردر. بوکون (فاشوده) مسئله‌سی ، یارین [پاناما] حادثه‌سی، اوبرکون [دریفوس] وقعه‌سی . . . .

افکار عمومیه ؛ برماده‌یی حرارتله تنقید ومناقشه ایده‌رکن ظهور ایله‌ین دیکر بروقعه ؛ فکرلری کندی اوزرینه جلب وجذب ایلر . حتی بعضی‌محررلر شوثباتسزلغه باقارق :

« فرانسه‌ده افکار عمومیه یوقدر ! » دیمکه قادار وارمشلردر . حالبوکه فرانسزلری بواتهام آلتنده براقان مسئله ؛ اونلرك سیاست داخلیه ایله اودرجه علاقه‌دار اولماملرندن دوغمقده‌در . یوقسه ؛ فرانسزلر ؛ سیاست خارجیه

---

[*] « دولت » کلمه‌سنك علمی ، حقوقی تعریفنی مفصلاً ومستقلاً کله‌جك مقاله‌ده عرض ایده‌جکز .

Efkâr-ı umûmiyye ba'zen matbû'âtdan doğar. Ba'zen bir gazetenin verdiği küçük bir havâdis; en evvel kahvehânelere, meyhânelere aks eder, büyüye büyüye mitinglere, konferanslara, ba'zen de ihtilâllere kadar varır. Târihde bunlara dâir belîğ misâller vardır.

Şimdi gelelim "efkâr-ı umûmiyye"nin her memleketde mevcûd olup olmadığına:

Efkâr-ı umûmiyye; "devlet" [*] hâlinde müteşekkil her hey'et-i ictimâ'iyyede mevcûddur. Fakat muhît, hükûmetin şekline, medeniyetine, halkın terbiye-i ictimâ'iyyesine ve irsî kābiliyetine göre muhtelif tecellîler gösterir. Bi'l-farz: bugün Belucistan'daki efkâr-ı umûmiyye ile Belçika'daki efkâr-ı umûmiyye aynı mâhiyet ve manzarayı arz etmezler.

Evet; her memleketde efrâdın çoğunu alâkadâr eden umûmî mes'eleler tahaddüs eyler, ağızdan ağza yayılır. Halk bunu leh veya aleyhe şâmil olmak üzere tenkid veya tervîc eder. İşte efkâr-ı umûmiyye budur. Fakat bu; ancak Meşrûtiyetle, Cumhûriyetle idâre edilen memleketlerde vâki' olabilir. Yokşa Mutlakiyetle idâre edilen yerlerde matbû'ât serbest olmadığı gibi efrâd da hürriyet-i kelâmdan memnû' olduğu cihetle umûmî, siyâsî mes'eleler halk arasında yayılmaz, her yerde bundan bahse cesâret edilemez.

Bununla beraber demokrat milletlerde bile efkâr-ı umûmiyye muhtelif tecellîler gösterir. Meselâ: Müttehide-i Amerika'da, İsviçre'de efkâr-ı umûmiyye sâbit ve hükümrân olduğu hâlde- ahâlîsi pek serî'u't-te'essür olan- Fransa'da pek sebâtsız bir cereyân ta'kīb eyler ve ekseriyâ ifrât-perverâne vadilere sapar.

Fransa'da efkâr-ı umûmiyyeyi bir iki aydan ziyâde işgāl etmiş vak'alar enderdir. Bugün (Faşoda) mes'elesi, yarın [Panama] hâdisesi, öbür gün [Dreyfus] vak'ası…

Efkâr-ı umûmiyye; bir mâddeyi harâretle tenkid ve münâkaşa ederken zuhûr eyleyen diğer bir vak'a; fikirleri kendi üzerine celb ve cezb eyler. Hattâ bazı muharrirler şu sebâtsızlığa bakarak:

"Fransa'da efkâr-ı umûmiyye yokdur!" demeğe kadar varmışlardır. Halbuki Fransızları bu ithâm altında bırakan mes'ele; onların siyâset-i dâhiliyye ile o derece alâkadâr olmamalarından doğmakdadır. Yokşa; Fransızlar; siyâset-i hâriciyye

---

[*] "Devlet" kelimesinin ilmî, hukūkī ta'rîfini mufassalan ve müstakillen gelecek makālede arz edeceğiz.

ومليه‌دن متولد فكرلرنده دنيانك أك ثباتكار ملتيدرلر . [الساس - لوره‌ن] حقنده‌كى جدى ، وجدى علاقه‌نك يارىم عصر دوام ايتديكى جمله‌جه معلومدر .

حالبوكه : ايتاليادە افكار عموميه فرانسه‌دن داها زياده اوينا قدر. هيجانلى برنطق ، مؤثر بر مقاله ؛ اورادە افكار عموميهٔ جاريه‌يى آلت‌اوست ايدر. [*]

ملتلرك سجاياسنى آيرى آيرى تدقيق ايتمش اولان مشهور مؤلف (قرووازه = Croiset) ايتالياللرايچون ديركه : « بونلر چوق دوراندىش واحتياطكاردرلر. هر قالبه كيره بيليرلر .. پازارلقلى و معاوضه‌لى ايشلرده پك اوسته‌درلر . »

---

[*] 1914 ده حرب عمومى اعلان ايدلديكى زمان ايتاليا [اتفاق مثلث] دينيلن زمره‌يه داخل ايدى . متفقلرى اولان آلمانيا واوسترياياله برابرجه حربه كيرمسى ، ائتلاف دولتلرينه قارشى مخاصم برجبهه آلمسى ايجاب ايلردى . اوزمان ايتاليانك رأس‌كارنده چوق دوراندىش اولان (جولتى) بولنيوردى . جولتى ، وخيم بر عاقبتله نتيجه‌لەنه‌جكنى تقدير ايتديكى بو محاربه‌ده ايكى طرفى‌ده اداره ايتمك و بو سايه‌ده بى‌طرف قالمق مسلكنى تعقيب ايدييوردى . المانلرده اعاشه مسئله‌سندن دولايى هرنه‌صورتله اولورسه اولسون ايتاليانك شيمديلك حربه كيرمه‌سنه طرفدار دكيلدى . افكار عموميه ايسه شدتله حربك عليهنده ايدى . حالبوكه برآزالق ايتاليانك نامدار خطيب ومحررلرندن مشهور [غابريئه‌له‌دانونجيو Gabriel Danunzio] « سن سه‌باستيه‌ن » اسمنده‌كى تراژيدنك فرانسه‌ده مظهر اولاجغى آلقيشلره شاهد اولمق ايچون پارسه كيتمش ايدى . فرانسه رجال سياسيه‌سى بوآدامك ايتاليادە‌كى شهرتندن و تأثيرلى طلاقتندن استفاده ايتمك ايسته‌ديلر . اونى أله آلديلر ، جيبنى فرانقلرله دولديرديلر ، ايتاليايه كونده‌ردىلر . [غابريئه‌ل] دوغريجه (جنوه) يه كلدى . اورادن مشهور غاريبالدينك بعض مناقب قهرمانانه‌سنى ومحتشم هيكلنى سينه‌سنده طاشيان وجنوه‌يه يدى ، سكز كيلومترولق بر مسافه‌ده بولونان (غوارتو) Gouarto كوينه كيتدى . اورادە سويله‌يه‌جكى نطق ديكلەمك اوزره بوتون جوار شهرلر وكويلر اهاليسنى دعوت ايلدى . خلق بونك ويره‌جكى نطقك حرب عليهنده اولاجغى ظنيله عينى كونده (غوارتو) دە طوپلاندىلر . و داها نطقك ايراد‌ندن اول (قهراولسون حرب !) ديه باغريشيورلردى . نهايت كورسى‌يه چيقان (غابريئه‌له) نك فرانسه لهنده و اوسترياعليهنده و على‌الخصوص (مارن) ده جنرال (فون‌قولوق) ك قوماندا سى آلتنده‌كى بيوك آلمان اوردوسنك انهزامى دول مركزيه‌نك مقدمهٔ اضمحلالى اولديغى حقنده اوزون اوزادى‌يه سويله‌ديكى سوزلر ؛ يوز بيكلرجه خلقك حسياتى اوزرنده آنى اولارق بويوك بر تأثير

ve milliyeden mütevellid fikirlerinde dünyanın en sebâtkâr milletidirler. [Alsas-Loren] hakkındaki ciddî, ve ciddî alâkanın yarım asır devâm etdiği cümlece ma'lûmdur.

Halbuki: İtalya'da efkâr-ı umûmiyye Fransa'dan daha ziyâde oynakdır. Heyecanlı bir nutuk, mü'essir bir makāle; orada efkâr-ı umûmiyye-i câriyyeyi alt üst eder. [*]

Milletlerin secâyâsını ayrı ayrı tedkīk etmiş olan meşhûr mü'ellif (Kruvaze-Croiset) İtalyanlar için der ki: "Bunlar çok dûr-endîş ve ihtiyâtkârdırlar. Her kalıba girebilirler. Pazarlıklı ve mu'âvazalı işlerde pek ustadırlar."

---

[*] 1914'de Harb-i Umûmî i'lân edildiği zaman İtalya [İttifâk-ı Müselles] denilen zümreye dâhil idi. Müttefikleri olan Almanya ve Avusturya ile beraberce harbe girmesi, i'tilâf devletlerine karşı muhâsım bir cebhe alması îcâb eylerdi. O zaman İtalya'nın re's-i kârında çok dûr-endîş olan (Giolitti) bulunuyordu. Giolitti; vahîm bir âkibetle neticeleneceğini takdîr etdiği bu muhârebede iki tarafı da idâre etmek ve bu sâyede bî-taraf kalmak mesleğini ta'kīb ediyordu. Almanlar da i'âşe mes'elesinden dolayı her ne suretle olursa olsun İtalyanın şimdilik harbe girmesine tarafdâr değildi. Efkâr-ı umûmiyye ise şiddetle harbin aleyhinde idi. Halbuki bir aralık İtalya'nın nâmdâr hatîb ve muharrirlerinden meşhûr Gabriel Danunzio "Sen Sebastian" ismindeki trajisinin Fransa'da mazhar olacağı alkışlara şâhid olmak için Paris'e gitmiş idi. Fransa ricâl-i siyâsiyyesi bu adamın İtalya'daki şöhretinden ve te'sîrli talâkatından istifâde etmek istediler. Onu ele aldılar, cebini Franklarla doldurdular, İtalya'ya gönderdiler. Gabriel doğruca Genova'ya geldi. Oradan meşhûr Garibaldi'nin bazı menâkıb-ı kahramanânesini ve muhteşem heykelini sînesinde taşıyan ve Genova'ya yedi, sekiz kilometrelik bir mesâfede bulunan Gouarto köyüne gitdi. Orada söyleyeceği nutku dinlemek üzere bütün civâr şehirler ve köyler ahâlîsini da'vet eyledi. Halk bunun vereceği nutkun harb aleyhinde olacağı zannıyla aynı günde Gouarto'da toplandılar. Ve daha nutkun îrâdından evvel (kahr olsun harb!) diye bağırışıyorlardı. Nihâyet kürsiye çıkan Gabriele'nin Fransa lehinde ve Avusturya aleyhinde ve ale'l-husûs Marine'de Ceneral Von Goltz'un kumandası altındaki büyük Alman Ordusu'nun inhizâmı düvel-i merkeziyyenin mukaddime-i izmihlâli olduğu hakkında uzun uzadiye söylediği sözler; yüz binlerce halkın hissiyâtı üzerinde ani olarak büyük bir te'sîr

حصوله کتیردی . متینغ ساحه‌سندن آیریلان اهالی کتله‌سی بر ساعت اولکی حس و تناعتلرینه مخالف اولارق هپ بر آغیزدن :

[یشاسون حرب ! قهراولسون مسکنتلی صلح !] دیه باغیردیلر . بو تظاهراتك دالغالری اطرافه داغیلدی ، داغیلدقجه بویودی ، بالنتیجه (جولتی)ه قابینه‌سی دوشدی ؛ ایتالیا حربه سوروکلندی .

علی سیدی

husûle getirdi. Miting sahasından ayrılan ahâlî kitlesi bir sâ'at evvelki his ve kanâatlarına muhâlif olarak hep bir ağızdan:

[Yaşasın harb! Kahr olsun meskenetli sulh!] diye bağırdılar. Bu tezâhürâtın dalgaları etrâfa dağıldı, dağıldıkça büyüdü, bi'n-netice Giolitti kabinesi düşdü; İtalya harbe sürüklendi.

Ali Seydi

اداره‌ده جزؤ فرد و جزؤ تام

تشکیلات و وظائف حقنده

تورکیه جمهوریتی مملکتك اداری تقسیماتی ده کیشتیرمش ودرت باصاماقدن برینی یعنی « سانجاق - یاخود - لوا » یی قالدیرارق جزؤ فردی « ناحیه » و جزؤ تامی « ولایت » اولمق اوزره بوایکیسنك آراسینه « قضا » یی توسیط ایتمك صورتیله او چ درجه یه ایراقشدر .

بونلره متعلق تشکیلات و وظائفدن بحث ایتمك ایستیورکن اول امرده آوروپانك باشلیجه حکومتلرنده حائز اولدقلری اوصاف نقطهٔ نظرندن بونلری طانیمق و او صورتله تعریف ایتمکده فائده کوریورز .

غرب علماسندن بر ذاتك دیدیکی کبی : « ناحیه تمامیله طبیعتده موجود اولان یکانه جمعیتدر ، هر نره‌ده طوپلو انسانلر وار ایسه اوراده کندیلکندن بر ناحیه هیئتی تشکل ایده‌ر . اوحالده ناحیه جمعیتی ، عادتلری و قانونلری نه اولورسه اولسون هر ملتده واردر . »

ایشته اداره جزؤ فردینی وجوده کتیره‌ن ایلك تشکل و تعضو ، «ناحیه» نامنی طاشیمیان و پك مهم بر خصوصیت عرض ایده‌ن بو مدنیت عائله‌سیدر . هر ملتده ، هر مملکتده موجودیتی ادعا ایدیلن بو « ناحیه » لر عجبا هریرده عینی ماهیت وعینی اوصافمی عرض ایده‌رلر ؟

بوکا امکان یوقدر . چونکه عرقه عائد مزاج و تاریخی انقلابلرله عنعنات ملیه‌دن اك زیاده متأثر اولان وطن پارچاسی ، خصوصیتی اعتباریله هر یرده و هر ملتده بری برینك عینی اولاماز .

فرانسه‌نك «قومون» ی ایله آلمانلرك «لاندکه ماینده» سی نك کوستردیکی اوصاف تشریعیه و قانونیه آراسینده چوق فرق واردر و آلمانلرکی چوق کنیشدر . بنیه‌لر و مزاجلر باشقه‌لرینده‌ده چوق ده کیشیر .

انکلیزلرده بلدی ناحیه ایله زراعی یاخود کوی ناحیه‌سی دیه ایکی نوع واردر . بونلرده‌ده طبیعی خصوصیات و احتیاجاتك شهرلرده باشقه و کویلرده

3

İdârede cüz'-i ferd ve cüz'-i tâm

Teşkîlât ve vezâ'if hakkında

Türkiye Cumhûriyeti memleketin idârî taksîmâtını değiştirmiş ve dört basamakdan birini yani "sancak-yahud liva"yı kaldırarak cüz'-i ferdî "nâhiye" ve cüz'-i tâmmı "vilâyet" olmak üzere bu ikisinin arasına "kazâ"yı tavsît etmek sûretiyle üç derece bırakmışdır.

Bunlara müte'allik teşkîlât ve vezâ'ifden bahs etmek istiyorken evvel emirde Avrupa'nın başlıca hükûmetlerin de hâ'iz oldukları evsâf nokta-i nazarından bunları tanımak ve o sûretle ta'rîf etmekde fâide görüyoruz.

Garb ulemâsından bir zâtın dediği gibi: "Nâhiye tamâmıyla tabî'atda mevcûd olan yegâne cem'iyetdir, her nerede toplu insanlar var ise orada kendiliğinden bir nâhiye hey'eti teşekkül eder. O hâlde nâhiye cem'iyeti, âdetleri ve kānûnları ne olursa olsun her milletde vardır."

İşte idâre cüz'-i ferdîni vücûda getiren ilk teşekkül ve ta'azzuv, nâhiye nâmına taşıyan ve pek mühim bir husûsiyet arz eden bu medeniyet ailesidir. Her milletde, her memleketde mevcûdiyeti iddiâ edilen bu nâhiyeler acaba her yerde aynı mâhiyet ve aynı evsâfı mı arz ederler?

Buna imkân yokdur. Çünkü ırka âid mizâc ve târihî inkılâblarla an'anât-ı milliyeden en ziyâde müte'essir olan vatan parçası, husûsiyeti i'tibârıyla her yerde ve her milletde biri birinin aynı olamaz.

Fransa'nın "komün"ü ile Almanların "Landeke mainde"sinin gösterdiği evsâf-ı teşrî'iyye ve kānûniyye arasında çok fark vardır ve Almanlarınki çok genişdir. Bünyeler ve mizâclar başkalarında da çok değişir.

İngilizlerde beledî nâhiye ile zirâ'î yahud köy nâhiyesi diye iki nev' vardır. Bunlarda da tabî'î husûsiyât ve ihtiyâcâtın şehirlerde başka ve köylerde

جاشته اولماسی نظر دقته آلنمشدر. و بو نقطهٔ نظر پك مهم و مطالعه‌یه لایقدر. چونکه اداره مه‌قانیزمه‌سی اوزرینه چوق تأثیری واردر .

بالفرض اسکی ایمپراطورلق زمانینده متوسط بر مقام تشکیل ایده‌ن لوالرك لغوی ایله شیمدی عمومیلشدیریلن تام تشکیلاتلی ناحیه اصولنك تأسیسی بیننده اهمیتجه نه فرق اولدیغی دوشونولدیکی وقت لوا یاخود سانجاغك حقیقةً زائد و فضله بر قدمه اولدیغی وبو کونکی تام تشکیلاتلی ناحیه وجوده کتیریلمه‌سینك اداری انضباط وعمران و خصوصاً کویلونك ایشی کوجی ایچون پك بویوك قولایلق بخش ایده‌جك اولان فوق‌العاده مهم بر اداره انقلابی اولدیغی تظاهر ایده‌ر .

ناحیه، مادی اولدوغی قادار معنوی حیات رابطه‌لرینك ده صمیمی کوشه‌سیدر. دوغوم ، عسکرلك ، نفوسلمه ، ئولوم ، اولاد یتیشدیرمه ، اقربا یاخود همشهر معلولین و بیکسلره یاردیم ، انتخابلره اشتراك ، مکلفیتلرك اداسی ، أیی و فنا موسم و بیللرك رفاهی یاخود مشاق هپ بوکوچوك اداره اوجاغنده کورولور، یاپیلیر و حس اولونور . انقلاب و تکامل دورلرینك اثر و تحول سلسله‌لرینی ، اجتماعی و مدنی ترقیاتك ایلك تخملری شهرلردن ناحیه‌لره و کویلره انتشار ایدرکنکی یکیلکلری هپ بو محدود و طوپلو هیئتلر داها محسوس و کوزه داها زیاده چاربان بر منظره ایله بنمسه‌رلر . بر مکتب خوجاسی ، بر طبیب ، بر چیفتجیلك اوستاسی ناحیه‌ده البته شهرده‌کی موقعدن داها مهم بر وحدانیت و اعتبار عرض ایدر !

بو مادیات و معنویات خلیطه‌سنك متوازی و ناظملی بر مساعی‌یه وطرز حیاته یقلاشماسی نسبتنده اداری اهمیتی آرتار و خصوصیاتی انجه‌لیر . بوراده ائ مهم اولان شی ناحیه‌نك اجراآتنه روح و تمل ویردن ایراد ـ مصرف ، وبودجه ایله حقیق احتیاجلری أیی بیلمکدر . بونك یعنی ناحیه‌نك باشیندطوران نظارت و وصایت صاحبی « ولایت » ، ناحیه خصوصیاتنه تمامیله واقف ، فقط تفرعات امورینه کیرمز بروضعیتده اوکا مراقبدر . وظائفك تدرت عامیه ومالیه درجه‌لرینه موافق صورتده توزیعنی یاپمش اولان قانونلر بو اداره ماکینه‌سینی توقفسز ، کورولتوسز ، ساعت کبی ایشلتمك ایچون هردرجه‌یه ، هرایشه وحتی هرفرده بر حق ، بر وظیفه ، و بر مسئولیت توجیه ایتمشدر .

بوتوجیهلردن مجبوری واختیاری وظیفه‌لر وخدمتلرله طبیعی و وطنی مسئولیتلر حاصل اولیور . اداره نقطهٔ نظریندن بونلرك حدود وصلاحیتی ملت و مملکته کوره آز ویا چوق فرقلرله ده‌کیشمکله برابر زمانمزده قطعی اولارق تأسس

başka olması nazar-ı dikkate alınmışdır. Ve bu nokta-i nazar pek mühim ve mütâla'aya lâyıkdır. Çünkü idâre mekanizması üzerine çok te'sîri vardır.

Bi'l-farz eski imparatorluk zamanında mütevassıt bir makām teşkîl eden livâların lağvı ile şimdi umûmîleşdirilen tâm teşkîlâtlı nâhiye usûlünün te'sîsi beyninde ehemmiyetce ne fark olduğu düşünüldüğü vakit livâ yahud sancağın hakīkaten zâid ve fazla bir kademe olduğu ve bugünkü tam teşkîlâtlı nâhiye vücûda getirilmesinin idârî inzibât ve umrân ve husûsan köylünün işi gücü için pek büyük kolaylık bahş edecek olan fevka'l-âde mühim bir idâre inkılâbı olduğu tezâhür eder.

Nâhiye, mâddî olduğu kadar manevî hayât râbıtalarının da samîmî köşesidir. Doğum, askerlik, evlenme, ölüm, evlâd yetişdirme, akrabâ yahud hem-şehr ma'lûlîn ve bî-keslere yardım, inithablara iştirâk, mükellefiyetlerin edâsı, iyi ve fena mevsim ve yılların refâhı yahud meşâkkı hep bu küçük idâre ocağında görülür, yapılır ve hissolunur. İnkılâb ve tekâmül devirlerinin eser ve tahavvül-i sissilelerini, ictimâ'î ve medenî terakkiyâtın ilk tohumları şehirlerden nâhiyelere ve köylere intişâr ederkenki yenilikleri hep bu mahdûd ve toplu hey'etler daha mahsûs ve göze daha ziyâde çarpan bir manzara ile benimserler. Bir mekteb hocası, bir tabîb, bir çiftçilik ustası nâhiyede elbette şehirdeki mevki'den daha mühim bir vahdâniyyet ve i'tibâr arz eder!

Bu mâddiyât ve maneviyât halîtasının mütevâzî ve nâzımlı bir mesâ'îye ve tarz-ı hayâta yaklaşması nisbetinde idârî ehemmiyeti artar ve husûsiyâtı incelir. Burada en mühim olan şey nâhiyenin icrââtına rûh ve temel veren îrâd-masraf, ve büdce ile hakīkī ihtiyâcları iyi bilmekdir. Bunun yani nâhiyenin başında duran nezâret ve vesâyet sâhibi "vilâyet", nâhiye husûsiyâtına tamamıyla vâkıf, fakat teferru'ât-ı umûruna girmez bir vaz'iyetde ona murâkıbdır. Vezâ'ifin kudret-i âmmeye ve mâliye derecelerine muvâfık sûretde tevzî'ini yapmış olan kānûnlar bu idâre makinesini tevakkufsuz, gürültüsüz, sâ'at gibi işletmek için her dereceye, her işe ve hattâ her ferde bir hak, bir vazîfe ve bir mes'ûliyet tevcîh etmişdir.

Bu tevcîhlerden mecbûrî ve ihtiyârî vazîfeler ve hizmetlerle tabî'î ve vatanî mes'ûliyetler hâsıl oluyor. İdâre nokta-i nazarından bunların hudûd ve salâhiyeti millet ve memlekete göre az veya çok farklarla değişmekle beraber zamanımızda kat'î olarak te'essüs

ایتمش ایکی اداره کوریورز . بونلرك بری « محلی اداره » و دیکری « ادارهٔ عمومیه » در .

محلی ادارهلرك جزؤقردی واك بارز بری ناحیهدر . دیکرینی ایسه ولایت درعهده ایتمشدر .

فرانسهده هر ناحیهنك 4 سنه مدتله انتخاب ایدیلمش و نفوسینك مقدارینه کوره اعضاسی 10 دن 36 یه قادار چیقان برمجلسی واردر. بوبرلدی مجلسدر. محلی ادارهنك خدمات و وظائف مجبورهسی بلدی مجلسك عهدهسینه دهکیل ، بو مجلسله هر حالده استشاره ایدهن و مجلسك قونترولی آلتینده بولونان بلدیه رئیسنه دوشر . [*]

بو رئیسی مجلس کندی ایچیندن کیزلی رأی اصولیله و 4 سنه ایچون انتخاب ایدهر . رئیسك معاشی یوقدر . پولیسه ، مالیه و نافعه ایشلرینه نظارت ایدهر ، وعمومیتی اعتباریله ناحیهیی تمثیل ایلر . کندی مسئولیتی تحتینده اولان « ضابطهٔ بلدیه » نك وظائفی : انتظامی تأمین ، امنیت عمومیه و حفظ صحت مادهلریلهباشلیجه سربستئ تجارتی محافظه تدابیری ، سوقاقلرك نظافت وتنویراتی، تهلکهلی بنالرك هدمی و انتظامك محافظهسیدر.

بو رئیس دوغوم ، ئهولنمه ، و ئولوم وقوعاتینی ضبط ، ازدواجلری اجرا و معارف قومیسیونینه ریاست ایدهر. ناحیهنك اکثر معیت مأمورلرینی بوتعیین ایلر .

رئیسك بویوك ناحیهلرده معاونلری واردر . بونلر متعدد اولابیلیر . مثلا « لیون » ناحیهسینده 17 معاون واردر .

کوچوك ناحیهلرده کتابت وظیفهسینی عمومیتله مکتب خوجاسی ایفا ایدهر. بویوجکلرده بو وظیفه بر مسلك مأمورلغیدر .

فرانسهده ناحیهلرك متنوع واردات منبعلری واردر : بلاواسطه آلنان ویرکیلر اوزهرینده کی کسور منضمه سانتیملرینden باشقه ، حکومتك معاملاتدن، آتلر و آرابهلردن ، اسپیرتودن ، معدنلردن [حکومت اراضیسنده ایشلهتیلیور ایسه] آلدیغی ویرکیلر حاصلاتینك برقسمی ناحیهلرکدر . کندیلریده «اوتتروا» رسمی طرح ایدهرلر ، ناحیه داخلنده اولمق شرطیله کوپکلردن ، اکلنجه

[*] استانبول شهراماتی مجموعهسینده نشر ایدیلن « مختلف مملکتلرده بلدی اصوللر » اسمندهکی اثرك فرانسه بحثی .

etmiş iki idâre görüyoruz. Bunların biri "mahallî idâre" ve diğeri "idâre-i umûmiyye"dir.

Mahallî idârelerin cüz'-i ferdi ve en bâriz yeri nâhiyedir. Diğerini ise vilâyet deruhde etmişdir.

Fransa'da her nâhiyenin 4 sene müddetle intihâb edilmiş ve nüfûsunun mikdârına göre a'zâsı 10'dan 36'ya kadar çıkar bir meclisi vardır. Bu bir beledî meclisdir. Mahallî idârenin hidemât ve vezâ'if-i mecbûresi beledî meclisinin uhdesine değil, bu meclisle her hâlde istişâre eden ve meclisin kontrolü altında bulunan belediye reîsine düşer. [*]

Bu reîsi meclis kendi içinden gizli re'y usûlüyle ve 4 sene için intihâb eder. Reîsin maâşı yokdur, Polise, mâliye ve nâfıa işlerine nezâret eder ve umûmiyeti i'tibâriyla nâhiyeyi temsîl eyler. Kendi mes'ûliyeti tahtında olan "zâbıta-i belediye"nin vezâ'ifi: intizâmı te'mîn, emniyet-i umûmiyye ve hıfz-ı sıhhat mâddeleriyle başlıca serbestî-i ticâreti muhâfaza tedâbîri, sokakların nezâfet ve tenvîrâtı, tehlikeli binâların hedmi ve intizâmın muhâfazasıdır.

Bu reîs doğum, evlenme ve ölüm vukū'âtını zabt, izdivâcları icrâ ve maârif komisyonuna riyâset eder. Nâhiyenin ekşer ma'iyyet me'mûrlarını bu ta'yîn eyler.

Reîsin büyük nâhiyelerde muâvinleri vardır. Bunlar müte'addid olabilir. Meselâ Lyon Nâhiyesi'nde 17 muâvin vardır.

Küçük nâhiyelerde kitâbet vazîfesini umûmiyetle mekteb hocası îfâ eder. Büyüceklerde bu vazîfe bir meslek me'mûrluğudur.

Fransa'da nâhiyelerin mütenevvi' vâridât menba'ları vardır: Bilâ-vâsıta alınan vergiler üzerindeki küsûr-ı munzamme santimlerinden başka, hükûmetin mu'âmelâtdan, atlar ve arabalarda, ispirtodan, madenlerden [hükûmet arâzîsinde işletiliyor ise] aldığı vergiler hâsılâtının bir kısmı nâhiyelerindir. Kendileri de "ottrova" resmi tarh ederler, nâhiye dâhilinde olmak şartıyla köpeklerden, eğlence

---

[*] İstanbul Şehremâneti Mecmû'ası'nda neşr edilen "Muhtelif memleketlerde beledî usûller" ismindeki eserin Fransa bahsi.

محللریندن ، معدن صولریندن ، سیاحلر و زواردن ، صاتیلاجق ویاقصابلق حیواناتدن رسم آلیرلر . رخصتنامه ومرورییدن ناحیه‌یه عائد املاك کرالریندن واردات ایدینیرلر . ایجابنده حکومتك معاونت نقدیه‌سیندن‌ده آیریجه مستفید اولورلر .

مصارفات عادیه مجبوری خدماته وفوق‌العاده‌سی اختیاری خدماته مخصصدر. ناحیه‌لر ، اطفا درجه‌سی کسور منضمه‌نك اعظمیسیله متناسب اولمق و 30 سنه‌دن اول ئوده‌نمك شرطیله استقراض عقدی صلاحیتنه‌ده مالکدرلر . ناحیه‌یی آغیر تعهداته سوق ایده‌جك استقراضلر ایچون والینك قبول و تصدیق شرطدر .

بودجه‌نك تصدیق‌ده اصول و مراسمه تابعدر .

ناحیه‌نك وظائفی امور نافعه‌دن ، کوچوك یوللری یاپمق و باقیملرینی تأمین ایتمك ، معاونت‌اجتماعیه‌دن خسته‌خانه ، دارالعجزه ، خیراتخانه ، معاونت وشفقت ادارەلری‌کبی مؤسسات صاحبی اولمق و بونلره مخصوص قومیسیون ایله باقدر .

ناحیه‌لرده پولیسك و ضابطهٔ بلدیه‌نك مراقبه و تفتیشی پولیس قومیسرینه و بو یوقسه بلدیه رئیسنه عائددر .

بلچیقاده ناحیه بلدیه رئیسی ، ناحیه مجلسینك اجرا رئیسیدر . بونی ناحیه مجلسی اعضاسی میانیندن قرال تعیین ایدەر . بو « بورغمه‌ستر » دولتك محلی ممثلی ، قوانین ونظامات و ولایت تعلیماتی احکامینك اجراسینه نظارتله مکلفدر. ناحیه‌نك نفوس مأمورلغی و پولیس اداره‌سی امورینی‌ده بو ایفا ایدەر .

ناحیه مجلسینك اجتماعلری معلوم و صیقجه‌در . ناحیه‌نك احوال مالیه‌سینه متعلق مسائلك مناقشه‌سینده جلسه‌لر علنی و خلقه آچیقدر . یالکنز اشخاصه متعلق ایشلرده خفی جلسه یاپارلر .

رئیسك معاونلری‌ده واردر. رئیس بونلرله برابر ناحیه‌نك «اجراقومیته‌سی» نی تشکیل ایدر . وظیفه‌لریندن مشترکاً مسئولدرلر .

مجلسك یاخود اجرا قومیته‌سینك صلاحیت حدودینی متجاوز یاخود منفعت عمومیه‌یی مخل مقررات ووسائطی والی طرفیندن تأخیروقرال طرفندن فسخ والغا ایدیله بیلیر.

ناحیه کاتبنك بویوك ناحیه‌لرده مهم وظائفی واردر . ناحیه‌نك تحصیل مأمورینی‌ده مجلس انتخاب ایدەر .

بلچیقاده هرناحیه‌نك شخصیت معنویه‌یی و مختاریتی حائز بعض مؤسساتی واردر . بونلرعجزه و محتاجینه معاونت‌ایشینی‌ده شاملدر . فقیراختیارلر ومعلوللرك مداواتی خدمتنی کورورلر . امنیت صندقلری و کلیسه دارالصناعه‌لرینی‌ده اداره ایدەرلر . مؤسساتك وارداتی مصرفینه تقابل ایتمزسه آچیغی ناحیه ، حکومتدن

mahallerinden, maden sularından, seyyâhlar ve züvvârdan, satılacak veya kassâblık hayvanâtdan resm alırlar. Ruhsatnâme ve mürûriyyeden nâhiyeye âid emlâk kirâlarından vâridât edinirler. Îcâbında hükûmetin mu'âvenet-i nakdiyyesinden de ayrıca müstefîd olurlar.

Masârıfât-ı âdiyye mecbûrî hidemâta ve fevka'l-âdesi ihtiyarî hidemâta muhassasdır. Nâhiyeler, itfâ derecesi küsûr-ı munzammenin a'zamîsiyle mütenâsib olmak ve 30 seneden evvel ödenmek şartıyla istikrâz akdi salâhiyetine de mâlikdirler. Nâhiyeyi ağır ta'ahhüdâta sevk edecek istikrâzlar için vâlinin kabûl ve tasdîki şartdır.

Büdcenin tasdîki de usûl ve merâsime tâbi'dir.

Nâhiyenin vezâ'ifi umûr-ı nâfiadan, küçük yolları yapmak ve bakımlarını te'mîn etmek, mu'âvenet-i ictimâ'iyyeden hastahâne, dâru'l-aceze, hayrathâne, mu'âvenet ve şefkat idâreleri gibi mü'essesât sâhibi olmak ve bunlara mahsûs komisyon ile bakmakdır.

Nâhiyelerde polisin ve zâbıta-i belediyenin murâkabe ve teftîşi polis komiserine ve bu yokşa belediye reîsine âiddir.

Belçika'da nâhiye belediye reîsi, nâhiye meclisinin icrâ reîsidir. Bunu nâhiye meclisi a'zâsı miyânından Kral ta'yîn eder, Bu "burg mi[ni]ster" devletin mahallî mümessili, kavânîn ve nizâmât ve vilâyet ta'lîmâtı ahkâmının icrâsına nezâretle mükellefdir. Nâhiyenin nüfûs me'mûrluğu ve polis idâresi umûrunu da bu îfâ eder.

Nâhiye meclisinin ictimâ'ları ma'lûm ve sıkçadır. Nâhiyenin ahvâl-i mâliyyesine müte'allik mesâilin münâkaşasında celseler alenî ve halka açıkdır. Yalnız eşhâsa mütealik işlerde hafî celse yaparlar.

Reîsin muâvinleri de vardır. Reîs bunlarla beraber nâhiyenin "icrâ komitesi"ni teşkil eder. Vazîfelerinden müştereken mes'ûldürler.

Meclisin yahud icrâ komitesinin salâheyet hudûdunu mütecâviz yahud menfa'at-i umûmiyyeyi muhil mukarrerât ve vesâiti vâli tarafından te'hîr ve Kral tarafından fesh ve ilgā edilebilir.

Nâhiye kâtibinin büyük nâhiyelerde mühim vezâ'ifi vardır. Nâhiyenin tahsîl me'mûrîni de meclis intihâb eder.

Belçika'da her nâhiyenin şahsiyet-i maneviyyeyi ve muhtâriyeti hâ'iz bazı mü'essesâtı vardır. Bunlar aceze ve muhtâcîne mu'âvenet işini de şâmildir. Fakīr ihtiyârlar ve ma'lûllerin müdâvâtı hizmetini görürler. Emniyet sandıkları ve kilise dâru's-sınâ'alarını da idâre ederler. Mü'essesâtın vâridâtı masrafına tekābül etmezse açığı nâhiye, hükûmetden

معاونت نقديه آلارق ، قاپاتير . بلچيقا ناحيه‌لرى برقسم وارداتلرينى 1922 دنبرى خزينه‌نك معاونت نقديه تخصيصاتيندن و برده معاشلر ، اجرتلر و تقاعديه‌لر اوزه‌رينه مطروح مسلك ويركيلرى مجموعينك درتده برينى الده ايده‌رلر . باشقه‌جه كسور منضمه‌ده طرح ايده‌ر و موتورله متحرك وسائط نقليه‌رسمينك برقسمينى آلير ؛ كوپكلر ، مسكرات‌صاتان محللر ، قواى محركه ، صناعى‌وتجارى مؤسسات مستخدملرى و ئه‌ولرك چيقمه بالقونلرى كبى حكومتك ويركى آلماديغى مواد اوزرينه‌ده ناحيه‌يه مخصوص ويركى طرح ايديلير .

بلچيقا اصولى فرانسه‌نكىكى كبيدر . آراده‌كى فرق بلچيقاده محلى اداره‌لر اوزه‌رينده‌كى مركزى قونترول فرانسه‌دن داها آز و داها خفيفدر .

ايتاليايه كلنجه : ناحيه اساس تاريخيسى فرانسه‌دن اولمقله برابر صوك زمانلرده بويوك تحوللر كوسترمشدر . حتى ناحيه مجلسى انتخابينده بوندن 3 سنه اول پاپيلان بر قانون قادينلره‌ده منتخبلك حقينى ويرمشدر . 25 ياشينده بولنان و ابتدائى مكتبنك ايلك اوچ صنفينده اوقومش اولان هرقادين رأى‌صاحبيدر . بو شرطى حائز اولمايوب‌ده : 1) حربده ئولن عسكرلرك آناسى ياخود طول زوجه‌سى اولان ؛ 2) بر عائله‌نك رئيسه‌سى و چوجوقلرينك رسمى وصيه‌سى بولنان ؛ 3) حرب اثناسينده‌خدمتى ياخودمزيت وطنيه‌سيندن‌دولايى‌مادالياه‌آلان قادينلرده انتخابه اشتراك ايده‌رلر. ايتاليا بو سايه‌ده 12 ميليون ايتاليان‌قادينلرن 1 ميليون منتخب قازانمشدر .

ايتاليادە ناحيه بلديه رئيسى حكومتك‌ده برمأمورى صايىلير . بوندن‌دولايى نفوس معاملاتيندن مسئول و باشقه وظائفله‌ده مكلفدر .

ناحيه مجلسينك اجرا قوميته‌سى واردر . بلديه رئيسى بو قوميته‌نك‌ده رئيسيدر . ناحيه‌نك وظائفى حفظ صحت ، مبانى ، معاونت صحيه ، معاونت اجتماعيه ، امور مياهيه ، ناحيه سوقاقلرينك باقيمى و انشاسى كبى موادىدر . وارداتى اولا دولت ويركيلرينه كسور منضمه علاوه‌سى ايله باشلار . محلى ويركيلر متعددىدر . باقيميله مكلف اولدقلرى يوللردن فوق‌العاده صورتده مستفيد اولان وسائط نقليه‌نك جنسى وقوتى اوزرينه ويركى طرح ايتدكلرى‌كبى امور نافعه‌دن مستفيد اولان و قيمتى آرتان آراضيدن‌ده آليرلر . پراكنده صايلان مسكرات ، خدمتجيلر ، عمومى و خصوصى آرابالر ، سودلى حيوانات ، اجنبى سياحلر ، پيانو و بيلاردو اوزه‌رينه‌ده رسم‌قويارلر . ذخاير اوزرينه موضوع اوقتروا ايله ناحيه‌نك املاكى ، پازار و پانايير يرلرينك ايجارى و ئولچولر ، مذبحلر ... الخ‌ده مهم واردات تأمين ايده‌رلر .

mu'âvenet-i nakdiyye alarak kapatır. Belçika nâhiyeleri bir kısım vâridâtlarını 1922'den beri hazînenin mu'âvenet-i nakdiyye tahsîsâtından ve bir de maâşlar, ücretler ve tekā'üdiyyeler üzerine matrûh meslek vergileri mecmû'unun dörtde birinden elde ederler. Başkaca küsûr-ı munzamme de tarh eder ve motorla müteharrik vesâit-i nakliyye resminin bir kısmını alır; köpekler, müskirât satanmahaller, kuvâ-yı muharrike, sınâ'î ve ticârî mü'essesât müstahdemleri ve evlerin çıkma balkonları gibi hükûmetin vergi almadığı mevâd üzerine de nâhiyeye mahsûs vergi tarh edilir.

Belçika usûlü Fransanınki gibidir. Aradaki fark Belçika'da mahallî idâreler üzerindeki merkezî kontrol Fransa'dan daha az ve daha hafifdir.

İtalya'ya gelince: Nâhiye esâs-ı târihîsi Fransa'dan olmakla beraber son zamanlarda büyük tahavvüller göstermişdir. Hattâ nâhiye meclisi intihâbında bundan 3 sene evvel yapılan bir kānûn kadınlara da müntehiblik hakkını vermişdir. 25 yaşında bulunan ve ibtidâî mektebinin ilk üç sınıfında okumuş olan her kadın re'y sâhibidir. Bu şartı hâ'iz olmayıp da: 1) Harbde ölen askerlerin anası yahud dul zevcesi olan; 2) Bir ailenin reîsesi ve çocuklarının resmî vasiyyesi bulunan; 3) Harb esnâsında hizmeti yahud meziyet-i vataniyyesinden dolayı madalya alan kadınlar da intihâba iştirâk ederler. İtalya bu sâyede 12 milyon İtalyan kadından 1 milyon müntehib kazanmışdır.

İtalya'da nâhiye belediye reîsi hükûmetin de bir me'mûru sayılır. Bundan dolayı nüfûs mu'âmelâtından mes'ûl ve başka vezâ'ifle de mükellefdir.

Nâhiye meclisinin icrâ komitesi vardır. Belediye reîsi bu komitenin de reîsidir. Nâhiyenin vezâ'ifi hıfz-ı sıhhat, mebânî, mu'âvenet-i sıhhiye, mu'âvenet-i ictimâ'iyye, umûr-ı miyâhiyye, nâhiye sokaklarının bakımı ve inşâsı gibi mevâddır. Vâridâtı evvelâ devlet vergilerine küsûr-ı munzamme ilâvesi ile başlar. Mahallî vergiler müte'addiddir. Bakımıyla mükellef oldukları yollardan fevka'l-âde sûretde müstefîd olan vesâit-i nakliyenin cinsi ve kuvveti üzerine vergi tarh etdikleri gibi umûr-ı nâfiadan müstefîd olan ve kıymeti artan arâzîden de alırlar. Perakende satılan müskirât, hizmetciler, umûmî ve husûsî arabalar, südlü hayvanât, ecnebî seyyâhlar,piyano ve bilardo üzerine de resm koyarlar. Zehâir üzerine mevzû' okturva ile nâhiyenin emlâkı, pazar ve panayır yerlerinin îcârı ve ölçüler, mezbahalar…ilh de mühim vâridât te'mîn ederler.

ناحیه‌لر صو تأسیساتی ، امور صحیه ، سوقاق آچمق و اوجوز مساکن انشاآتی ایله معارف ایچون الك اوزون‌مدتی 50 سنه اولمق اوزره (تودیعات و اقراض اداره‌سیندن) پارا استقراض ایده‌بیلیرلر ، فقط بونی بودجه مصارف عادیه‌سنده‌کی بر آچیغی قاپامق ایچون یاپامازلر . ناحیه‌لرك مالی و اداری اموری دائما تفتیش ایدیلیر .

آلمانیاده‌ده « ناحیه » محلی اداره‌نك جزؤ فردیدر . قریه یاخود شهر ناحیه‌سی دیه آیریلیرلر . شهر یاخود قصبه ناحیه‌سی کوی ناحیه‌سیندن دهابویوك صلاحیتلره و قاریشیق تشکیلاته مالکدر . وارداتی :

آ) ناحیه‌لرك اراضی ، اورمان املاکیله آو رسمی ؛

ب) بعض خدمات ویرکیلریله التزاملردن حاصل اولان تمتع ؛

ج) تکالیف امریه اوزرینه کسور منضمه .

د) پولیس ایچون حکومتك ویردیکی تخصیصات ومحتاجین ایله تعلیم وتربیه مؤسساتینه حکومتك معاونتی ؛

هـ) کوپکلر ، تماشا و تمثیل یرلری ، سیاحلر .. الخ اوزرینه رسوم .

ناحیه‌نك مجبوری وظائفی : ناحیه اموالینك اداره‌سی ، پولیس ، فقرایه معاونت ، تعلیم و تدریس ، یوللرك باقیمی وامنیت اجتماعیه ایشلریدر. اختیاریه ترك ایدلمش خدمات ایسه حاملر ، ترامواپلر تأسیسی ، تصرف صندلری ، وغاز ، الکتریق تأسیسی و استحصال کبی شیلردر .

صحت عمومیه‌نك محافظه‌سی‌ده وظیفه‌لریندن بریدر .

اساساً آلمانیاده عمومی بر شکل اولمق اوزره بری بریندن فرقلی فقط یان یانه کیده‌ن ایکی محلی اداره اصولی واردر: بونلرك بری حکومته عائد بعض معاملاتی دوغرودن دوغرویه حکومت نزدینده مسئول مأمورینك و تشکیلاتك

محلی اولارق اجرا ایتمسی ، و دیکری ناحیه‌لر و دیکر انتخابلی تشکیلات محلیه‌نك مختاریتی حائز اداره‌سیدر. بونلردن هر برینك، بعض کره، یکدیکرینه تصادف ایتدن خصوصی تقسیمات و اراضی حدودلری واردر ، ناحیه‌لرك وظائف و فعالیتی : دولت وحکومتك، و تشکیل ایتمش اولدقلری دیکر جمعیات عمومیه‌نك (قانون ایله تفویض ایدیلمش اولان) امور و معاملاتینی عائد اولدیغی شعباتك تعلیماتینه توفیقاً اداره ایتمکدر . فقیرلر ، قانونی و اجتماعی امن و رخاء ، حفظ صحت عمومیه ، امور بیطریه ، محلی طرق عمومیه‌نك باقیمی ، چارشی وپازارلر، نظام تجاری ایشلری ، اسکان و انشاآت ، یانغینه قارشی تحفظ و اخلاق عمومیه کبی عمومی معاملات اقسامی‌ده ناحیه‌لرك کندیلرینه مخصوص ومخصص ایشلریدر.

Nâhiyeler su te'sîsâtı, umûr-ı sıhhiye, sokak açmak ve ucuz mesâkin inşâatı ile maârif için en uzun müddeti 50 sene olmak üzere (tevdî'ât ve ikrâz idâresinden) para istikrâz edebilirler, fakat bunu büdce masârıf-ı âdiyyesindeki bir açığı kapamak için yapamazlar. Nâhiyelerin mâlî ve idârî umûru dâimâ teftîş edilir.

Almanya'da da nâhiye mahallî idârenin cüz'-i ferdidir. Karye yahud şehir nâhiyesi diye ayrılırlar. Şehir yahud kasaba nâhiyesi köy nâhiyesinden daha büyük salâhiyetlere ve karışık teşkîlâta malikdir. Vâridâtı:

A) Nâhiyelerin arazi, orman emlâkıyla av resmi;

B) Bazı hidemât vergileriyle iltizâmlardan hâsıl olan temettu';

C) Tekâlîf-i emîriyye üzerine küsûr-ı munzamme

V) Polis için hükûmetin verdiği tahsîsât ve muhtâcîn ile ta'lîm ve terbiye mü'essesâtına hükûmetin mu'âveneti;

H) Köpekler, temâşa ve temsîl yerleri, seyyâhlar… ilh üzerine rüsûm.

Nahiyenin mecbûrî vezâ'ifi: Nâhiye emvâlinin idâresi, polis, fukarâya mu'âvenet, ta'lîm ve tedrîs, yolların bakımı ve emniyet-i ictimâ'iyye işleridir. İhtiyârına terk edilmiş hidemât ise hamâmlar, tramvaylar te'sîsi, tasarruf sandıkları ve gaz, elektrik te'sîsi ve istihsâl gibi şeylerdir.

Sıhhat-ı umûmiyyenin muhâfazası da vazîfelerinden biridir.

Esâsen Almanya'da umûmî bir şekil olmak üzere biri birinden farklı fakat yan yana giden iki mahallî idâre usûlü vardır: Bunların biri hükûmete âid bazı mu'âmelâtı doğrudan doğruya hükûmet nezdinde mes'ûl me'mûrînin ve teşkîlâtın mahallî olarak icrâ etmesi, ve diğeri nâhiyeler ve diğer intihâblı teşkîlât-ı mahalliyenin muhtâriyeti hâ'iz idâresidir. Bunlardan her birinin bazı kerre yek-diğerine tesâdüf eden husûsî taksîmât ve arâzî hudûdları vardır, nâhiyelerin vezâ'if ve faâliyeti: Devlet ve hükûmetin, ve teşkîl etmiş oldukları diğer cem'iyât-ı umûmiyyenin (kānûn ile tefvîz edilmiş olan) umûr ve mu'âmelâtını âid olduğu şu'abâtın ta'lîmâtına tevfîkan idâre etmekdir. Fakīrler, kānûnî ve ictimâ'î emn ve refâh, hıfz-ı sıhhat-ı umûmiyye, umûr-ı baytariyye, mahallî turuk-ı umûmiyyenin bakımı, çarşı ve pazarlar, nizâm-ı ticârî işleri, iskân ve inşâât, yangına karşı tahaffuz ve ahlâk-ı umûmiyye gibi umûmî mu'âmelât akşâmı da nâhiyelerin kendilerine mahsûs ve muhassas işleridir.

بو اساسه نظراً ناحیه‌لر محلی پولیس قونترولینی ایفا حقینه‌ده مالك اولیورلر .

آلمانیاده محلی ادارەلرك یعنی نواحینك مشترك بر حرکت و تشبث اجراسی ایچون خصوصی ومعین بر مقصدله برلکار تشکیل ایتملری جائزوجاریدر. « ناحیه‌لر کندی ساحهٔ فعالیتلری داخلینده‌اولان بعض پك معین بر فعل وحرکتی ایفا قصدیله » برلکار وجوده کتیرمك ایچون اتحاد ایده‌بیلیرلر . بو اتحاد مصدق بر مشارکت مقاوله‌نامه‌سیله اتمام ایدیلیر . بو مقاوله‌نامه‌نك قونترول هیئتلرینه عرضی ایجاب ایده‌ر و اصول متخذه‌سینه توفیقاً فسخ ایدیله‌بیلیر .

آلمانیانك بومحلی ادارەلری قونترول اصولی ، دیکر حکومتلرك همان همسینده بر اولان : اداره هیئتلرینك قوانین دولت و نظامات حکومته رعایت ایتملری لزومنه و وظیفه‌لرینی قصداً اهمال ایتمه‌لری غایه‌سینه بناءً تطبیق اولنور .

آلمانیا ناحیه‌لرینك ، نفوس مقدارینه کوره عددی 6 دن 72 یه قادار دکیشه‌ن مجلسلری واردر . یکرمی بش باشینی اکمل ایتمش اولان ، ازکك وقادین ، هرآلمان اوناحیه‌ده 6 آی اقامت ایتدیکی و باشقه برسبیله منع ایدلمدیکی صورتده ناحیه مجلسی اعضاسیندن اولابیلیر ، ریاسته‌ده نامزد کوستریلیر .

فقط آوروپادن بردنبره آمریقایه آتلارساق اورانك حکومات متحده‌سینده اولدقجه فرقلی و بزه غریب کلهجك اداره تشکیلات وذهنیتلری کورورز . چونکه اوراده محلی اداره اصولی ، اتحاده داخل متعدد حکومتلرك برینـدن دیکرینه برچوق تفرعات ایله خیلی تدقیقیشمکده‌در . محلی اداره تشکیلاتی درجات اعتباریله شویله‌در :

1 — « تاون » یعنی شهر ؛ « تاون‌شیپ » یاخود قضا ، ویا ناحیه ؛
2 — « بورغ » یاخود قصبه ، بویوك قریه ؛
3 — سیته‌لر ؛
4 — قونتلقلر .

آمریقا حکومات متحده‌سینی ترکیب ایده‌ن مختلف حکومتلرك اصول تقسیماتی آراسینده‌کی اساس فرق ، اوفاق جزؤلره تقسیملرینده و برده « تاون » یاخود « تاون شیپ » لرده واك بویوك جزؤلرله اك کوچوك دائرەلرك نسبی اهمیتلرینده کورولور .

آمریقاده بر « تاون » یاخود « تاون‌شیپ » ك زراعی بر دائره وبونکله

Bu esâsa nazaran nâhiyeler mahallî polis kontrolünü îfâ hakkında da mâlik oluyorlar.

Almanya'da mahallî idârelerin yani nevâhînin müşterik bir hareket ve teşebbüs icrâsı için husûsî ve mu'ayyen bir maksadla birlikler teşkîl etmeleri câiz ve cârîdir. "Nâhiyeler kendi sâha-i faâliyetleri dâhilinde olan bazı pek muayyin bir fi'il ve hareketi îfâ kasdıyla" birlikler vücûda getirmek için ittihâd edebilirler. Bu ittihâd musaddak bir müşâreket mukāvelenâmesiyle itmâm edilir. Bu mukāvelenâmenin kontrol hey'etlerine arzı îcâb eder ve usûl-i müttehazesine tevfîkan fesh edilebilir.

Almanya'nın bu mahallî idâreleri kontrol usûlü, diğer hükûmetlerin hemen hepisinde bir olan: idâre hey'etlerinin kavânîn-i devlet ve nizâmât-ı hükûmete ri'âyet etmeleri lüzûmuna ve vazîfelerini kasden ihmâl etmemeleri gāyesine binâ'en tatbîk olunur.

Almanya nâhiyelerinin, nüfûs mikdârına göre adedi 6'dan 72'ye kadar değişen meclisleri vardır. Yirmi beş yaşını ikmâl etmiş olan, erkek ve kadın her Alman o nâhiyede 6 ay ikāmet etdiği ve başka bir sebeble men' edilmediği sûretde nâhiye meclisi a'zâsından olabilir, riyâsete de nâmzed gösterilir.

⋆⋆⋆⋆

Fakat Avrupa'dan bir den bire Amerika'ya atlarsak oranın hükûmât-ı müttehidesinde oldukça farklı ve bize garîb gelecek idâre teşkîlât ve zihniyetleri görürüz. Çünkü orada mahallî idâre usûlü, ittihâda dâhil müte'addid hükûmetlerin birinden diğerine bir çok teferru'ât ile hayli değişmekdedir. Mahallî idâre teşkîlâtı derecât i'tibârıyla şöyledir:

1- "Town" yani şehir; "Township" yahud kazâ, veya nâhiye;

2- "Burg" yahud kasaba, büyük karye;

3- Siteler

4- Kontluklar

Amerika Hükûmât-ı Müttehidesi'ni terkîb eden muhtelif hükûmetlerin usûl-i taksîmâtı arasındaki esâs farkı, ufak cüz'lere taksîmlerinde ve bir de "Town" yahud "Township"lerde ve en büyük cüz'lerin en küçük dâirelerin nisbî ehemmiyetlerinde görülür.

Amerika'da bir "Town" yahud "Township"in zirâ'î bir dâire ve bununla

برابر کوچوك شهرلری‌ده محتوی اولدیغی واوصاف مخصوصه‌سی ایله انکلتره‌نك « زراعی قضا » لرینه تقابل ایتدیکی قیده شایاندر .

فقط یوقاریده‌یازدیغمز درجاتك بعضلری شمال حکومتلرینده بعضلری‌ده جنوب حکومات مرکزیه‌سینده‌درلر . صوکرا بالفرض «یکی انکلتره» ده‌نیلنده «توون» دیمك اولان « قانتون » یعنی ناحیه تقسیمی جزؤ فرد اساسینی تشکیل ایده‌ر . « قونتلق » اك بویوکیدر . ناحیه‌لر یاخود « توون »لر بونلرك برر جزؤیدرلر. بو درجاتده مساحهٔ سطحیه فرق نظر دقته آلنمشدر .

ناحیه‌لرك جمعیت عمومیه‌لری واردر . انتخابه قادین ارکك ، شرائط قانونیه دائره‌سنده هر کس کیرر. جمعیت عمومیه برسنه ایچوندر، اکثریتی‌معاشسزدر. اك مهم مأمورلری « سه‌له‌قت‌من » دیدکلری ناحیه ممثللریدر . بونلرك عددی 3 دن 9 ه قادار دکیشیر . ناحیه املاکی اداره‌سندن ، تنظیفات وسائره‌دن مسئولدرلر .

ناحیه‌نك یکانه معاشلی مأموری ، کاتب عمومیسیدر .

محلی ادارهلر ، استقراض حدود و صلاحیتی و ویرکی طرحی مستثنا اولمق اوزره خارجك مراقبه‌سیندن همان بوتون سربستدرلر .

بو ذکر اولنان آوروپالی یاخود آمریقالی اصوللرك بوکونکی طوتوملری وجریانلرینده تعدیل و اصلاحه دوغرو دائما بر میلان کورولمکده‌در .

بو خصوصده مأخذمز اولان «شهرلر بین‌الملل برلکی» نشریاتندن «مختلف مملکتلرده بلدی اصوللر » اثر مهمینك شو پارچاسینی عیناً آلیورز :

« ... دنیانك هرهانکی بر مملکتندن زیاده متحدهٔ آمریقاده، محلی ادارهٔ اصولنك یکی انکشافی یر طوتمکده‌در . فی‌الحقیقه بونلرك برطاقمی محلی ادارهلرك دیکر خارجی شعبات ایله مناسباتدن‌زیاده، شهرلر حکومتی شکلنه انقلاب‌ایدیورلر. بونکله برابر ، بو صوك شکل اعتباریله‌حاصل اولان عمومی حرکت‌ایکی‌استقامتده تظاهر ایده‌ر ؛ بونلرك بری شهرلرك (یاخود آمریقالی تعبیریله « سیته » لرك) دولت مراقبه‌سینه قارشی داهابویوك بر استقلاله دوغرو کیتدیکی ، دیکری ایسه دولت مراقبه‌سینك زراعی ادارهٔ محلیه‌لر یاخود داهازیاده دولتك « سیته » لر خارج اولمق اوزره حکومت اداریه‌نك دولت انحصار عمومیسی آلتنه سوق شکلینده‌در . بوایکی حرکتك یکدیکرینه‌ضد استقامتلر آلدیغی ظن‌اولونورسه‌ده حقیقت حال بویله دکلدر ؛ بونلرك هرایکیسی‌ده قوتلی و صاغلام بر محلی ادارهٔ آلتینده جمعیت حیاتینك اهمیتی تلقین ایدن یکی بر اساس اوزرینه بنا ایدیلمکده‌درلر ؛ بو طرز تاقی ، اولجه خصوصی و شخصی تشبثلره بیرافیاه‌شر

beraber küçük şehirlerde muhtevî olduğu ve evsâf-ı mahsûsası ile İngiltere'nin "zirâ'î kazâ"larına tekābül etdiği kayda şâyândır.

Fakat yukarıda yazdığımız derecâtın bazıları şimâl hüküметlerinde bazıları da cenûb hükûmât-ı merkeziyyesindedirler. Sonra bi'l-farz "Yeni İngiltere" denilen "Town" demek olan "kanton" yani nâhiye taksîmi cüz'-i ferd esâsını teşkîl eder. "Kontluk" en büyüğüdür. Nâhiyeler yahud "Town"lar bunların birer cüz'üdürler. Bu derecâtda mesâha-i sathiye farkı nazar-ı dikkate alınmışdır.

Nâhiyelerin cem'iyet-i umûmiyyeleri vardır. İntihâba kadın erkek, şerâ'it-i kānûniyye dâiresinde herkes girer. Cem'iyet-i umûmiyye bir sene içindir. Ekseriyeti maâşsızdır. En mühim me'mûrları "celecat man" dedikleri nâhiye mümessilleridir. Bunların adedi 3'den 9'a kadar değişir. Nâhiye emlâkı idâresinden, tanzîfat ve sâireden mes'ûldürler.

Nâhiyenin yegâne maâşlı me'mûru, kâtib-i umûmîsidir.

Mahallî idâreler, istikrâz hudûd ve salâhiyeti ve vergi tarhı müstesnâ olmak üzere hâricin murâkabesinden hemen büsbütün serbestdirler.

Bu zikr olunan Avrupalı yahud Amerikalı usûllerin bugünkü tutumları ve cereyânlarında ta'dîl ve ıslâha doğru dâimâ bir meyelân görülmekdedir.

Bu husûsda me'hazımız olan "Şehirler Beyne'l-Milel Birliği" neşriyâtından "Muhtelif memleketlerde beledî usûller" eser-i mühiminin şu parçasını aynen alıyoruz:

"… Dünyanın her hangi bir memleketinden ziyâde Müttehide-i Amerika'da mahallî idâre usûlünün yeni inkişâfı yer tutmakdadır. Fi'l-hakīka bunların bir takımı mahallî idârelerin diğer hâricî şu'abât ile münâsebâtdan ziyâde şehirler hükûmeti şekline inkılâb ediyorlar. Bununla beraber, bu son şekil i'tibârıyla hâsıl olan umûmî hareket iki istikāmetde tezâhür eder; bunların biri şehirlerin (yahud Amerikalı ta'bîriyle "site"lerin) devlet murâkabesine karşı daha büyük bir istiklâle doğru gitdiği, diğeri ise devlet murâkebesinin zirâ'î idâre-i mahalliyeler yahud daha ziyâde devletin "site"ler hâric olmak üzere hükûmet-i idâriyyenin devlet inhisâr-ı umûmîsi altına sevki şeklindedir. Bu iki hareketin yek-diğerine zıd istikāmetler aldığı zannolunursa da hakīkat-i hâl böyle değildir; bunların her ikisi de kuvvetli ve sağlam bir mahallî idâre altında cem'iyet hayâtının ehemmiyetini telkīn eden yeni bir esâs üzerine binâ edilmekdedirler; bu tarz-ı telakki, evvelce husûsî ve şahsî teşebbüslere bırakılmış

اولان متنوع تعهدات و اجراآتك ، منفعت عموميه‌ده داخل اولديغی حالده ، جمله‌سينی شاملدر .

بونك اهميتی بردفعه تماميله ادراك واحاطه ايدلمجه ، كافی درجه واسع بر اراضی ايله اهاليسنی واك متخصص مأمورلری استخدام ايله خدمات لازمه‌يی ايفايه مساعد مالی منبعلری محتوی محلی بر حكومت صاحبی اولمق اساسی الده ايديلش اولور . بوعناصر و اركانه مالك اولدقدن صوكرا اونلرك فعاليتنی هيچ بركونه وصايت آلتينده تشويشه دوچار ايتمه‌ملیدر .

شوقدركه بونظريه وتمايل هريرده طوتونه‌ميان برفكردر . بالفرض متعدد ولايتلر آراسينده مشترك بويوك يوللر انشاآتی وباقيسی بو نوعدن اولديغی كبی تعليم و تربيه‌دده، قوة مركزيه‌نك صيقی برتفتيشی لازمدر . فرانسه بونك بر شكل تامنی كوسترر .

حفظصحت عموميه اداره‌سی بعض فكره كوره هرحالده محلی بروظيفه‌در ، فقط نظامات صحيه‌نك ادارهٔ عموميه ويا پوليس وظائفی جمله‌سيندن عد اولونديغی مملكتلرده بو وظيفه دوغرودن دوغرويه دولتك محلی ادارلرده‌كی مأمورلرينك نظارتينه مودوعدر .

نقط بونلر و غيرلری اساساً هپ ماليه مسئله‌سيدر . اليوم مركزی ويا عدم مركزی تشكيلاته متعلق تبدلاتی‌ده يينه مالی نقطهٔ نظردن كورمه‌ليدر .

دولتك ياخود حكومت مركزيه‌نك ناحيه‌لره نقدی معاونتلرده بولونماسی‌ده بو اساسی تعقيب ايددر . (رومانيا) ده « لوا و ناحيه اعتبار مالی صنديغی ـ كس ـ دو ـ قرددی ـ ديستريقتوئل ـ قومونال » عنوانلی بردولت مؤسسه‌سی ناحيه و ديكر مؤسسات رسميه و خصوصيه‌يه پارا اقراض ايددر ، فقط بو استقراضلرك استعمالی آنجق بلديه وطرق و معابر اصلاحاتينده جائز اولابيلير.

ايتالياده ناحيه‌لره ، قانوناً صورت صريحه‌ده معين احواله ، ياردم ايتمك ايچون خصوصی سرمايه‌سينی پوسته‌خانه‌لر تصرف صندقلری ومختلف بصيرت اجتماعيه صندقلری مودوعاتيله كفالت و تعهدات ديپوزيتولريندن وبرده استملاك بدلاتی ... الخدن حاصل ايتمش اولان «قاسا ـ ده‌پوزيتی ـ ئه‌پره‌ستيتی» اسملی مستقلاً اداره اولونور بر مؤسسه موجوددر . بو صندق ماليه و خزينه نظارتينه‌ملحق بر اداره مجلسی ايله اداره ايديلير .

يوقاريدنبری ويرديكمز معلومات ، ناحيه‌لرك خصوصيت و وظيفه حدودی ونوعی اعتباريله صلاحيتلری حقنده مجمل برفكر ويره‌رك اونلری اداره واحتياج نقطهٔ نظريندن تجسم ايتديرمكه كافيدر .

olan mütenevvi‘ ta‘ahhüdat ve icrâât›n, menfa‘at-i umûmiyyede dâhil olduğu hâlde, cümlesini şâmildir.

Bunun ehemmiyeti bir def‘a tamamıyla idrâk ve ihâta edilince, kâfî derece vâsi‘ bir arâzî ile ahâlîsini ve en mütehassıs me’mûrları istihdâm ile hidemât-ı lâzımeyi îfâya müsâ‘id mâlî menba‘ları muhtevî mahallî bir hükûmet sâhibi olmak esâsı elde edilmiş olur. Bu anâsır ve erkâna mâlik oldukdan sonra onların faâliyetini hiçbir gûne vesâyet altında teşvîşe dûçâr etmemelidir.

Şu kadar ki bu nazariye ve temâyül her yerde tutunamayan bir fikirdir. Bi’l-farz müte‘addid vilâyetler arasında müşterek büyük yollar inşââtı ve bakımı bu nev‘den olduğu gibi ta‘lîm ve terbiyede de kuvve-i merkeziyyenin sıkı bir teftîşi lâzımdır. Fransa bunun bir şekl-i tâmmını gösterir

Hıfz-ı sıhhat-ı umûmiyye idâresi bazı fikre göre her hâlde mahallî bir vazîfedir, fakat nizâmât-ı sıhhiyenin idâre-i umûmiyye veya polis vezâ’ifi cümlesinden addolunduğu memleketlerde bu vazîfe doğrudan doğruya devletin mahallî idârelerdeki me’mûrlarının nezâretine mevdû‘dur.

Fakat bunlar ve gayrıları esâsen hep mâliye mes’elesidir. El-yevm merkezî veya adem-i merkezî teşkîlâta müte‘allik tebeddülâtı da yine mâlî nokta-i nazardan görmelidir.

Devletin yahud hükûmet-i merkeziyyenin nâhiyelere nakdî mu‘âvenetlerde bulunması da bu esâsı ta‘kīb eder. Romanya’da “Livâ ve Nâhiye î‘tibâr Mâlî Sandığı –Kess – Dö Credy – Districtoel- Comunal” unvânlı bir devlet mü’essesesi nâhiye ve diğer mü’essesât-ı resmiyye ve husûsiyyeye para ikrâz eder, fakat bu istikrâzların istimâli ancak belediye ve turuk ve meâbir ıslâhâtında câiz olabilir.

İtalya’da nâhiyelere, kānûnen sûret-i sarîhada mu‘ayyen ahvâlde,yardım etmek için husûsî sermâyesini postahâneler tasarruf sandıkları ve muhtelif basîret-i ictimâ‘iyye sandıkları mevdû‘âtıyla kefâlet ve ta‘ahhüdât depozitolarından ve bir de istimlâk bedelâtı … ilh.den hâsıl etmiş olan “Casa – Depoziti - Epresiti” isimli müstakillen idâre olunur bir mü’essese mevcûddur. Bu sandık Mâliye ve Hazîne Nezâreti’ne mülhak bir idâre meclisi ile idâre edilir.

Yukarıdan beri verdiğimiz ma‘lûmât, nâhiyelerin husûsiyet ve vazîfe hudûdu ve nev‘i i‘tibârıyla salâhiyetleri hakkında mücmel bir fikir vererek onları idâre ve ihtiyâc nokta-i nazarından tecessüm etdirmeğe kâfîdir.

بوندن صوكرا بو تشكلاتى احاطه ايدەرك و طاقم طاقم طوپلیەرق قوتلر وحركتلرك توازننه ناظم وظيفەسينى ايفا ايدەن ولايتلرله داها اوتەسينده حكومت مركزيه مەقانيزمەسينى يكديكرينه ربط ايتمكه چاليشەجغز .

**

-42-

Bundan sonra bu teşkîlâtı ihâta ederek ve takım takım toplayarak kuvvetler ve hareketlerin tevâzününe nâzım vazîfesini îfâ eden vilâyetlerle daha ötesinde hükûmet-i merkeziyye mekanizmasını yek-diğerine rabt etmeğe çalışacağız.

تورکیاده اداری تشکیلات

« تفریق توی » نظریه‌سنه کوره ملغا عثمانلی ایمپراطورلغنده کی تشکیلاتك یعنی وقتیله نظارت دنیلن وکالتلرك وتالی تعضوانك اساسی ، منشائی وتاریخچه‌سی

1 — اداره میخانیزمه‌سی :

متنوع و قطعی احتیاجلری ایله بونلری ایفا و تأمینه خادم ذاتی واسطه‌لری آراسنده‌بویوك فرقلراولان انسانلرك خلقتلری ، جبلیتلری ، حتی‌مدافعهٔ نفسه‌بیله یارایاجق اعضادن‌محروم وجودلرینك تعضووتشکلی اعتباریله باشقا حیوانلر کیبی انفراد ساحه‌سنده دکیل ؛ جمعیت حالنده یاشامق احتیاج و استعدادیله یارادیلمش بر مخلوق اولدیغنه شبهه‌یوقدر . تاریخ شیمدی‌یه قادار حال انفراده ، جمعیت حدودی خارجنده یاشایابیلمش تك‌برانسانك وجودینه‌شهادت ایده‌مه‌یور . دیمك «جمعیت» حیاتی آدم اوغللری ایچین طبیعی بر احتیاج ، قطعی بر ضرورتدر .

بویوك اولسون ، کوچوك‌اولسون ، ولوبوبوحلك بر عائله شکلنده بولونسین ؛ « جمعیت دنیلنجه درحال خاطره ایکی [قوت] ، فعال و زنده ایکی [موجودیت] کلیر :

Türkiye'de idârî teşkîlât

"Tefrîk-i kuvâ" nazariyyesine göre mülgā Osmanlı İmparatorluğu'ndaki teşkîlâtın yani vaktiyle nezâret denilen vekâletlerin ve tâlî ta'azzuvâtın esâsı, menşe'i ve târihçesi

1- İdâre mekanizması:

Mütenevvi' ve kat'î ihtiyâcları ile bunları îfâ ve te'mîne hâdim zâtî vâsıtaları arasında büyük farklar olan insanların hilkatleri, cibiliyetleri, hattâ müdâfa'a-i nefse bile yarayacak a'zâdan mahrûm vücûdlarının ta'azzuv ve teşekkülü i'tibârıyla başka hayvanlar gibi infirâd sâhasında değil; cem'iyet hâlinde yaşamak ihtiyâc ve isti'dâdıyla yaradılmış bir mahlûk olduğuna şübhe yokdur. Târih şimdiye kadar hâl-i infirâdda, cem'iyet hudûdu hâricinde yaşayabilmiş tek bir insanın vücûduna şehâdet edemiyor. Demek cem'iyet hayâtı âdemoğulları için tabî'î bir ihtiyâc, kat'î bir zarûretdir.

Büyük olsun, küçük olsun, velev büyücek bir aile şeklinde bulunsun; "cem'iyet denilince derhâl hâtıra iki [kuvvet], faâl ve zinde iki [mevcûdiyet] gelir:

1 ـ اداره ایده‌نلر [حکومت عضولری] ـ Les gouvernements

2 ـ اداره اولونانلر [خلق ، افرادملت] ـ Les gOuvernés

بو ایکی قوتك ایکیسی‌ده مادی اولدیغی حالده هیئت مجموعه‌لری اعتباریله ایکیسی‌ده بره‌ر شخص معنویدر .

فقط شوراسنی أیی بیلمك لازمدرکه : بو قوتلرده اصل اولان ایکنجیسیدر ، برنجیسی اوندن مقتبسدر . ناصیلکه : کونش و قمر ؛ عالمی آیدینلاتیجی بره‌ر جسم اولدقلری حالده برنجیسی (مضی‌بالذات)در. ایکنجیسی اوندن آلدیغی ضیایی (نور) حالنده عکس ایتدیردیکی جهتله بر آیدیناق منبعی عد ایدلمکده‌در .

فی‌الحقیقه: افراد ؛ حکومت ایچین دکیل؛ حکومت افراد ایچین‌در یعنی ایکنجینك احتیاجی برنجیی دوغورمشدر .

طائفه ، قبیله ، عشیرت ، قومیت ، نهایت ملت حالنده یاشایان جمعیتلرك کافه‌سنده بو ایکی قوت موجوددر . آنجاق ابتدائی، غیرمدنی اولانلرده بو قوتلر ضعیف وبسیط و مدنی، مترقی، متکامل‌بولونانلرده ایسه متوسع ، متعالی ، متشتت بر ماهیتده‌در . بو ایکی قوتك امتزاج و اتحادندن‌متشکل هیئت معنویه « دولت » مفهومنك معنای حقیقیسنی افاده ایدر .

ابتدائی ، غیر مدنی جمعیتلرده بوایکی قوتك بربرلرینه قارشی‌اولان (حق) ، (وظیفه) لری بالطبع تثبیت وتفریق ایدیلهدیکندن‌ظاهرده [حکومت] نامنه بر رئیسدن ، بر بکدن باشقا بر شی‌کوریلهمز [*] .

---

[*] تاریخه وتاریخدن دائما فضله امنیتله منطقه استناداً ادعا ایده‌بیلیرزکه: مطلقه ، مشروطه ، جمهوریه نامیله اوچ شکلی بولونان حکومتلرك آك‌آسکیسی، آك طبیعیسی [جمهوریت] در .

حکمدارلق ، قرالق ، ایمپراطورلق ، سلطانلق . . صوکرادن میدانه کلمش ، مشروع اولمایارق جمهوریتدن استحاله ایلهمشدر ، چونکه : آك آسکی

1- İdâre edenler [hükûmet uzuvları] Les gouvernements

2- İdâre olunanlar [halk, efrâd-ı millet] Les gouvernes

Bu iki kuvvetin ikisi de mâddî olduğu hâlde hey'et-i mecmû'aları i'tibâriyla ikisi de birer şahs-ı manevîdir.

Fakat şurasını iyi bilmek lâzımdır ki: bu kuvvetlerde asıl olan ikincisidir, birincisi ondan muktebesdir. Nasıl ki; güneş ve kamer; âlemi aydınlatıcı birer cisim oldukları hâlde birincisi (madâ bi'z-zât)dır. İkincisi ondan aldığı ziyâyı (nûr) hâlinde aks etdirdiği cihetle bir aydınlık menba'ı addedilmekdedir.

Fi'l-hakīka efrâd; hükûmet için değil; hükûmet efrâd içindir. Yani ikincinin ihtiyâcı birinciyi doğurmuşdur.

Tâife, kabîle, aşîret, kavmiyet, nihâyet millet hâlinde yaşanan cem'iyetlerin kâffesinde bu iki kuvvet mevcûddur. Ancak ibtidâî, gayr-ı medenî olanlarda bu kuvvetler za'îf ve basît ve medenî, müterakki, mütekâmil bulunanlarda ise mütevessi', müteâlî, müteşettit bir mahiyetdedir. Bu iki kuvvetin imtizâc ve ittihâdından müteşekkil hey'et-i maneviyye "devlet" mefhûmunun mana-yı hakīkīsini ifâde eder.

İbtidâî, gayr-ı medenî cem'iyetlerde bu iki kuvvetin birbirlerine karşı olan hak, vazifeleri bi't-tab' tesbît ve tefrîk edilmediğinden zâhirde hükûmet nâmına bir reîsden, bir beyden başka bir şey görülemez. [*]

---

[*] Târihe ve târihden daha fazla emniyetle mantıka istinâden iddiâ edebiliriz ki: mutlaka, meşrûta, cumhûriye nâmıyla üç şekli bulunan hükûmetlerin en eskisi, en tabî'îsi cumhûriyetdir.

Hükümdârlık, krallık, imparatorluk, sultânlık... sonrada meydâna gelmiş, meşrû' olmayarak cumhûriyetden istihâle eylemişdir, çünkü en eski

افراد جمعیت ایسه ؛ او بکدن ، او پرنسدن صادر اولان امرلری کور کورینه قبول و اجرایه مأمور بر (سورو) دن عبارتدر .

قرون اولاده ـ اسکی یونانلیلر و بعضاً ده رومالیلر مستثنا اولمق اوزره ـ حتی معظم مصرلیلر و مدیه‌لیلر [اسکی ایرانلیلر] دخی داخل اولدیغی حالده بوتون حکومتلر ، جمعیتلرهپ مونارشی (Monarchie) و هیچ اولمازسه ؛ اولیغارشی (Oligarchie) [*] حالنده ایدیلر .

یالکیز قرون اولاده دکیل ؛ قرون وسطاده ده ، داها دوغروسی بوندن [150] سنه أولنه کلنجه یه قادار ـ اسویچره و انکلتره مستثنا اولارق ـ آوروپا و آسیاده کی حکومتلرده هپ بویله ایدی .

بینه تکرار ایده‌لم که : بویله حکومتلرده [اداره ایده‌نلر] ایله [اداره ایدیلنلر] ك قوتلری ، وظیفه‌لری تفریق و تعیین ایدیله‌مه‌مش و بونك نتیجه‌سی اولارق اداری جهاز و تشکیلات وجوده کله‌مه‌مش اولدیغندن بوتون [قوی = قوا] حکمدارك شخصیت مادیه و معنویه‌سنده تمرکز ایدر ، اداره میخانیزمه‌سی یالکیز برأل واسطه‌سیله ایشلردی

انسانلر ؛ عائلوی حیاتدن (سمیه) ، (قبیله) حیاتنه انتقال ایله‌دکاری زمان مشترك و عمومی ایشلرینه باقمق اوزره ایچلرندن برینی کندینه (رئیس) انتخاب ایلهمك مجبوریتنی حس ایتمشلر و بویله یاپمشلردر . بو رئیس وفات ایدنجه ویا کندی آرزوسیله ویا افرادك استقالیله موقعندن چکیلنجه سمیه‌نك ایلری کانلری طوپلانوب و آرالرنده باشقا برینی سچوب رئیس یاپارلردی . هرناصیلسه بورئیسلردن برینك ریاست مقامنی قیدحیات ساحه‌سی داخلنده نفسنه حصر ایتمه‌سی و اولاد وانجالنی او مقامه نامزد قطعی و وارث رسمی اولارق جماعته قبول ایتدیرمسی یوزندن ادارهٔ مطلقه‌لر دوغمشدر . و داها صوکرادہ بوندن مشروطی حکومتلر تولد ایلمشدر . دیمك اولیورکه : شاهلر ، پادشاهلر ، قرالار ، ایمپراطورلر هپ اویله غاصب و متحکم بابالرك طورونلریدر .

[*] مونارشی ؛ شخص واحدك [حکمدار مطلق] حکمرانیسی ، اولیغارشی ایسه ؛ افراد قلیله‌نك یعنی حکمدارك اطرافنه طوپلانمش برطاقم متعصبص ، متجاوز اشخاصك حکمدار نامنه خلق تسلطاً اداره‌سی دیمکدر .

Efrâd-ı cem'iyet ise; o beyden, o prensden sâdır olan emirleri körükörüne kabûl ve icrâya me'mûr bir (sürü)den ibâretdir.

Kurûn-ı ûlâda – Eski Yunanlılar ve ba'zen de Romalılar müstesnâ olmak üzere- hattâ mu'azzam Mısırlılar ve Medyeliler [eski İranlılar] dahi dâhil olduğu hâlde bütün hükûmetler, cem'iyetler hep monarşi –Monachie ve hiç olmazsa; oligarşi (oligarchie)[*] hâlinde idiler.

Yalnız kurûn-ı ûlâda değil; kurûn-ı vüstâda da, daha doğrusu bundan 150 sene evveline gelinceye kadar –İsviçre ve İngiltere müstesnâ olarak- Avrupa ve Asya'daki hükûmetler de hep böyleydi.

Yine tekrâr edelim ki: böyle hükûmetlerde [idâre edenler] ile [idâre edilenler]in kuvvetleri, vazîfeleri tefrîk ve ta'yîn edilememiş ve bunun neticesi olarak idârî cihâz ve teşkîlât vücûda gelememiş olduğundan bütün [kuvâ] hükümdârın şahsiyet-i mâddiyye ve maneviyyesinde temerküz eder, idâre mekanizması yalnız bir el vâsıtasıyla işlerdi.

---

insanlar; ailevî hayâtdan (semiyye), (kabîle) hayâtına intikāl eyledikleri zaman müşterek ve umûmî işlerine bakmak üzere içlerinden birini kendine reîs intihâb eylemek mecbûriyetini hissetmişler ve böyle yapmışlardır. Bu reîs vefât edince veya kendi arzusuyla veya efrâdın istiskāliyle mevki'inden çekilince semiyyenin ileri gelenleri toplanıp ve aralarında başka birini seçip reîs yaparlardı. Her nasılsa bu reîslerden birinin riyâset makāmını kayd-ı hayât sâhası dâhilinde nefsine hasr etmesi ve evlâd ve encâlinio makāma nâmzed-i kat'î ve vâris-i resmî olarak cemâ'ate kabûl etdirmesi yüzünden idâre-i mutlakalar doğmuşdur. Ve daha sonra da bundan meşrûtî hükûmetler tevellüd eylemişdir. Demek oluyor ki: şâhlar, pâdişâhlar, krallar, imparatorlar hep öyle gāsıb ve mütehakkım babaların torunlarıdır.

[*] Monarşi; şahs-ı vâhidin [hükümdâr-ı mutlakın] hükümrânîsi, oligarşi ise; efrâd-ı kalîlenin yani hükümdârın etrâfına toplanmış bir takım mütebasbıs, mütecâviz eşhâsın hükümdâr nâmına halkı tasallutan idâresi demekdir.

بوده‌پك طبیعی ایدی . چونکه : اساساً اداری ، حقوقی ، اقتصادی ، اجتماعی معاملات ومناسبات ایچین قواعد مخصوصه موضوع دکیلدی ـ که: هرقاعده‌نك تطبیقی ایچین دائمی مأمورلر، دائره‌لر ، مستشارلر، ناظرلر [وکیللر] موجود اولابیلسین ! بوتون دونیاده اداری تشکیلاتك میخانیزمه‌سی آنجاق کچن عصرك ابتدالرنده قورولمغه باشلامش ، قوای عمومیه وظیفه‌لرك نوع وشکلنه وماهیتنه کوره تفریق وتوزیع اولونمشدر وتدریجاً بوکونکی حال مکملیته کلمشدر .

بونك ایچیندرکه : بوکون « دولت » دینلنجه : تشکیلاته مظهر ، یعنی قوای متشکله‌یه ـ (Pouvo irsconstitués) مالك [*] (ملت) مفهومی ـ تجلی ایتمکده‌در .

یوقسه ؛ هرقوم ، هرملت ؛ دولت شکلنی حائز دکیلدر . مثلا : بوکون مالاً زنکین، فکراً مترقی برموسوی ملتی وارسه‌ده برموسوی دولتی یوقدر. زیرا موسویلر قوای متشکله‌یه مالك دکیلدر. هندقوملری، افریقانك ـ اجنبی حکمنده بولونمیان برچوق مستقل جمعیتلری ده بویله‌در.

کذا ، عرق ، لسان ، عادات و بلکه‌ده منشاء اعتبارلریله بویوك برملت اولدقلرینه شبهه اولمایان (ایتالیانلر) دخی بوندن برعصر اولنه کلنجه‌یه قادار متعدد حکومتلره ، سیاسی و شکللری بربرندن فرقلی برچوق زمره‌لره آیرلدقلری جهتله اوزمانلر عمومی بر (ایتالیان دولتی) یوقدی ، کوچوك کوچوك ایتالیان دولتلری واردی . فقط بوکون متکامل بر (ایتالیان دولتی) موجوددر .

* * *

[*] قوای متشکله‌دن مقصد : قوهٔ تشریعیه‌ایله قوهٔ اجرائیه‌نك هیئت مجموعه‌سیدر.

Bu da pek tabî'î idi. Çünkü: Esâsen idârî, hukūkī, iktisâdî, ictimâ'î mu'âmelât ve münâsebât için kavâ'id-i mahsûsa mevzû' değildi ki: her kaidenin tatbîki için dâimî me'mûrlar, dâireler, müsteşârlar, nâzırlar [vekîller] mevcûd olabilsin! Bütün dünyada idârî teşkîlâtın mekanizması ancak geçen asrın ibtidâlarında kurulmağa başlamış, kuvâ-yı umûmiyye vazîfelerin nev' ve şekline ve mâhiyetine göre tefrîk ve tevzî' olunmuşdur ve tedrîcen bugünkü hâl-i mükemmeliyete gelmişdir.

Bunun içindir ki: Bugün devlet denilince: teşkîlâta mazhar yani kuvâ-yı müteşekkileye (Pouvo irsconstitues) mâlik [*] millet mefhûmu- tecellî etmekdedir.

Yoksa; her kavim, her millet; devlet şeklini hâ'iz değildir. Meselâ bugün mâlen zengin, fikren müterakkī bir Musevî milleti varsa da bir Musevî devleti yokdur. Zirâ Musevîler kuvâ-yı müteşekkileye mâlik değildir. Hind kavimleri, Afrika'nın –ecnebî hükmünde bulunmayan bir çok müstakil cem'iyetleri de böyledir.

Kezâ, ırk, lisân, âdât ve belkī de menşe' i'tibârlarıyla büyük bir millet olduklarına şübhe olmayan İtalyanlar dahi bundan bir asır evveline gelinceye kadar müte'addid hükûmetlere, siyâsî ve şekilleri birbirinden farklı bir çok zümrelere ayrıldıkları cihetle o zamanlar umûmî bir İtalyan Devleti yokdu, küçük küçük İtalyan devletleri vardı. Fakat bugün mütekâmil bir İtalyan Devleti mevcûddur.

---

[*] Kuvâ-yı müteşekkileden maksad; kuvve-i teşrî'iyye ile kuvve-i icrâiyyenin hey'et-i mecmû'asıdır.

2 . — عثمانلی ایمپراطورلغنده اداری تشکیلات ناصیل باشلادی؟

اسکی زمانلرده آنادولوده اوطوران تورکلر ، اوغوز تورکاری حکمدارلرینك جد اعلاسنه نسبتله [سلجوق تورکلری] عنوانی طاشیدقلری زمان ، چوق وقتلر ـ منتظم و متکامل دکیلسه‌ده ایچه دوزگون ـ برتشکیلاته مالك ایدیلر. سلجوق حکمدارلرینك وزیرلری، مشاورلری اولدیغی کبی ، بویوك ایشلرك حل و فصللری ایچین (دیوانلری) ، محدود دخی اولسه ؛ بعضی دائره‌لری ، مأمورلری ، برچوق یرلرده قاضیلری [حاکملری]، اکثریا محلی اشرافندن انتخاب ایدیلیش ایالت بکلری واردی .

فقط صوکرالری کوتو براداره اثری اولارق تشکیلات ماکنه‌سنه سقطاق عارض اولمسندن و هله اوتەدن بری موجود اولان [عدم مرکزیت] — Decentralisation اصولنك سؤ استعماله اوغراتیلماسندن دولایی ایالت بکلری ، علی‌الخصوص اوچ بکلری‌باشلی باشلرینه بردرحکمدار ایمشلر کبی حرکتده‌بولونارق مرکزی‌طانیمازلردی. بو سببله وهله خارجی تضییق تأثیراتیله‌سلجوق حکومتی هیئت‌عمومیه‌سی اعتباریله انقراض اوچورومنه دوغری یووارلانمغه باشلادی .

نهایت موغوللرك مداخله و صولتیله سلجوق خاندانی اورتادن قالقدی ، مرکزده‌کی ، قونیه‌ده‌کی تشکیلات داغیلدی . هر ایالت بکی کندی اداره‌سی آلتنده‌کی یرده استقلالنی اعلان ایله‌دی. بوندن صوکرا (سلجوق) نامی اوزونیلارق آنادولو تورکلری کندی بکلرینك ناملرینه اضافتله مثلا : [عثمانلی تورکلری]، [قارامان تورکلری] ،

2- Osmanlı İmparatorluğu'nda idâre teşkîlât nasıl başladı?

Eski zamanlarda Anadolu'da oturan Türkler, Oğuz Türkleri hükümdârlarının cedd-i a'lâsına nisbetle [Selçuk Türkleri] unvânını taşıdıkları zaman, çok vakitler –muntazam ve mütekâmil değilse de epeyce düzgün- bir teşkîlâta mâlik idiler. Selçuk hükümdârlarının vezîrleri, müşâvirleri olduğu gibi, büyük işlerin hall ü faslları için dîvânları, mahdûd dahi olsa; bazı dâireleri, me'mûrları, bir çok yerlerde kādîları [hâkimleri], ekseriyâ mahallî eşrâfından intihâb edilmiş eyâlet beyleri vardı.

Fakat sonraları kötü bir idâre eseri olarak teşkîlât makinesine sakatlık ârız olmasından ve hele öteden beri mevcûd olan [adem-i merkeziyet] –Lecentralisation- usûlünün sûistimâle uğratılmasından dolayı eyâlet beyleri, ale'l-husûs uç beyleri başlı başlarına birer hükümdâr imişler gibi hareketde bulunarak merkezî tanımazlardı. Bu sebeble ve hele hârici tazyîk te'sîrâtıyla Selçuk Hükûmeti hey'et-i umûmiyyesi i'tibârıyla inkırâz uçurumuna doğru yuvarlanmağa başladı.

Nihâyet Moğolların müdâhale ve savletiyle Selçuk hânedânı ortadan kalkdı, merkezdeki, Konya'daki teşkîlât dağıldı. Her eyâlet beyi kendi idâresi altındaki yerde istiklâlini i'lân eyledi. Bundan sonra Selçuk nâmı unutularak Anadolu Türkleri kendi beylerinin nâmlarına izâfetle meselâ: Osmanlı Türkleri, Karaman Türkleri

[اسفندیار تورکلری] ، [قارا عیسالی تورکلری] . . . کبی اسملر آلدیلر .

شوحالده آنادولوده بر تورك دولتی [*] قالمادی ؛ اونك یرنده قوای متشکله‌دن محروم کوچوك کوچوك بر طاقم [تورك بکلکلری] تورەدی . أوت ؛ صاییلری بر دوزینه‌یی کچن بو بکلر هرنه‌قادار عینی وطنك مختلف ایللرنده‌استقلاللرینی اعلان ایتدیلرسه‌ده هیچ‌بری سلجوق حکومتنك ـ ولو ناقص اولسون ـ تشکیلاتنی اخذ و تطبیقه موفق اولامادی . بوده طبیعی‌ایدی . چونکه : تشکیلات یاپابیلمك ایچین یتیشمش عضولره ، عنصرلره احتیاج واردر . یکی تشکل ایده‌ن جمعیتلرده بو اعضا و عناصر مفقوددر . برده‌علی‌العجله تعضو ایده‌ن ، اطرافندن ، حدودلرندن‌هنوز أمین‌اولامایان بوقبیل کوچوك‌حکومتلرده مکمل داخلی تشکیلاتەده پك‌اوقادار احتیاچ یوقدر ، شویله‌که : انسان چوجوق‌ایکن ناصیل‌احتیاجی ، وظائفی بسیط ، مصرفی محدوداولوب بویودکجه بو احتیاجات ، بو وظائف و مصارف او نسبتده آرتارسه ؛ یکی قورولان سیاسی هیئتلرده ، حکومتلرده دخی ـ تأسس و تحفظ قیدلرندن باشقا ـ برشیله اوغراشیلەماز .

بونلری‌زمان، مکان، احتیاج، ایجاب‌حال [تعضو]ه سوق‌ایلر.[**] حتی بونلرك ایچنده الکجسور وأك عقلیسی اولان وقره‌جه‌حصار، سکود ، یکیشهر ، بیله‌جك منطقه‌لرینی حوضهٔ استقلال اتخاذ ایده‌ن

---

[*] « دولت ؛ بر قانون آلتنده مجتمع و اوقانونی اجرایه مأمور برحکومته تابع اولوب عادات و حسیاتی و منافع عمومیه و مشترکه‌سی بر اولمق جهتیله هیئت واحدهٔ ملیه تشکیل‌ایده‌ن افراددرکه : مجموعی‌بر شخص معنوی عد اولونور . »
ـ حسن فهمی پاشا ـ حقوق دول ـ ص : 48 .

[**] تعضو؛ وظائف‌حیاتیه‌سندن چوغی‌ارادەواختیاری‌خارجنده‌وقوعبولان ذی حیات بروجود دیمکدر .

İsfendiyar Türkleri, Karaisalı Türkleri… gibi isimler aldılar.

Şu hâlde Anadolu'da bir Türk Devleti [*] kalmadı; onun yerinde kuvâyı müteşekkileden mahrûm küçük küçük bir takım Türk beylikleri türedi. Evet; sayıları bir düzineyi geçen bu beyler her ne kadar aynı vatanın muhtelif illerinde istiklâllerini ilan etdilerse de hiçbiri Selçuk Hükûmeti'nin –velev nâkıs olsun- teşkîlâtını ahz ve tatbîka muvaffak olamadı. Bu da tabî'î idi. Çünkü: teşkîlât yapabilmek için yetişmiş uzuvlara, unsurlara ihtiyâc vardır. Yeni teşekkül eden cem'iyetlerde bu a'zâ ve anâsır mefkūddur. Bir de ale'l-acele ta'azzuv eden, etrâfından, hudûdlarından henüz emin olamayan bu kābil küçük hükûmetlerde mükemmel dâhilî teşkîlâta da pek o kadar ihtiyâc yokdur. Şöyle ki: insan çocuk iken nasıl ihtiyâcı, vezâ'ifi basît, masrafı mahdûd olup büyüdükçe bu ihtiyâcât, bu vezâ'if ve masârıf o nisbetde artarsa; yeni kurulan siyâsî hey'etlerde, hükûmetlerde dahi –te'essüs ve tahaffuz kaydlarından başka- bir şeyle uğraşılamaz.

Bunları zaman, mekân, ihtiyâc, îcâb-ı hâl [ta'azzuv]a sevk eyler. [**]

Hattâ bunların içinde en cesûr ve en akıllısı olan ve Karacahisar, Söğüd, Yenişehir, Bilecik mıntıkalarını havza-i istiklâl ittihâz eden

---

[*] "Devlet; bir kānûn altında müctemi' ve o kānûnu icrâya me'mûr bir hükûmete tâbi' olup âdât ve hissiyâtı ve menâfi'-i umûmiyye ve müşterekesi bir olmak cihetiyle hey'et-i vâhide-i milliye teşkîl eden efrâddır ki: mecmû'u bir şahs-ı manevî addolunur."

Hasan Fehmi Paşa- Hukūk Düvel- s.48

[**] Ta'azzuv; vezâ'if-i hayâtiyyesinden çoğu irâde ve ihtiyârı hâricinde vukū' bulan zî-hayât bir vücûd demekdir.

[عثمان‌بك]بيله بكلكنى رسماً اعلان ايتدكدن اوزاون بش سنه كچديكدن صوكرا آنجاق بسيط برصورتده حكومت تشكيلاتى وجوده كتيره بيلمش ايدى .

أوت ؛ تاريخ بزه كوسته‌رييورکه : عثمان بكك [آچه‌قوجه ، قوكور آلپ ، صمصه چاووش ، عبدالرحمن غازى ، آچه‌بك ، كوسه ميخال ... كبى برچوق امراسى، رفقاسى، عقل كهياسى واردى. فقط بونلرك هيچ‌برى ديكرندن ممتاز ، هيچ‌برى معين ودائمى بروظيفه ايله مكلف دكيلدى. آردى آرا سى كسيلمه‌ين محاربه‌لرده عثمان‌غازى بوبكلردن ديله‌ديكنى تعرضى ويا تجاوزى حركتلرده بولونه‌جق جزؤتاملرمقوماندان تعيين ايلردى . حرب بيتنجه هركس غنيمت حصه‌سنى آلارق اوينه، كوينه چكيليردى . چونكه : اوزمانلر امارت مركزنده ، مستمر و مستقر دائره‌لر ، اداره مأمورلرى Administrateurs ، نه‌ده ديوان ومجلسلر واردى . يالكيز عثمان‌بك شرعى وحقوقى ايشلرك حل و تسويه‌سنى ـ ديانت عالملرندن اولان ـ قائن پدرى [اده‌بالى] ايله [طورسون فقيه] ه حواله ايده‌ردى .

كنديسى اكثريا ـ آرقاسنده برايكى آدام بولوندينى وقلينجى حمائل وارى بوينه آصيلى اولديغى حالده چارشى وپازارلرى ، سوقاقلرى دولاشير ، تصادف ايلديكى منازعه ومشاجره‌لرى (عرف وعادت) [*] دستورينه كوره حل وفصل ايلردى .

بينه بواساس دائره‌سنده اشيايه نرخ قور ، مراجعت ايده‌نلرى

---

[*] « قانون موجود اولمديغى زمانلرده بيله معاملات ناسك صورت جريانى حقنده هركسجه ويا ازبانجه معروف اصوللرنأسس ايله‌مشدركه : بويله امراولى الامر اولمايارق سوق مصلحتله كنديلكندن ، موافقت ضمنيهٔ عامه ايله تأسس ايده‌ن قواعد حقوقيه‌يه (عرف وعادت) ديئيلير . »

ـ حقوق اداره ـ اسماعيل حقى بك ـ ص 7

4

[Osman Bey] bile beyliğini resmen i'lân etdikden on on beş sene geçdikden sonra ancak basît bir sûretde hükûmet teşkîlâtı vücûda getirebilmiş idi.

Evet; târih bize gösteriyor ki: Osman Bey'in [Akçakoca, Konur Alp, Samsa Çavuş,Abdurrahman Gāzi, Âçe Bey, Köse Mihal… gibi bir çok ümerâsı, rüfekāsı, akıl kahyâsı vardı. Fakat bunların hiç biri diğerinden mümtâz, hiç biri muayyin ve dâimî bir vazîfe ile mükellef değildi. Ardı arası kesilmeyen muhârebelerde Osman Gāzi bu beylerden dilediğini ta'arruzî veya tecâvüzî hareketlerde bulunacak cüz'-i tâmlara kumandan ta'yîn eylerdi. Harb bitince herkes ganimet hissesini alarak evine, köyüne çekilirdi. Çünkü o zamanlar emâret merkezinde, müstemir ve müstakar dâireler, idâre me'mûrları –administrateurs-, ne de dîvân ve meclisler vardı. Yalnız Osman Bey şer'î ve hukūkī işlerin hal ve tesviyesini- diyânet âlimlerinden olan- kainpederi Edebali ile Dursun Fakih'e havâle ederdi.

Kendisi ekseriyâ –arkasında bir iki adam bulunduğu ve kılıncı hamâilvârî boynuna asılı olduğu hâlde çarşı ve pazarları, sokakları dolaşır, tesâdüf eylediği münâza'a ve müşâcereleri (örf ve âdet) [*] düstûruna göre hall ü fasl eylerdi.

Yine bu esâs dâiresinde eşyâya narh koy, mürâca'at edenleri

---

[*] "Kānûn mevcûd olmadığı zamanlarda bile mu'âmelât-ı nâssın sûret-i cereyânı hakkında herkesce veya erbâbınca ma'rûf usûller te'essüs eylemişdir ki: böyle emr-i ûlü'l-emr olmayarak sevk-i maslahatla kendiğilinden, muvâfakat-ı zımniye-i âmme ile te'essüs eden kavâ'id-i hukūkiyyeye (örf ve âdet) denilir." Hukūk-ı İdâre- İsmail Hakkı Bey- s. 7

بالذات دیکلر ، تماماً قاوزایه‌مدینی ویا تحقیقنه لزوم کوردیکی ایشلری حاضر بولونان بکلردن ، آلپلردن هر هانکی برینه تودیع و سپارش ایده‌ردی . فقط $\frac{710}{1310}$ دن صوکرا بعض کوچوك تشکیلاته راست‌کلیورز . مثلا : (سکود) ، (قره‌جه حصار) ، (یکیشهر) کبی بعض معتنا یرلرده ـ معاشی ، اجرتی ، علوفه‌سی محلی اهالیسی طرفندن تسویه اولنمق اوزره ـ بره‌ر (صوباشی = سؤباشی) یعنی انضباط و آسایش مأموری ، عشر شرعینك جبایتی ایچین موظف متسلملر ، ینه بعض یرلرده ـ ملکیه واداره مأمورلغی وظیفه‌سنی دخی علاوةً کوره‌ن حاکم منفردلر ، یعنی قاضیلر کوریبیورز .

ایشته عثمانلی امارتنده اداره تشکیلاتنك ایلك تمل طاشی بوصورتله آتیلدی . هله [$\frac{721}{1320}$] دن صوکرا عثمان بك دوچار اولدیغی [نقریس] علتندن دولایی آرتیق بالذات حربلره کیده‌مز ، عسکری وانضباط ایشلریله اوغراشاماز ، سوققلری دولاشامازدی . بناءً علیه : عسکرلکه ، جهاده ، جنکه عائد وظیفه‌لری کوچوك اوغلی جسور اورخان بکه تودیع ایلدیکی کبی اداری ، اجتماعی ، عرفی ایشلرندن دولایی مراجعت ایدن خلقك امورینی‌ده بویوك اوغلی اولوب دائماً کتاب مطالعه‌سیله مشغول بولونان [علی بکه ـ علاءالدین پاشایه] [*] حواله ایلردی . [**]

---

[*] (پاشا) تورکجه برکلمه‌در . بعضیلری بونك (وزیر) معناسنه‌اولارق فارسی [پای‌شاه] دن محرف اولدیغنی ادعا ایده‌رلرسه‌ده ، دوغری دکیلدر . چونکه أك أسکی تاریخلرك شهادتیله ثابتدرکه : تورکارده أوك أك بویوك اوغلنه [باش آغا] دینیلیردی . [پاشا] نك بوندن محرف ومخفف اولمسی داها چوق محتملدر .

[**] « ایالتك کافهٔ امورملکیه وعرفیه‌سی شهزاده علاءالدین پاشانك رأی صائبی ومواد حربیه وعسکریه خصوصلری دخی دیکر شهزاده اورخان غازینك فکر ثاقبی ایله حکم واجرا اولونوردی . »

خیرالله افندی تاریخی ـ ج : 2 ، ص : 76 .

bi'z-zât dinler, tamâmen kavrayamadığı veya tahkīkine lüzûm gördüğü işleri hâzır bulunan beylerden, alplerden her hangi birine tevdî' ve sipâriş ederdi. Fakat 710/1310'dan sonra bazı küçük teşkîlâta rast geliyoruz. Meselâ; Söğüd, Karacahisar, Yenişehir gibi bazı mutenâ yerlerde –maâşı, ücreti, ulûfesi mahallî ahâlîsi tarafından tesviye olunmak üzere- birer (subaşı) yani inzibât ve âsâyiş me'mûru, öşr-i şer'îinin cibâyeti için muvazzaf mütesellimler,yine bazı yerlerde – mülkiye ve idâre me'mûrluğu vazîfesini dahi ilâveten gören hâkim-i münferidler, yani kādîlar görüyoruz.

İşte Osmanlı Emâreti'nde idâre teşkîlâtının ilk temel taşı bu sûretle atıldı. Hele 720/1320'den sonra Osman Bey dûçâr olduğu [nıkris] illetinden dolayı artık bi'z-zât harblere gidemez, askerî ve inzibât işleriyle uğraşamaz, sokakları dolaşamazdı. Binâ'enaleyh askerliğe, cihâda, cenge âid vazîfeleri küçük oğlu cesûr Orhan Bey'e tevdî' eylediği gibi idârî, ictimâ'î, örfî işlerinden dolayı mürâca'at eden halkın umûrunu da büyük oğlu olup dâimâ kitâb mütâla'asıyla meşgūl bulunan [Ali Bey'e-Alaaddin Paşa'ya] [*] havâle eylerdi. [**]

---

[*] (Paşa) Türkçe bir kelimedir. Bazıları bunun (vezîr) manasına olarak Fârisî [pay-şâh]dan muharref olduğunu iddiâ ederlerse de doğru değildir. Çünkü en eski târihlerin şehâdetiyle sâbitdir ki: Türklerde evin en büyük oğluna [baş ağa] denilirdi. [Paşa]nın bundan muharref ve muhaffef olması daha çok muhtemeldir.

[**] "Eyâletin kâffe-i umûr-ı mülkiyye ve örfiyyesi Şehzâde Alaaddin Paşa'nın re'y-i sâibi ve mevâdd-ı harbiyye ve askeriyye husûsları dahi diğer Şehzâde Orhan Gāzi'nin fikr-i sâkıbı ile hüküm ve icrâ olunurdu." Hayrullah Efendi Târihi, C. 2, s. 76

دیمك $\frac{740}{1320}$ دن اعتباراً عثمانلی امارتنده قوای عمومیه: بری [عسکری]، دیکری (اداری واجتماعی) اولمق ایکی قطبده تمرکز ایتمکه باشلامش اولدیغی کبی شرعی وحقوقی مواددہ عثمان بکك قائن باباسی طرفندن رؤیت اولونیور وتالی درجه‌ده اولان مأمورلرده بونلرك انتخاب و تکلیفلریله تعیین ایدیلیوردی .

فقط بو تشکیلات ؛ براداره ، برحکومت تشکیلاتندن زیاده برعائله تشکیلاتنه بکزه‌یوردی واضطرار ومجبوریتدن دوغمش ایدی . چونکه بو قطبلرده [بك] لك اوغللری وقائن پدری بولونیور ، بوقادار بویوك خدمتلری کورملن دیکر بکلر ایشه قاریشدیریلیوردی .

فقط (بروسه) نك اورخان بك طرفندن ضبطندن وکندیسنك پدرینی استخلافندن صوکرا عثمانلی امارتی ؛ عشیرت حیاتندن چیقوب ـ کوچوك اولمقله برابر ـ اساسلی بر حکومت ؛ بردولت شکلنی آلمغه باشلادی .

* * *

3 — وزیر ، وزیر اعظملق ، اداره و مشورت هیئتی :

یوقاردہ عثمانلی امارتنك اورخان غازی زمانندہ اساسلی برحکومت شکلی آلمغه باشلادیغنی سویله‌مش ایدك .

أوت ؛ اورخان بك ، فتح ایتدیکی بروسه معمورہ‌سنی امارت مرکزی یاپدقدن برایکی سنه صوکرا اوراده بسیط بر شکلده — یعنی (شورای دولت) ماهیتنده بر مجلس تشکیل ایتمش و بو مجلسه ؛ چوجوقلغندن بری حیاتی علم تحصیلنه حصر ایده‌ن بویوك برادری [علاءالدین بکی = علاءالدین پاشانی] رئیس یاپمش [*] و مملکتك

[*] اورخان بکك امارته چکمسی ایله علاءالدینك وزارتی یعنی ریاستی قبول

Demek 720/1320'den i'tibâren Osmanlı Emâreti'nde kuvâ-yı umûmiyye: biri [askerî] diğer (idârî ve ictimâ'î) olmak [üzere] iki kutubda temerküz etmeğe başlamış olduğu gibi şer'î ve hukūkī mevâdda Osman Bey'in kain babası [kayın baba] tarafından rü'yet olunuyor ve tâlî derecede olan me'mûrlar da bunların intihâb ve teklîfleriyle ta'yîn ediliyordu.

Fakat bu teşkîlât; bir idâre, bir hükûmet teşkîlâtından ziyâde bir aile teşkîlâtına benziyordu ve ıztırâr ve mecbûriyetden doğmuş idi. Çünkü bu kutublarda [bey] ile oğulları ve kain pederi [kayın peder] bulunuyor,bu kadar büyük hizmetleri görülen diğer beyler işe karışdırılmıyordu.

Fakat Bursa'nın Orhan Bey tarafından zabtından ve kendisinin pederini istihlâfından sonra Osmanlı Emâreti; aşîret hayâtından çıkıp -küçük olmakla beraber- esâslı bir hükûmet;bir devlet şeklini almağa başladı.

⋆⋆⋆

3- Vezîr, vezîr-i a'zamlık,idâre ve meşveret hey'eti:

Yukarıda Osmanlı Emâreti'nin Orhan Gāzi zamanında esâslı bir hükûmet şeklini almağa başladığını söylemiş idik.

Evet; Orhan Bey, feth etdiği Bursa ma'mûresini emâret merkezi yapdıkdan bir iki sene sonra orada basit bir şekilde –yani (Şûrâ-yı Devlet) mâhiyetinde bir meclis teşkîl etmiş ve bu meclise; çocukluğundan beri hayâtını ilim tahsîline hasr eden büyük biraderi [Alaaddin Bey'i=Alaadin Paşa'yı] reîs yapmış [*] ve memleketin

---

[*] Orhan Bey'in emârete geçmesi ile Alaaddin'in vezâreti yani riyâseti kabûl

الكعالم ، الكده كرلى آدامللرندن برقاچنى ده ـ ازجمله چاندارلى قره خليلى ـ او مجلسه اعضا تعيين ايلمش ايدى .

حقيقتدى كيزله مكده بويوك مهارتلر كوسته رەن مورخلرك ويردكلرى معلوماته اينانمق لازمكليرسه ؛ اورخان بك اغابكيسنه عباسيلرى تقليداً [وزير] [*] عنوانى ويرمشدر .

ايتمى حقنده تاريخلرده مختلف روايتلر واردر . بعضيسى اورخان بكك ايكنجى اولاد اولمسى حسبيله اسكى تورك عنعنه سنه توفيقاً باباسنى استخلاف ايتمسى و اغابكيسنك داخلى و اجتماعى ايشلرده اوكا (وزير) صفتيله ياردىم ايتمسى طبيعى كورورلر . فقط بو عنعنه نك صحتى تاريخچه هنوز قطعى صورتده ثابت دكيلدر .. بو روايتك اويدرما اولمسى ده محتملدر . بعضى مورخلرايسه ؛ دائماً عسكرك باشنده بولونارق جسورانه حرب ايده ن و كنديسنى عسكرى طاقمنه چوق سه وديره ن اورخان بكك شيخ اده باليننك قيزى [مالخاتون] دن و اوته كينك ايسه جاريه دن دوغمش اولمرندن دولايى ملتجه [أمارت] ايچين برنجيسى ترجيح ايدلمشدر . ديرلركه : بوده نك حقيقتى مثبت دكيلدر . داها برقسم تاريخلرده حرب ميدانده بولونان اورخانك ، باباسنك وفاتى خبر آلنجه معيتنده كى عسكرى قوته استناداً همان بكلكنى اعلان ايله ديكنى و حتى غصب اولونان آغابكيسنك عصيانه ميدان ويرمه مك ويا قلبنى آماق فكريله اوكا وزارت ـ توجيه وتكليف ايتديكنى وفقط متأثر اولان علاءالدينك اولجه بوتكليفى رد ، حتى پدرندن قالان ميراثى بيله نفى ايدوب كندى چيفتلكنه چكيلديكنى و آرالرنده برقاچ دفعه قانلى مصادمه لر وقوعه كلوب نتيجه ده مغلوب و اسير اولمسى اوزرينه بالمجبوريه وزارتى قبول ايلديكنى افاده ايده رلر . اكر بو صوك روايت صحيح ايسه ؛ تورکارده ايكنجى اولادك بابايه خلف اولمسى عنعنه سنك مرعى اولديغى حقنده كى روايتك اصلى اولمديغى آكلاشيلير .

[*] (وزير) لفظنك عربجه بركلمه اولديغنه [وزارت ، وزرا] كيبى مشتقاتندن ماعدا ابوبكرالصديقه [وزيرالنبى] وعباسى دولتنى قوران [عبدالله ابوالسفاح] ك معتمدى (ابوسلمه) يه (وزير) دنيلمسندن بويوك دليل اولاماز . لفتجيلردن بعضيلرى [وبال] معناسنه اولان (وزر) ك (وزير) ايله قرب اشتقاقى اولديغنى و بعضيلرينك ده (وزير) لفظنك يوك طاشيمان آدام معناسنه كلن [حمّال] ايله مترادف بولوندىغنى بيان ايده رلر .

(قاموس مترجمى) عاصم ؛ مد وزير خواص پادشاهيدن

en âlim, en değerli adamlarından bir kaçını –ez-cümle Çandarlı Kara Halil'i- o meclise a'zâ ta'yîn eylemiş idi.

Hakîkatleri gizlemekde büyük mahâretler gösteren müverrihlerin verdikleri ma'lûmâta inanmak lâzım gelirse; Orhan Bey ağabeyisine Abbasileri taklîden [vezîr] [*] unvânını vermişdir.

---

etmesi hakkında târihlerde muhtelif rivâyetler vardır. Bazısı Orhan Bey'in ikinci evlâd olması hasebiyle eski Türk an'anesine tevfîkan babasını istihlâf etmesini ve ağabeyisinin dâhilî ve ictimâ'î işlerde ona vezîr sıfatıyla yardım etmesini tabî'î görürler. Fakat bu an'anenin sıhhati târihçe henüz kat'î sûretde sâbit değildir. Bu rivâyetin uydurma olması da muhtemeldir. Bazı müverrihler ise; dâimâ askerin başında bulunarak cesûrâne harb eden ve kendisini askerî takımına çok sevdiren Orhan Bey'in Şeyh Edebali'nin kızı Mâl Hâtun'dan ve ötekinin ise câriyeden doğmuş olmalarından dolayı milletce [emâret] için birincisi tercîh edilmişdir derler ki bunun hakîkati müsbet değildir. Daha bir kısım târihlerde harb meydânında bulunan Orhan'ın babasının vefatını haber alınca ma'iyyetindeki askerî kuvvete istinâden hemen beyliğini i'lân eylediğini ve hakkı gasb olunan ağabeyisinin isyânına meydan vermemek veya kalbini almak fikriyle ona vezâret tevcîh ve teklîf etdiğini ve fakat müte'essir olan Alaaddin'in evvelce bu teklîfi red, hatta pederinden kalan mîrâsı bile nefy edip kendi çiftliğine çekildiğini ve aralarında birkaç def'a kanlı müsâdemeler vukū'a gelip neticede mağlûb ve esîr olması üzerine bi'l-mecbûriyye vezâreti kabûl eylediğini ifâde ederler. Eğer bu son rivâyet sahîh ise Türklerde ikinci evlâdın babaya halef olması an'anesinin mer'î olduğu hakkındaki rivâyetin aslı olmadığı anlaşılır.

[*] Vezîr lafzının Arabca bir kelime olduğuna [vezâret, vüzerâ] gibi müştekâtından mâ'adâ Ebubekir es-Sıddîk'a [vezîrü'n-nebî] ve Abbasi Devleti'ni kuran Abdullah Ebu's-Süffâh]ın mu'temedi [Ebu Seleme]ye (vezîr) denilmesinden büyük delîl olamaz. Lügatcilerden bazıları [vebâl] manasına olan (vizr)in (vezîr) ile kurb-ı iştikākı olduğunu ve bazılarının da (vezîr) lafzının yük taşıyan adam manasına gelen [hammâl] ile müterâdif bulunduğunu beyân ederler.

(Kāmûs mütercimi) Âsım, Medd-i Vezîr-i Havâss-ı Pâdişâhî'den

الحاصل : عثمانلی دولتنك اجرا مقامنده اك اول علاءالدين پاشايی كوريیورز ديمكدر . صـوكرالری (وزيراعظم) ، (صدراعظم) ، (باش وكيل) عنوانلرينه انقلاب ايدەن (وزير) كلمەسنك ايلك منشائی بو وقعه اوليور .

علاءالدينك رياست ايتديكی مجلس ، چوق مهم ايشلر كوردی . بونلرك اتخاذ ايتدكلری مقررات سـايەسنده عثمانلی امارتی آز زمانده منتظم و معظم بر دولت شكلنه كيردی .

أوەت ؛ بو مجلس هرشيدن اول امارتك حقوق و اسـتقلالنی نظردقته آلدی . مثلا : 30 سـنه اول اورتادن قالقان سـلجوق پادشـاهلرينك ويا بيزانس ايمپراطورلرينك نامـلرينه باصيلمش پارالرك مستقل بر امارت داخلنده تداولنی موافق بولمديلر . $\frac{720}{1323}$ ده (اورخان) اسمنه باقير وكوموشدن سكه باصيلمسنه قرار ويردیلر . [*]

بو انجمن ايكنجی درجەده قيافته ، اونيفورمايه اهميت ويردی . اورخان بكدن باشلايارق معيتنه ، دين عالملرينه ، اشرافه ، ضابطلره ، عسكری افراده ، موظف مأمورلره ، تجار و اصنافه مخصوص اولمق اوزره رنك و شكل و بچملری مختلف البسـەلر يايديرلدی . هر كسـنك صنفی ، مسلكی ، موقعی البسـەلرندن آكلاشيليردی .

اوچونجی درجەده عسـكری تشكيلاتنه قرار ويريلدی . بوندن بويله دولتك دائمی ، تعليملی ، يكنسق البسـەلی ضابطان و افراددن مركب بر اوردوسی بولوناجق ايدی ـ كه : دنيادە ايلك دفعه اولارق بويله معاشـلی ، اونيفورمالی ، دائمی صورتده قيشـلەلرده اوطوران عسكر ايجاد ايديلدی .

---

[*] ايلك پارانك تردده باصيلديغی تماميله معلوم دكياسـەده موزەدەكی قولكسيوندە موجود اولانلرينه نظراً بونلرك بريوزنده [ابوبكر ، عمر ، عثمان ، علی] و ديكر يوزنده [اورخان خلدالله ملكه] عبارەسی واردر .

El-hâsıl: Osmanlı Devleti'nin icrâ makāmında en evvel Alaaddin Paşa'yı görüyoruz demekdir. Sonraları (vezîr-i a'zam), (Sadrâzam), (başvekîl) unvânlarına inkılâb eden (vezîr) kelimesinin ilk menşe'i bu vak'a oluyor.

Alaaddin'in riyâset etdiği meclis, çok mühim işler gördü. Bunların ittihâz etdikleri mukarrerât sâyesinde Osmanlı Emâreti az zamanda muntazam ve mu'azzam bir devlet şekline girdi.

Evet; bu meclis her şeydenevvel emâretin hukūk ve istiklâlini nazar-ı dikkate aldı. Meselâ 30 sene evvel ortadan kalkan Selçuk pâdişâhlarının veya Bizans imparatorlarının nâmlarına basılmış paraların müstakil bir emâret dâhilinde tedâvülünü muvâfık bulmadılar. 729/1328'de Orhan ismine bakır ve gümüşden sikke basılmasına karâr verdiler. [*]

Bu encümen ikinci derecede kıyâfete, üniformaya ehemmiyet verdi. Orhan Bey'den başlayarak ma'iyyetine, din âlimlerine, eşrâfa, zâbitlere, askerî efrâda, muvazzaf me'mûrlara, tüccâr ve esnâfa mahsûs olmak üzere renk ve şekil ve biçimleri muhtelif elbiseler yapdırıldı. Herkesin sınıfı, mesleği, mevki'i elbiselerinden anlaşılırdı.

Üçüncü derecede askerî teşkîlâtına karâr verildi. Bundan böyle devletin dâimî, ta'lîmli, yeknesak elbiseli zâbitân ve efrâddan mürekkeb bir ordusu bulunacak idi –ki: dünyada ilk def'a olarak böyle maâşlı, üniformalı, dâimî sûretde kışlalarda oturan asker îcâd edildi.

---

[*] İlk paranın nerede basıldığı tamamıyla ma'lûm değilse de müzedeki koleksiyonda mevcûd olanlarına nazaran bunların bir yüzünde [Ebubekir, Ömer, Osman, Ali] ve diğer yüzünde [Orhan halleda'llâhu mülkehû] ibâresi vardır.

(یکیچری) دنیلن 3 و 5 عصر قادار بوتون اوروپانی تیتره‌تن بو اوردونك افرادی ، ابتدالری ـ معلوم اولدیغی اوزره ـ دوشیرمه چوجوقلرندن یتشدیریلیر ایدی .

ذکر اولونان انجمنك کوزه‌ل اجراآت و مقرراتندن بری‌ده فتح اولونان اراضینك غازیلره ، امرایه توزیعی ایچین برطاقم قیود و قوانین وضع ایتمه‌سیدر . بو مجلس ساده یوقاریده‌سویله‌دیکمز ایشلرله‌اوغراشمایوب اورخان‌بکك حواله‌ایتدیکی دیکر ایشلری‌ده تدقیق ومذاکره‌ایده‌رلردی . فقط دوغریسنی سویله‌مك لازمکلیرسه ؛ بو مجلسه حقیقی بر مجلس وکلا [اجرا وکیللری هیئتی] دینیله‌مزدی . چونکه شکلاً پك ابتدائی‌ایدی . اصل صدراعظملق (باش وکالت) و آصیل هیئت وکیله بوندن صوکرا تشکل ایتمشدرکه : کله‌جك مقاله‌ده‌ده اوندن بحث ایده‌جکز .

* * *

علی سیدی

-54-

Yeniçeri denilen 3 ve 5 asır kadar bütün Avrupa'yı titreten bu ordunun efrâdı, ibtidâları –ma'lûm olduğu üzere- devşirme çocuklarından yetişdirilir idi.

Zikr olunan encümenin güzel icrâât ve mukarrerâtından biri de feth olunan arâzînin gāzilere, ümerâya tevzî'i için bir takım kuyûd ve kavânîn vaz' etmesidir. Bu meclis sâde yukarıda söylediğimiz işlerle uğraşmayıp Orhan Bey'in havâle etdiği diğer işleri de tedkīk ve müzakere ederlerdi. Fakat doğrusunu söylemek lâzım gelirse; bu meclise hakīkī bir Meclis-i Vükelâ [İcrâ Vekîlleri Hey'eti] denilemezdi. Çünkü şeklen pek ibtidâî idi. Asıl Sadrâzamlık (Başvekâlet) ve asıl Hey'et-i Vekîle bundan sonra teşekkül etmişdir ki: gelecek makālede de ondan bahs edeceğiz.

Ali Seydi

آوروپائی حرفلر

حقوق اداره وتطبیقاتی ایچون تخصیص ایدیلن بوصحیفه‌لری بوکون قارئلریمك مساعده‌سیله بشقه بر موضوع ایله اشغال ایده‌جکم . یکی یازی انقلابی .

بحر محیط اورته‌سنده هر هانکی برقطعه‌نك صولرك ایچنه کومولوب کوزدن غائب اولمسی و بشقه بر طرفدن ینه بویوك بر ارض پارچاسنك صولری یاراق هیبتلی موجودیتیله قارشومزه چیقویرمسی نصل هر کسك بوتون موجودیتنی هیجانله صاران فوق‌العاده بر حادثه ایسه تورکك عمانلر کبی کنیش تاریخنده دوام وتعاقب ایتمکده اولان انقلاباتنك یکی برتجلیسی اوله‌رق بودفعه ظهوره‌ایدن حرف‌انقلابی‌ده عینی‌فوق‌العاده‌لکی طاشیان وبزی بنلکمزی تا درینلکلردن قاوراپارق وجد و تقدیر ایله صاران وصارصان بویوك بروقعه وبرخارقه‌در. بوخارقه‌یه شاهد اولان واونك ملی وجداندە یاراتدیغی بیوك هیجانك تأثیری آلتنده بولنان هرتورکك تفکرات وادیسنده بشقه برموضوعدن بحث ایتمسی غیرطبیعی دکلسه هرحالده غیر صمیمی برکیفیت اولور . دنیانك قاچ کونده ویاقاچ ملیار عصرده طوغوب بویودیکنی کورمدك ، انسانك چاموردن ویا مایموندن نه قدر زمانده بوکونکی شکلنی آلدیغنی‌ده بیلمیورز . بو حادثه‌لرك وجود بولمسی ایچون جریان ایدن زمان مفهومی خیاللریزی پارچالایاجق و خرده‌خاش ایده‌جك قدر اوزون و طاشقیندر . اکر انسانك عمری افسانوی بر اوزونلغه مالك اولوب‌ده بو محیرالعقول واقعه‌لری تماشا ایتمش اولسه‌یدی بوندن کیم بیلیر نصل بهت و حیرت ایچنده قالیردی ؟

Avrupaî harfler

Hukūk-ı idâre ve tatbîkātı için tahsîs edilen bu sahîfeleri bugün kārilerimin müsâ'adesiyle başka bir mevzû' ile işgāl edeceğim. Yeni yazı inkılâbı.

Bahr-i Muhît ortasında her hangi bir kıt'anın suların içine gömülüp gözden gāib olması ve başka bir tarafdan yine büyük bir arz parçasının suları yararak heybetli mevcûdiyetiyle karşımıza çıkıvermesi nasıl herkesin bütün mevcûdiyetini heycanla saran fevka'l-âde bir hâdise ise Türk'ün ummânlar gibi geniş târihinde devâm ve teâkub etmekde olan inkılâbâtının yeni bir tecellîsi olarak bu def'a zuhûr eden harf inkılâbı da aynı fevka'l-âdeliği taşıyan ve bizi benliğimizi tâ derinliklerden kavrayarak vecd ve takdîr ile saran ve sarsan büyük bir vak'a ve bir hârikadır. Bu hârikaya şâhid olan ve onun millî vicdânda yaratdığı büyük heyecânın te'sîri altında bulunan her Türk'ün tefekkürât vadisinde başka bir mevzû'dan bahs etmesi gayr-ı tabî'î değilse her hâlde gayr-ı samîmî bir keyfiyet olur. Dünyanın kaç günde ve kaç milyar asırda doğup büyüdüğünü görmedik, insanın çamurdan veya maymundan ne kadar zamanda bugünkü şeklini aldığını da bilmiyoruz. Bu hâdiselerin vücûd bulması için cereyâneden zaman mefhûmu hayâllerimizi parçalayacak ve hurdahaş edecek kadar uzun ve taşkındır. Eğer insanın ömrü efsânevî bir uzunluğa mâlik olup dabu muhayyeru'l-ukūl vâkı'aları temâşâ etmiş olsaydı bundan kim bilir nasıl beht ü hayret içinde kalırdı?

طبیعتك قدرتی بویله بر عمری ویرمدیکنه کوره بشر ادراکنك یتیشه‌مدیکی بوحادثه‌لری کورمکی دوشونمك بر خیالدر . فقط بوکون ینه بوقیصه عمریمز ایچنده واونك برقاچ هفته ویا آی کبی پك محدود برقسمنده احاطه ایدیله‌مه‌ین زمانلر و بطنلر ظرفنده وقوعه کلمی معتاد اولان حادثه‌لردن برینی ـ یکی یازی‌یی ـ و اونك ناصل دوغدیغنی ، جانلاندیغنی، انکشاف ایتدیکنی بوتون‌صفحاتیله کورویورز. کوزلریمزك اوکنده فکرلریمزی صادقانه اولدیغی قدر سهولتله افاده ایدن بوکوزل یازیلر طورمسه‌یدی بوکا بر درلو اینانمازدق . فقط بونلر ایشته واردر وبوحادثه بیوکلکنه و محیرالعقول اولمسنه رغماً برحقیقتدر . یکی یازی نصل ونه‌کی ضرورت وشرائط آلتنده وئیچون وجوده کلدی ؟

تورك بویوك‌ظفریله خارجی دشمنلرینی‌مغلوب ایدرك‌حیات وحریته قاووشدقدن صوکره کندی ایچنده‌کی دشمنلرینك کندیسنی نصل تهلکه‌لره معروض براقمقده اولدیغنی کوردی . بونك ایچون خلافت وسلطنتی‌دویردرك جمهوریتی تأسیس ایتدی . تعصب وخرافاتی واونك مؤسسه‌لرینی ییقدی . محقق اولان اولوم تهلکه‌سی برطرف ایدلدکدن صکره آرتق حیات قپولرینك آچلدیغی کورولدی و یشامق ایچون لازم کلن شرائطی تأسیس و تأمین ایتمك ضرورتی حاصل اولدی . بو شرائط‌وضرورت‌عصریلشمك، آوروپالیلشمقده خلاصه ایدیله‌بیلیوردی. چونکه آسیالیلق عجزه ، فقره خرابی و اولومه ، اوروپالیلق قدرت ، رفاهه ، مدنیت وحیاته دوغرو کیدییوردی . آسیا اولوم و سفالتك ، آوروپا حیات وسعادتك تمثلی اولمشدی .

آسیا ملتلری ایچنده یشامق ایسته‌ینلرك باشلرینی آوروپا محیطنه دوغرو اوزاندقلری کورولیوردی ، و آسیا هواسی ایچنده تنفس ایدهمیه‌رك بوغولمق اوزره اولانلرك آوروپایه دوغرو بو اوزانیشلریله

-56-

Tabî'atın kudreti böyle bir ömrü vermediğine göre beşer idrâkinin yetişemediği bu hâdiseleri görmeği düşünmek bir hayaldir. Fakat bugün yine bu kısa ömrümüz içinde ve onun birkaç hafta veya ay gibi pek mahdûd bir kısmında ihâta edilemeyen zamanlar ve batınlar zarfında vukua gelmesi mu'tâd olan hâdiselerden birini –yeni yazıyı- ve onun nasıl doğduğunu, canlandığını, inkişâf etdiğini bütün safahâtıyla görüyoruz. Gözlerimizin önünde fikirlerimizi sâdıkāne olduğu kadar suhûletle ifâde eden bu güzel yazılar durmasaydı buna bir türlü inanmazdık. Fakat bunlar işte vardır ve bu hâdise büyüklüğüne ve muhayyeru'l-ukūl olmasına rağmen bir hakīkatdir. Yeni yazı nasıl ve ne gibi zarûret ve şerâ'it altında ve niçin vücûda geldi?

Türk büyük zaferiyle hâricî düşmanlarını mağlûbederek hayât ve hürriyete kavuşdukdan sonra kendi içindeki düşmanlarının kendisini nasıl tehlikelere ma'rûz bırakmakda olduğunu gördü. Bunun için hilâfet ve saltanatı devirerek Cumhûriyeti te'sîs etdi. Ta'assub ve hurâfâtı ve onun mü'esseselerini yıkdı. Muhakkak olan ölüm tehlikesi ber-taraf edildikden sonra artık hayât kapılarının açıldığı görüldü ve yaşamak için lâzım gelen şerâ'iti tesis ve te'mîn etmek zarûreti hâsıl oldu. Bu şerâ'it ve zarûret asrîleşmek, Avrupalılaşmakda hulâsa edilebiliyordu. Çünkü Asyalılık acze, fakra harâbî ve ölüme, Avrupalılık kudret, refâha, medeniyet ve hayâta doğru gidiyordu. Asya ölüm ve sefâletin, Avrupa hayât ve sa'âdetin timsâli olmuşdu.

Asya milletleri içinde yaşamak isteyenlerin başlarını Avrupa muhîtine doğru uzandıkları görülüyordu, ve Asya havası içinde teneffüs edemeyerek boğulmak üzere olanların Avrupa'ya doğru bu uzanışlarıyla

درحال یپ یکی برحیات وقدرته مظهر اولدقلری نظره چارپیوردی .

آی چیچکی کون دوغوشنه ، زمردین چایرلر و یشیللکلر صولاق وادیلره دوغری اوزانوب قول آتارق حیات بولدقلری کبی اون طقوزنجی عصر ملتلری ده یشامق ترقی وسعادته ایرمك ایچون اوروپا وغربك مدنیت وعرفان کونشنه توجه وتمایل ایتمك مجبوریتنده ایدیلر. یوقسه هواسز وضیاسز عجزوجهل ایچنده اولورلردی واولیورلردی. تورکك سونکوسی وقلنجی ویانه سورلرینه چارپارق قیرلدقدنصکره اونی غربه کتوردیکی آچیق تك بریول قالمشدی : مدنیت وعرفان یولی . سرای ایله صوفته لر الله ویرمك بونجات یولی تورکه اوزون زمان قپادیلر ؛ چونکه تورکك بویولدن یوروپه رك واصل اولاجغی ترقی ومدنیت اونلرك ادبار واضمحلالنی انتاج ایده جك ایدی، تورك شمدیه قدر سرای وصوفته لر ایچون چالیشمش واولمشدی . بوندن صکره بتون غیرت وفداکارلغنی کندی وارلغی وسعادتی ایچون تخصیص ایده جکدی ؛ ستونلرینی اوروپه کلر صاران ، طاملرنده بایقوشلر طولاشان خانلر و کاروانسرایلرك لوش وراطب دیوانخانه لرنده صمان مندرلر اوزرنده بغداش قورارق چبوق چکمك آرتق تورکك اینجلمکه باشلایان ذوقنی تطمین ایتمیوردی، اونفیس قوقولی چیچکلر وصیق کوکلکه لی اغاجلرله سوسلنمش وصنعتکارانه یاپلمش حوضلرندن بول و براق صولر آقان بغچه لرك نور وضیا شلاله لریله چالقالنان بدیعی کوشکلرینی آرزولیوردی ، اوجهاتك و ابتدائیلکك اذیت واشکنجه لرینه کافی درجه ده تحمل ایتمش و آرتق فنك مدنیتك بشریته بخش ایتدیکی راحت وقونفورك، سرعت وقولایلغك، کوزللك وبدایعك داعالصله سنی چکمکه باشلامشدی . چونکه تورك ایچندن چیقدیغی مدنیتك افولندن صکره (آسیا مدنیتی) اونك قرارسزلغك حمالی اضطراباتی ایچنده چرپینان روحی آنجق دیکر برمدنیت [اوروپا

derhâl yepyeni bir hayât ve kudrete mazhar oldukları nazara çarpıyordu.

Ay çiçeği gün doğuşuna, zümrüdîn çayırlar ve yeşillikler sulak vadilere doğru uzanıp kol atarak hayât buldukları gibi on dokuzuncu asır milletleri de yaşamak terakkī ve sa'âdete ermek için Avrupa ve garbın medeniyet ve irfân güneşine teveccüh ve temâyül etmek mecbûriyetinde idiler. Yoksa havasız ve ziyâsız acz ve cehl içinde ölürlerdi ve ölüyorlardı. Türk'ün süngüsü ve kılıncı Viyana surlarına çarparak kırıldıkdan sonra onu garba getirecek açık tek bir yol kalmışdı. Medeniyet ve irfân yolu. Saray ile softalar el ele vererek bu necât yolunu Türk'e uzun zaman kapadılar; çünkü Türk'ün bu yoldan yürüyerek vâsıl olacağı terakkī ve medeniyet onların edbâr ve izmihlâlini intâc edecek idi, Türk şimdiye kadar saray ve softaları için çalışmış ve ölmüşdü. Bundan sonra bütün gayret ve fedâkârlığını kendi varlığı ve sa'âdeti için tahsîs edecekdi; sütunlarını örümcekler saran, damlarında baykuşlar dolaşan hânlar ve kârvânsarayların loş ve râtıb dîvânhânelerinde saman minderler üzerinde bağdaş kurarak çubuk çekmek artık Türk'ün incelmeğe başlayan zevkini tatmîn etmiyordu, o nefîs kokulu çiçekler ve sık gölgeli ağaçlarla süslenmiş ve san'atkârâne yapılmış havuzlarından bol ve berrâk sular akan bahçelerin nûr ve ziyâ şelâleleriyle çalkalanan bedî'î köşklerini arzuluyordu, o cehâletin ve ibtidâîliğin eziyet ve işkencelerine kâfî derecede tahammül etmiş ve artık fennin medeniyetin beşeriyete bahş etdiği rahat ve konforun, sür'at ve kolaylığın, güzellik ve bedâyi'in dâ'ü's-sılasını çekmeğe başlamışdı. Çünkü Türk içinden çıkdığı medeniyetin ufûlünden sonra (Asya medeniyeti) onun karârsızlığın hummâlı ıztırâbâtı içinde çırpınan rûhu ancak diğer bir medeniyet [Avrupa

مدنیتی] شفالاندیرابیلیردی. تورك فسی آتوب شابقه کیمکله هانکی قطعه‌نك
ومملکتك یوکلیسی اولدیغنی واضحاً کوسترمشدی . بو بویوك یوکلیاق
ایچون یالکز باشده‌کی سرپوشی دکیشدیرمه‌نك کافی کلدیکنی اوبیلیوردی . اونی
ایسته‌دیکی غایه‌یه ایریشدیره‌جك سفر ایچون ایکنجی بر حاضرلق دها
لازمدی ، دماغنی نورلاندیرمق ؛ بونك ایچون ایسه اوقویوب یازمق
ضرورتی واردی ، باشنده‌کی فسی نصل آسیائی ایسه نصل اونك احتیاجنی
و راحتنی تأمین ایتمیوردیسه النده‌کی حرفلرده اویله‌جه ابتدائی
و آسیائی ایدی ، اونك اوقومق و یازمق احتیاجنی بر درلو تأمین
ایده‌میوردی ، بویوزدن تورکك یوزده طقسانی جاهل قالیوردی ،
دیکر طرفدن بو آسیائی عرب حرفلری اونك آسیائیلیکله عرب
و عجمله اولان علاقه‌سنی بر درلو کسدیره‌میوردی ، بیوك یوله ،
ایلری یه طوغری کیتمك ایسته‌ین تورك صرف بو حرفلر و اونك
مربوط اولدینی لسان باغلری یوزندن یرندن بر آدیم ایلری آتامیوردی ،
بر لسانك و اونك حرفلرینك بر ماتی جاهل براقمغه و اونك آیاقلرینه
باغ اولمغه حقی یوقدی ، حریته و مدنیته صوصامش اولان بر ملت
اونی بو غایه‌یه ایریشدیره‌جك غیرت و حمله‌لرینه مانع اولان هردرلو
باغلری و قیدلری چوزمك و قیرمق مجبوریتنده‌ایدی ، بوکون شکران
و منتله کوریورزکه بو باغلرده قیرلمشدر . قره‌قوروم یایلالرندن چیقارق
و آیاغنه دمیرچاریقلری طاقارق عصرلردنبری یولنه دوام ایدن و بو
اوغورده هردرلو محنت ومشاقی اولوم و فداکارلغی کوزه آلان تورکلك
نرده کیتدیکنی بوکون جهان و تاریخ دقت و حیرتله کوریور و سیر
ایدیور .

اوستندن الم و اضطرابلرك هنوز قانلری صیزان و کوزلرندن ایمان
و مفکوره‌سنك آتشی صاچیلان بو الهی یوکلی‌نك نرده کیتدیکنی

medeniyetî] şifalandırabilirdi. Türk fesi atıp şabka giymekle hangi kıt'anın ve memleketin yolcusu olduğunu vâzıhan göstermişdi. Bu büyük yolculuk için yalnız başdaki serpuşu değişdirmenin kâfî gelmediğini o biliyordu. Onu istediği gāyeye erişdirecek sefer için ikinci bir hazırlık daha lâzımdı, dimâğını nurlandırmak; bunun için ise okuyup yazmak zarûreti vardı, başındaki fesi nasıl Asyaî ise nasıl onun ihtiyâcını ve rahatını te'mîn etmiyorduysa elindeki harfler de öylece ibtidâî ve Asyâî idi, onun okumak ve yazmak ihtiyâcını bir türlü te'mîn edemiyordu, bu yüzden Türk'ün yüzde doksanı câhil kalıyordu, diğer tarafdan bu Asyâî Arab harfleri onun Asyâîliğiyle Arab ve Acemle olan alâkasını bir türlü kesdiremiyordu, büyük yoluna ileriye doğru gitmek isteyen Türk sırf bu harfler ve onun merbût olduğu lisân bağları yüzünden yerinden bir adım ileri atamıyordu, bir lisânın ve onun harflerinin bir milleti câhil bırakmağa ve onun ayaklarına bâğ olmağa hakkı yokdu, hürriyeti ve medeniyete susamış olan bir millet onu bu gāyeye erişdirecek gayret ve hamlelerine mâni' olan her türlü bağları ve kaydları çözmek ve kırmak mecbûriyetinde idi, bugün şükrân ve minnetle görüyoruz ki bu bağlar da kırılmışdır. Karakurum Yaylalarından çıkarak ve ayağına demir çarıkları takarak asırlardan beri yoluna devâm eden ve bu uğurda her türlü mihnet ve meşâkkı ölüm ve fedâkârlığı göze alan Türk'ün nereye gitdiğini bugün cihân ve târih dikkat ve hayretle görüyor ve seyr ediyor.

Üstünden elem ve ıztırâbların henüz kanları sızan ve gözlerinden îmân ve mefkûresinin ateşi saçılan bu ilâhî yolcunun nereye gitdiğini

هنوز آکلامق ایسته‌میوبده « قووادیس ؟ » دیین ادراك و اذعانلری قابالی جاهل و غافلاره اولسان حالیله ، حرکت و حمله‌لریله دیورکه :

« شرقدن غربه ، جهلدن علمه ، بداوتدن مدنیته ، قرون وسطی دن عصریلکه ، ظلمتدن نوره کیدییورم . »

تورکك بوکون کندی یازیسنه قاووشمقله یانوب طونجلاشمش یوزینی قاپلایان امید ، سوینج و سعادت طالغه‌لری ، اوکا حدودلرینه یناشدیغی یکی حیاتك ، مدنیت مدنیه‌سنك قلعه قپولرنده کندی اولو باشبوغی طرفندن آلتون ،ماسلر ایچنده صونان علم و عرفان اکسیرینه اضطرابدن قورومش و حرارتدن چاتلامش دوداقلرینی یاپیشدیرمسندن ایلری کلیور .

ای تورك ، مبارك یولجی ! بو اکسیردن قانه قانه ایچ ، سفر و ظفر سنکدر . 9-9-1928

عاطف

henüz anlamak istemeyip de "Quo vadis? [=Nereye]" diyen idrâk ve iz'ânları kapalı câhil ve gāfillere o lisân-ı hâliyle, hareket ve hamleleriyle diyor ki:

"Şarkdan garba, cehlden ilme, bedâvetden medeniyete, kurûn-ı vüstâdan asrîliğe, zulmetden nûra gidiyorum."

Türk'ün bugün kendi yazısına kavuşmakla yanıp tunçlaşmış yüzünü kaplayan ümid, sevinç ve sa'âdet dalgaları, ona hudûdlarına yanaşdığı yeni hayâtın, medeniyet medeniyyesinin kal'a kapılarında kendi ulu başbuğu tarafından altın taslar içinde sunan ilim ve irfân iksirine ıztırâbdan kurumuş ve harâretden çatlamış dudaklarını yapışdırmasından ileri geliyor.

Ey Türk, mübârek yolcu! Bu iksirden kana kana iç, sefer ve zafer senindir.

9-9-1928

Âtıf

پارسده

ولایت وامانت

صوك زمانلرده ولایت ایله أمانتك توحیدی مطبوعاتی اشغال ایتمکده‌در . بو مقاله‌ده، بو بابده هیچ بر وجهله بیان مطالعه ایدلمیه‌جکدر . زیرا بو مسئله دوغریدن دوغری‌یه برحکومت ایشیدر . مسئله‌نك شکل حلنده‌کی اصابت قوتنه ایسه ینه اومالکدر ؛ قراره‌کی اصابتی تصدیق ایده‌جك عواملك کنهنه وحقیقتنه وقوف دخی اونده‌در !..

یالکز، بومیانده پارس بلدیه‌تشکیلاتی موضوع بحث اولدیغندن بوتشکیلات حقنده الك دوغری یازیلری فرانسز حقوق اداریسنده اوقومق قابل اولهجغنی دوشونه‌رك فرانسز حقوقنده‌کی احکامی همان همان عیناً نقل ایتمك فائده‌دن خالی دکلدر .. طبیعی پارسده ویا باشقه بر مملکتده بویله ویا شویله اولسی بزده‌ده اوکا بکزر بر شکل اولمسنی هیچ بر وقت استلزام و ایما ایده‌مز !... زیرا، اونلرك اساسات اداریه‌سی ایله بزمکی بر کره یکدیکرینه بکزه‌مماز شیلردر .. شو حالده ، پارس بلدیه و اداره تشکیلاتی آنجق بر « تدقیق » زمینی و بر مقایسهٔ حقوق موضوعی اولارق سائقهٔ مراق ایله کوره‌بیلیرز ...

بین‌الملل بر شهرتی حائز پارس حقوق فاکولته‌سی حقوق اداره معلمی (به‌رتله‌می) درسنك اسمنی طاشیان کتابنده [1] عیناً شویله یازیلیدر :

« پارس شهری : ـ پارس بلدیه حقوقیله حقوق عمومیه آراسنده‌کی فرقلر شو اوچ صورتله تلخیص اولنه‌بیلور ؛

1) — پارسده منتخب بر بلدیه رئیسی (مه‌ری) یوقدر . بلدیه وظائفی ؛ سن پره‌فه‌سی ایله ، پولیس پردفه‌سی کبی ایکی پردفه‌یه وهرآروندیسمانك (یکرمی قدردر) بلدیه رئیسلرینه و معاونلرینه تودیع ایدلمشدر .

2) — پارس بلدیه مجلسنك تشکیلات و وظائفی دیکرلرندن فرقلیدر .

3) — پارس بلدیه مجلسنك حقوق دخی تحدید ایدلمش و صلاحیتی تنقیص اولونمشدر . »

(Traité Elémentaire de Droit Administratif):(1)
1923 طبعی ، صحیفه (225) .

Vilâyet ve emânet

Son zamanlarda vilâyet ve emânetin tevhîdi matbû'âtı işgāl etmekdedir. Bu makālede bu bâbda hiçbir vechile beyân-ı mütâla'a edilmeyecekdir. Zirâ bu mes'ele doğrudan doğruya bir hükûmet işidir. Mes'elenin şekl-i hallindeki isâbet kuvvetine ise yine o mâlikdir; karârdaki isâbeti tasdîk edecek avâmilin künhüne ve hakīkatine vukūf dahi ondadır!..

Yalnız, bu miyânda Paris Belediye Teşkîlâtı mevzû'-ı bahs olduğundan bu teşkîlât hakkında en doğru yazıları Fransa hukūk-ı idâresinde okumak kābil olacağını düşünerek Fransız hukūkundaki ahkâmı hemen hemen aynen nakl etmek fâideden hâlî değildir. Tabî'î Paris'de veya başka bir memleketde böyle veya şöyle olması bizde de ona benzer bir şekil olmasını hiçbir vakit istilzâm ve îmâ edemez!... Zirâ, onların esâsât-ı idâriyyesi ile bizimki bir kerre yek-diğerine benzemez şeylerdir. Şu hâlde, Paris belediye ve idâre teşkîlâtını ancak bir "tedkīk" zemîni ve bir mukāyese-i hukūk mevzû'u olarak sâika-i merâk ile görebiliriz…

Beyne'l-Milel bir şöhreti hâ'iz Paris Hukūk Fakültesi Hukūk-ı İdâre Mu'allimi (Barthelemy) dersinin ismini taşıyan kitâbında [1] aynen şöyle yazılıdır:

"Paris Şehri: -Paris belediye hukūkuyla hukūk-ı umûmiyye arasındaki farklar şu üç sûretle telhîs olunabilir;

1) Paris'de müntehab bir belediye reîsi (meri [maire]) yokdur. Belediye vezâ'ifi; Sen prefesi ile, polis prefesi gibi iki prefeye ve her arondismanın (yirmi kadardır) belediye reîslerine ve muâvinlerine tevdî' edilmişdir

2) Paris Belediye Meclisi'nin teşkîlât ve vezâ'ifi diğerlerinden farklıdır.

3- Paris Belediye Meclisi'nin hukūku dahi tahdîd edilmiş ve salâhiyeti tenkīs olunmuşdur."

---

(1): (Traite Elementaire de Droit Administratif) 1923 tab'ı, sahife 225

شیمدی ، شوشکله سبب اولارق عینی کتابك (223) نجی صحیفه سنده خلاصة شو سطرلری اوقویورز :

« 5 ایلول 1884 بلدیه قانونی پاریس شهرینه و 10 آغستوس 1871 تشکیلات اداریه قانونی ده (سن) ده پارتمانه قابل تطبیق دکلدر .

مستثنا وضعیتلره مستثنا تدبیرلر لازمدر « پارسك وضعیتی مستثنادر ، پارس شهری تکمیل فرانسه نفوسنك اون آلتیده برینی تشکیل ایدییور !.. پارس بلدیه سنك بودجه سی بر میلیاری تجاوز ایتمکده درکه بوده بعضی حکومتلرك بودجه لرینه تقابل ایدر ؛.. حرب عمومی یی متعاقب (1919) ده پارس بلدیه سنك بورجی (درت بوچوق میلیاری) یکیوردی ... پارس شهرینك تأمین ایتدیکی اوقتروا (90) میلیونی تجاوز ایدرك بوتون فرانسه اوقتروالرینه یاناشیور .. بناءً علیه ، استثنائی بر شکل اداره نك لزوم وجودنده تردد ایدیلهماز ...

بو سببلردن باشقه ، پارسك خصوصی برادارهیه تابع اولمسنده عامل اولان اولدقجه مهم بر تاریخی و سیاسی سبب ده واردرکه بوده ، حکومت مرکزیه یاننده قوتی چوق محلی بر صلاحیتك موجود اولمسیدر !..

زیرا ، تجربه لر و تاریخ کوسترمشدرکه بوتون اختلاللرك باشنده پارس قوممونی واردر !.. بناءً علیه پارسده انتخاب ایله قوت کسب ایتمش بویوك بر محلی صلاحیتك وجودی تهلکه لیدر . زیرا ، انتخاباته استناد ایدرك عزل و نصبی قابل اولمیان بر محلی قوتلرك ، هر حالده قوجه بر ملتك اون آلتیده برینی تشکیل ایتمك کبی اقلیته مالك اولمسنه باقیه رق یاپدیغی اختلالاری ایرتسی کونی ملتك اکثریتنه قبول ایتدیرمکه قالقشمسی موافق دکلدر ..

هیچ بر اختلال تکمیل فرانسه طرفندن یاپلهمشدر . . . دائما ، پارس دوشونور ، حرکت ایدر ، اختلال ایدر ، و آرزوسنی تکمیل فرانسه یه قبول ایتدیرر !... ایشته ، بونك ایچوندرکه ، حقیقی و حقلی بر موازنه و سکوت تأمینی ضمننده پارسده انتخاباته استناد ایدن محلی صلاحیتلر تحدید و تقسیم ایدلمشدر.»

دیکر جهتدن ، پارسده کی یکرمی آروندیسمانك بلدیه رئیسلری ده علی العموم بلدیه رئیسلرینك حقوقنی حائز دکلدر. بونلر ، پارسك تابع اولدیغی (1871) ، (14) نیسان قانونه تابعدر . ده قره ایله تعیین اولونورلر . اك مهم بلدیه صلاحیتلری کندیلرندن نزع و رفع ایدلمشدر . بوکا مقابل ، سن ولایتی پره فه ایکی بعض نظارتلردن فضله مأموری اولان مهم برتشکیلاتدر . ده پارتمانه و قوممونه عائد وظائفیله برابر وظائف ملیه سی ده واردر . بووظائف ملیه ، بوتون پره فه لرك حائز اولدیغی وظائف کبی اولوب آنجق عدلی و اداری یولیس کندیسنه مربوط دکلدر .

Şimdi, şu şekle sebeb olarak aynı kitâbın 223'ncü sahîfesinde hulâsaten şu satırları okuyoruz:

"5 Eylül 1884 Belediye Kānûnu Paris şehrine ve 10 Ağustos 1871 Teşkîlât-i İdâriyye Kānûnu da (Sen) departmanına kābil-i tatbîk değildir.

Müstesnâ vaz'iyetlere, müstesnâ tedbîrler lâzımdır. "Paris'in vaz'iyeti müstesnâdır, Paris şehri tekmîl Fransa nüfûsunun on altıda birini teşkîl ediyor!... Paris Belediyesi'nin büdcesi bir milyarı tecâvüz etmekdedir ki bu da bazı hükûmetlerin büdcelerine tekābül eder; … Harb-i Umûmî'yi müteâkib 1919'da Paris Belediyesi'nin borcu dört buçuk milyarı geçiyordu… Paris şehrinin te'mîn etdiği okṭurva 90 milyonu tecâvüz ederek bütün Fransa okṭurvalarına yanaşıyor… Binâ'enaleyh, istisnâî bir şekl-i idârenin lüzûm-ı vücûdunda tereddüd edilemez…

Bu sebeblerden başka, Paris'in husûsî bir idâreye tâbi' olmasında âmil olan oldukça mühim bir târihî ve siyâsî sebeb de vardır ki; bu da hükûmet-i merkeziyye yanında kuvveti çok mahallî bir salâhiyetin mevcûd olmasıdır!..

Zirâ, tecrübeler ve târih göstermişdir ki bütün ihtilâllerin başında Paris komünü vardır!.. Binâ'enaleyh Paris'de intihâb ile kuvvet kesb etmiş büyük bir mahallî salâhiyetin vücûdu tehlikelidir. Zirâ intihâbâta istinâd ederek azl ve nasbı kābil olmayan bir mahallî kuvvetlerin, her hâlde koca bir milletin on altıda birinin teşkîl etmek gibi ekalliyete mâlik olmasına bakmayarak yapdığı ihtilâlleri ertesi günü milletin ekseriyetine kabûl etdirmeğe kalkışması muvâfık değildir.

Hiçbir ihtilâl tekmîl Fransa tarafından yapılmamışdır. Dâimâ, Paris düşünür, hareket eder, ihtilâl eder, ve arzusunu tekmîl Fransa'ya kabûl etdirir!.. İşte bunun içindir ki, hakīkī ve haklı bir muvâzene ve sükût te'mîni zımnında Paris'de intihâbâta istinâd eden mahallî salâhiyetler tahdîd ve taksîm edilmişdir."

Diğer cihetden Paris'deki yirmi arondismanın belediye reîsleri de ale'l-umûm belediye reîslerinin hukūkunu hâ'iz değildir. Bunlar, Paris'in tâbi' olduğu 1871, 14 Nisan Kānûnu'na tâbi'dir. Decra ile ta'yîn olunurlar. En mühüm belediye salâhiyetleri kendilerinden nez' ve ref' edilmişdir. Buna mukābil, Sen Vilâyeti prefeliği bazı nezâretlerden fazla me'mûru olan mühim bir teşkîlâtdır. Departmana ve komüne âid vezâ'ifle beraber vezâ'if-i milliyesi de vardır. Bu vezâ'if-i milliye, bütün prefelerin hâ'iz olduğu vezâ'if gibi olup ancak adlî ve idârî polis kendisine merbût değildir.

ولایت پره‌فه‌سی ، پارس بلدیه رئیسی نقطهٔ نظرندن تدقیق ایدیلیرسه ، دنیله‌بیلیرکه ، بر بلدیه رئیسی قدر وظیفه‌سی یوقدر. فقط بربلدیه رئیسندن فضله صلاحیتی واردر .

پارس بلدیه مجلسنه کلنجه : بوده دیکر بلدیه مجلسلرندن شوصورتله‌فرقایدر:

1) — پارس بلدیه مجلسنك اونر کوللك درت اجتماع دوره‌سی واردر. فقط فوق‌العاده اجتماعلری او قدر چوقدرکه عادتا اجتماع هیچ انقطاع ایتمز دنیله‌بیلیر ؛ دائمی کبیدر .

2) — اجتماع پره‌فه‌نك دعوتیله اولور. فقط ، بلدیه مجلسی اعضالری، علی‌العموم اولدیغی کبی پره‌فه‌یی اجتماعه مجبور ایده‌مزلر ..

3) — پارس بلدیه مجلسی مذاکراتی عانیدر ... بوده انضباطی بعضی تدابیری استلزام ایدر . حالبوکه ، علی‌العموم بلدیه رئیسلری کبی پارس بلدیه مجلسی رئیسی قوهٔ مسلحه‌یه امر ایده‌ماز . مجلس انضباطنه پره‌فه قاریشیر .

4) — پارس بلدیه مجلسی اعضالری سنه‌لك (6,000) فرانق تضمینات آلیرلر . آیروجه وظائف ایفا ایده‌بیلیرلر ؛ خصوصی مصرف آلابیلیرلر .

5) — پارس بلدیه اعضالری عینی زمانده (سن) ولایتنك مجلس عمومیسی اعضالریدر .

خلاصه ، پارس بلدیه مجلسی ، بك مستثنا خصوصاتده قطعی قرار ویرمك حقنه مقابل ، یوتون قرارلری پره‌فه‌نك تصدیقنه وابسته‌در .

(سن) ده‌پارتمانی‌ده دیکر ده‌پارتمانلرکبی اداره ایدلماز : 1) — (سن) ده‌پارتمانك ایکی پره‌فه‌سی واردر . 2) — پره‌فه‌کستور مجلسی خصوصی تشکیلاته مالکدر . 3) — مجلس عمومی‌نك صلاحیت و تشکیلاتی باشته‌در . 4) — ده‌پارتمان قومیسیونلری یوقدر. 5) = (Sous-préfecture) لر یوقدر . 6) — پارسك آروندیسمان مجلسی یوقدر .

بوندن باشقه ، سن‌ده‌پارتمانده‌کی (سن) پره‌فه‌سی ایله پولیس پره‌فه‌سی عینی ده‌پارتمان داخلنده صلاحیتدار اولمقله برابر پولیس پره‌فه‌سنك صلاحیت حدودی (سن) ده‌پارتمانی‌دخی تجاوزایدرك (سن ـ نه ـ اوواز) د.پارتمانك غلبه‌لق بعض یرلرینه قدر ایلروله‌مشدر (1) » .

استانبول و پارس حقوق فاکولته‌لرندن مأذون

عبد الحميد جميل

---

(1) — (برتهلمی) نك کتابندن : (226 ، 228 ، 229 ، 230) نجی صحیفه‌لردن .

Vilâyet prefesi, Paris Belediye reîsi nokta-i nazarından tedkīk edilirse, denilebilir ki,. Bir belediye reîsi kadar vazîfesi yokdur. Fakat bir belediye reîsinden fazla salâhiyeti vardır.

Paris Belediye Meclisi'ne gelince: Bu da diğer belediye meclislerinden şu sûretle farklıdır:

1) Paris Belediye Meclisi'nin onar günlük dört ictimâ' devresi vardır. Fakat fevka'l-âde ictimâ'ları o kadar çokdur ki âdetâ ictimâ' hiç inkıtâ' etmez denilebilir; dâimî gibidir.

2) İctimâ' prefenin da'vetiyle olur. Fakat, belediye meclisi a'zâları, ale'l-umûm olduğu gibi prefeyi ictimâ'a mecbûr edemezler.

3) Paris Belediye Meclisi müzâkerâtı alenîdir. Bu da inzibâtî bazı tedâbîri istilzâm eder. Halbuki ale'l-umûm belediye reîsleri gibi Paris Belediye Meclisi reîsi kuvve-i müsellahaya emr edemez. Meclis inzibâtına prefe karışır.

4) Paris Belediye Meclisi a'zâları senelik 6000 Frank tazmînât alırlar. Ayrıca vezâ'if îfâ edebilirler; husûsî masraf alabilirler.

5) Paris Belediye a'zâları aynı zamanda Sen Vilâyeti'nin meclis-i umûmîsi a'zâlarıdır.

Hulâsa, Paris Belediye Meclisi, pek müstesnâ husûsâtda kat'î karâr vermek hakkında mukābil, bütün karârları prefenin tasdîkine vâbestedir.

(Sen) departmanı da diğer departmanlar gibi idâre edilmez: 1) Sen departmanının iki prefesi vardır. 2) Prefecture meclisi husûsî teşkîlâta mâlikdir. 3) Meclis-i Umûmî'nin salâhiyet ve teşkîlâtı başkadır. 4) Departman komisyonları yokdur. 5) Sous-prefectureler yokdur. 6) Paris'in arondisman meclisi yokdur.

Bundan başka, Sen departmanındaki Sen prefesi ile polis prefesi aynı departman dâhilinde salâhiyetdâr olmakla beraber polis prefesinin salâhiyet hudûdu Sen departmanını dahi tecâvüz ederek (Sen-…) departmanının kalabalık bazı yerlerine kadar ilerlemişdir. (1)

İstanbul ve Paris Hukūk Fakültelerinden me'zûn

Alaaddin Cemil

---

(1)- Barthelemy'nin kitâbından 226, 228, 229, 230'ncu sahîfelerden.

فهرست

رسمی قسم

تعیملر

ادارهٔ عمومیه

صحیفه نومروسی

1 — بحریه موزدسی مدیر سابق بیکباشی محمد عادل بن رجب افندی‌یه ودانك خدمت دولتده قوللانلمسی حقنده .

2 — طواس قضاسیله قلعهٔ طواس ناحیه‌سنك اسملری حقنده .

2 — زراعت بانقه‌سی هیئت عمومیه انتخابتنده مأمورلرینك مظهر تسهیلات اولمری حقنده

3 — نامله‌رینه حساب جاری کشاد ایدیلن کوچوکلرك تاریخ تولدلری حقنده

4 — دیاربکرلی محمداوغلی جمعه‌وسائرهنك ولایت داخلنده بولنوب بولنمادیغنك تحقیق و اشماری حقنده .

4 — اویوشدیریجی مواد حقنده‌کی قرارنامه صورتنك لفیله

5 — قرارنامه صورتی

5 — 407 نومرولو قرارنامه‌نك 1643 نومرولو تحریرات عمومیه ایله تبلیغ ایدیلمش اولدیغنه دائر

6 — 1225 نومرولو قانونك 2 نجی مادده‌سنك تصحیحنه دائر

7 — عالی قرار هیئتنجه ایسته‌نیلن اوراق و استملاملره بلاتأخیر جواب اعطاسی حقنده

8 — دیوان محاسباته کوندریلمجك مقاوله‌نامه‌لر حقنده

9 — احضارات سفریه جدوللری حقنده

9 — روسیه‌یه اخراج ایدیلمجك اشیانك اخراج وثیقه‌لری حقنده

Fihrist

Resmî Kısım

Ta'mîmler

İdâre-i umûmiyye

Sahîfe numarası	
1	Bahriye Müzesi Müdür-i sâbıkı Binbaşı Mehmed Adil bin Receb Efendi Kapudan'ın hizmet-i devletde kullanılmaması hakkında
2	Tavas Kazâsıyla Kal'a-i Tavas Nâhiyesi'nin isimleri hakkında
2	Zirâat Bankası Hey'et-i Umûmiyyesi intihâbâtında me'mûrların mazhar-ı teshîlât olmaları hakkında
3	Nâmlarına hesâb-ı cârî küşâd edilen küçüklerin târih-i tevellüdleri hakkında
4	Diyarbekirli Mehmed oğlu Cuma ve sâirenin vilâyet dâhilinde bulunup bulunmadığının tahkīk ve iş'ârı hakkında
4	Uyuşdurucu mevâd hakkındaki karârnâme sûretinin leffiyle
5	Karârnâme sûreti
5	407 numaralı karârnâmenin 1643 numaralı tahrîrât-ı umûmiyye ile teblîğ edilmiş olduğuna dâir
6	1225 numaralı kānûnun 2'nci mâddesinin tashîhine dâir
7	Âlî Karâr Hey'etince istenilen evrâk ve isti'lâmlara bilâ-te'hîr cevâb i'tâsı hakkında
8	Dîvân-ı Muhâsebât'a gönderilecek mukāvelenâmeler hakkında
9	İhzârât-ı seferiye cedvelleri hakkında
9	Rusya'ya ihrâc edilecek eşyânın ihrâc vesîkaları hakkında

صحیفه نومروسی

12 — دولت خدمت و مؤسساتنده عدم استخدامنه قرار ویریلن عمر افندی بك حقنده‌کی قرارك رفعنه دائر

13 — « اینالللی بالللی » ناحیه‌سنك « قزل ایرماق » نامیله توسیمنه دائر

اسکانه

13 — اسکان مأمورلرینك ترجمهٔ حال ویرملری حقنده

امور محلیه

14 — تحصیلداران مقبوضلری حقنده

15 — ادارهٔ خصوصیه و بلدیه مأمورین مکلفه‌سی معاشاتندن کسیلهجك توقیفات حقنده

15 — هیکل بدلی حقنده

16 — تأجیل ایدیلهجك مؤسسات مستخدمینی حقنده

مبسخانلر

17 — اکمك مناقصه‌لری حقنده

18 — حکومت قوناقلری بدل ایجاری حقنده

قسم مخصوص

19 — 929 بودجه‌سنك احضاری حقنده

20 — احتیاج نقدی جدوللری حقنده

نفوس

21 — بش سنه‌لك جدول کوندرلمسی حقنده

هیئت تفتیشیه

22 — تفتیش لایحه‌لرینك اعظمی اون کوز ظرفنده معامله‌لرینك اکمالنه دائر

Sahîfe numarası	
12	Devlet hizmet ve mü'essesâtında adem-i istihdâmına karâr verilen Ömer Lütfü Bey hakkındaki karârın ref'ine dâir
13	İnallı Ballı Nâhiyesi'nin Kızılırmak nâmıyla tevsîmine dâir

İskân

13	İskân me'mûrlarının tercüme-i hâl vermeleri hakkında

Umûr-ı mahalliye

14	Tahsîlâdân makbûzları hakkında
15	İdâre-i husûsiyye ve belediye me'mûrîn-i mükeffelesi maâşâtından kesilcek tevkîfât hakkında
15	Heykel bedeli hakkında
16	Te'cîl edilecek mü'essesât müstahdemîni hakkında

Habishâneler

17	Ekmek münâkasaları hakkında
18	Hükûmet konakları bedel-i îcârı hakkında

Kısm-ı mahsûs

19	[1]929 büdcesinin ihzârı hakkında
20	İhtiyâc-ı nakdî cedvelleri hakkında

Nüfûs

21	Beş senelik cedvel gönderilmesi hakkında

Hey'et-i Teftîşiyye

22	Teftîş lâyihalarının a'zamî on gün zarfında mu'âmelelerinin ikmâline dâir

امور محلیه

صحیفه نومروسی

23 — ولایتلرك خصوصی بودجه‌لری حقنده

غیر رسمی قسم

24	— ده‌موقراسی و عوامل مخصوصه‌سی	علی سیدی
33	— اداره‌ده جزؤ فرد و جزؤ تام	* *
43	— تورکیاده اداری تشکیلات	علی سیدی
55	— آوروپائی حرفلر	عاطف
60	— پارسده ولایت و امانت	علاءالدین جمیل

Umûr-ı mahalliye

Sahîfe numarası	
23	Vilâyetlerin husûsî büdceleri hakkında

Gayr-ı resmî kısım

24	Demokrasi ve avâmil-i mahsûsa, Ali Seydi
33	İdârede cüz'-i ferd ve cüz'-i tâm, Ali Seydi
43	Türkiye'de idârî teşkîlât, Ali Seydi
55	Avrupaî harfler, Âtıf
60	Paris'de vilâyet ve emânet, Alaaddin Cemil

ADRES